

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE
DIŞ MEKÂN KULLANIMINA YÖNELİK
AİLE VE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ
Yüksek Lisans Tezi**

Şeyma Betül AYDIN

Eskişehir 2022

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE DIŞ MEKÂN KULLANIMINA YÖNELİK AİLE
VE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ**

ŞEYMA BETÜL AYDIN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Okul Öncesi Eğitimi Programı

Temel Eğitim Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Aslı YILDIRIM

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Ekim 2022

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

ÖZET
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE DIŞ MEKÂN KULLANIMINA YÖNELİK
ÖĞRETMEN VE AİLE GÖRÜŞLERİ

Şeyma Betül AYDIN

Temel Eğitim Anabilim Dalı
Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ekim 2022

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Aslı YILDIRIM

Okul öncesi dönemde çocukların iç mekânlar kadar dış mekânlar da da vakit geçirmesi çocuğa gelişimsel olarak kazandırdıkları açısından son derece önemlidir. Okul öncesi eğitim ise dış mekânın güvenilir, etkin ve çeşitli şekillerde kullanılacağı önemli bir eğitim kademesidir. Sözü edilen bu kullanımın çocuk için verimliliği ise öncelikle öğretmenlerin sonrasında ise ailenin desteği, planlaması ve işbirliği sayesinde en üst düzeye taşınabilir. Bu noktadan hareketle bu araştırmanın amacı öğretmenlerin ve okul öncesi kurumuna devam eden çocuğu olan ebeveynlerin okul öncesi eğitimde dış mekân kullanımına yönelik görüşlerinin ve karşılıklı beklentilerinin incelenmesidir. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Çalışmanın katılımcılarını Bayburt ilinde bulunan 5 bağımsız anaokulunda çalışmakta olan 10 okul öncesi öğretmeni ve bu öğretmenlerin sınıflarında çocuğu eğitim alan 20 ebeveyn oluşturmaktadır. Araştırma verileri kişisel bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre dış mekânın çocukların en çok sosyal gelişimine katkısının olduğunu düşündükleri görülmüştür. Öğretmenlerin hepsi dış mekânı eğitim süreçlerinde kullandığını belirtirken, en çok oyun ve fen etkinliklerine yer vermektedir; buna rağmen yer verilmeyen ve çok az yer verilen etkinlik türleri çoğunluktadır. Öğretmenlerin okullardaki dış mekân koşullarını yetersiz bulduğu, dış mekânda aile katılım çalışmalarına neredeyse hiç yer vermedikleri belirlenmiştir. Ailelerin de öğretmenler gibi dış mekân koşullarını yeterli bulmadıkları, kaza olayları vb. sorunlardan korksalar da yine de çocuklarının dış mekânda vakit geçirmelerini ve farklı etkinlikler yapmalarını istedikleri, öğretmenlerden bu konuda beklentilerinin olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesinde dış mekân, Okul öncesi eğitim, Öğretmen, Aile, Aile katılımı.

ABSTRACT

THOUGHTS OF TEACHERS AND FAMILIES ON OUTDOOR USAGE IN PRE-SCHOOL EDUCATION

Şeyma Betül AYDIN

Department of Basic Education

Anadolu University ,Institute of Educational Sciences ,September 2022

Counselor : Assist Prof. Dr. Aslı YILDIRIM

It is extremely important for children to spend time in outdoors as well as indoors in the preschool period in terms of their developmental gains. On the other hand, preschool education is an important level of education which will be used safely , effectively and in various ways. The efficiency of this usage for child can be maximized , first of all thanks to the support of the teacher and then family support , planning and cooperation. From this point of view , the aim of this research is to examine the thoughts and mutual expectations of teachers and parents who have children attending preschool institutions about outdoor usage in preschool education. In this research , the basic qualitative research design , which is one of the the research approaches , was used . The participants of the study are 10 preschool teachers working in 5 independent kindergardens in Bayburt and 20 parents whose children are educated in three teachers's classes. Data were collected through personal information form and semi-structured interviews. According to the findings obtained as a result of the research , it was seen that they thought that the outdoors contributed the most to the social development of children. While all of the teachers stated that the outdoors are used in educational processes , they mostly include games and science activities ; however , the activity types that are not included and are given very little place are in the majority. It has been determined that teachers find the outdoor conditions in schools inadequate and they almost never give place to family participation studies in outdoor. Like teachers , families don't find outdoor conditions sufficient. Although they're afraid of problems such as accidents etc., it has been determined that they still have expectations from teachers who want their children to spend time outdoors and do different activities.

Keywords: Outdoor in preschool, Preschool education, Teachers, Families, Family involvement.

TEŞEKKÜR

Öncelikle çalışma sürecim boyunca desteğini, sabrını, hoşgörüsünü ve samimiyetini hiçbir zaman esirgemeyen çok değerli hocam, sevgili danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Aslı YILDIRIM'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez savunmamda sunduğu görüş ve önerileriyle bana yol gösteren değerli hocam Prof. Dr. Serap ERDOĞAN'a ve hem lisans eğitimim boyunca hem de tez savunmamda yol göstericim olan kıymetli hocam Doç. Dr. Döndü Neslihan BAY'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Tezimde görüşme sorularının oluşturulması sürecinde görüşleri ve önerileriyle destek veren hocalarım Dr. Öğr. Üyesi Özlem Melek ERBİL KAYA'ya ve Dr. Öğr. Üyesi Nurbanu PARPUCU'ya teşekkür borç bilirim.

Araştırmaya katılım konusunda gönüllü olan ve emeği geçen değerli öğretmen ve ebeveynlere teşekkürlerimi sunarım.

Tez yazma sürecimde her zaman yanımda olan ve manevi desteğini, ilgisini ve sevgisini her zaman kalbimde hissettiğim, bana benden daha çok güvenen motivasyon kaynağım, hayatıma anlam katan değerli eşim Kadir AYDIN'a ve bir gülümsemesiyle ve sarılmasıyla bana hayat enerjisi veren canım kızım Meva AYDIN'a varlıkları için binlerce kez teşekkürler.

Hayatım boyunca en büyük destekçim olan, başaracağıma bir gün bile şüphe duymayan, sevgilerini hissetmediğim tek bir an olmayan, benim için her şeyin en iyisini isteyen canım annem Fatma AVCI ve canım babam Nazif AVCI'ya, uzaktan da olsa başarımla her zaman gurur duyacağını bildiğim kardeşim Ömer Faruk AVCI'ya sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Şeyma Betül Aydın

Eskişehir, 2022

25/10/2022

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmamın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Şeyma Betül AYDIN

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BAŞLIK SAYFASI.....	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
TEŞEKKÜR	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLOLAR DİZİNİ.....	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xi
1. GİRİŞ.....	1
Sorun	4
Araştırmanın Amacı	5
Araştırmanın Önemi.....	6
Varsayımlar.....	7
Sınırlılıklar	7
Tanımlar.....	7
2. ALANYAZIN.....	9
Okul Öncesi Dönemde Eğitim Ortamları.....	9
Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında İç Mekân Kullanımı ve Özellikleri	10
Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Dış Mekân Kullanımı ve Özellikleri	132.4.
Dış Mekân Kullanımında Öğretmenlerin Rolü	16
Dış Mekân Kullanımında Ebeveynlerin Rolü	19
İlgili Araştırmalar	21
Yurt içinde yapılan araştırmalar	21
Yurt dışında yapılan çalışmalar	38

3. YÖNTEM.....	40
Araştırma Modeli.....	40
Çalışma Grubu.....	40
Veri Toplama Tekniği ve Araçları.....	43
Veri Toplama Süreci.....	44
Veri Analizi	44
Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği.....	45
Pilot Çalışma	45
Araştırmanın İç Geçerliği (İnandırıcılık).....	46
Araştırmanın Dış Geçerliği (Aktarılabilirlik)	46
Araştırmanın İç Güvenirliği (Tutarlık).....	47
Araştırmanın Dış Güvenirliği (Teyit Edilebilirlik)	47
4. BULGULAR	48
Okul Öncesi Eğitimde Dış Mekân Kullanımına Yönelik Öğretmenlerin Kişisel Bilgi Formundan Elde Edilen Bulgular	48
Okul Öncesi Eğitimde Dış Mekân Kullanımına Yönelik Ebeveynlerin Kişisel Bilgi Formundan Elde Edilen Bulgular	51
Okul Öncesi Eğitimde Dış Mekân Kullanımına Yönelik Öğretmen ve Aile Görüşlerine İlişkin Bulgular	55
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	80
Sonuçlar	80
Tartışma	83
Öneriler	89
Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	89
İlerideki Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	90
KAYNAKÇA.....	91

EKLER

ÖZGEÇMİŞ

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 3.1. Öğretmenlerin Demografik Bilgileri	42
Tablo 3.2. Ebeveynlerin Demografik Bilgileri.....	42
Tablo 4.1.1. Dış Mekânda Etkinlik Yaptırma Durumu.....	48
Tablo 4.1.2. Dış Mekânda Etkinlik Uygulanan Gün Sayısı	49
Tablo 4.1.3. Dış Mekânda Geçirilen Süre	49
Tablo 4.1.4. Dış Mekânda Etkinlik Uygulanan Mevsim.....	49
Tablo 4.1.5. Dış Mekânda Uygulanan Etkinlik Türü.....	50
Tablo 4.1.6. Dış Mekânda En Çok Uygulanan Etkinlik Türü	51
Tablo 4.1.7. Dış Mekânda En Az Uygulanan Etkinlik Türü	51
Tablo 4.2.1. Ebeveyne Göre Okul Öncesi Eğitimde Dış Mekâna Ayrılan Süre.....	52
Tablo 4.2.2. Ebeveyne Göre Dış Mekânın Kullanılacağı Mevsim	52
Tablo 4.2.3. Ebeveynin Dış Mekânda Vakit Geçirmeye İmkan Sağlama Durumu	52
Tablo 4.2.4. Dış Mekânda Vakit Geçirilen Gün Sayısı.....	53
Tablo 4.2.5. Dış Mekânda Kiminle Vakit Geçirdiğine Dair.....	53
Tablo 4.2.6. Dış Mekânda Nerede Vakit Geçirdiğine Dair	54
Tablo 4.2.7. Dış Mekânda En Çok Nerede Vakit Geçirdiğine Dair.....	54
Tablo 4.2.8. Dış Mekânda En Az Nerede Vakit Geçirdiğine Dair	55
Tablo 4.2.9. Dış Mekânda Ebeveyn-Çocuk Toplam Geçirilen Süre(bir gün içinde).....	55
Tablo 4.3.1. Dış Mekân Kullanımının Ne İfade Ettiğine Dair Öğretmen Görüşleri.....	56
Tablo 4.3.2. Dış Mekânın Ne İfade Ettiğine Yönelik Ebeveyn Görüşleri	57
Tablo 4.3.3. Dış Mekânın Çocuğa Sağladığı Yararlar İle İlgili Öğretmen Görüşleri	59

Tablo 4.3.4. Dış Mekân Kullanımının Çocuğa Sağladığı Yararlar Hakkında	
Ebeveyn Görüşleri	61
Tablo 4.3.5. Dış Mekânda Uygulanan Etkinlikler İle İlgili Öğretmen Görüşleri.....	62
Tablo 4.3.6. Dış Mekânda Yapılabilecek Etkinliklere Yönelik Ebeveyn Görüşleri	63
Tablo 4.3.7. Dış Mekânın Nasıl Olması Gerektiği İle İlgili Öğretmen Görüşleri.....	64
Tablo 4.3.8. Okul Öncesinde Dış Mekân Düzenlemeye İlişkin Ebeveyn Görüşleri.....	66
Tablo 4.3.9. Dış Mekânda Ebeveyn Katılım Çalışmaları İle İlgili	
Öğretmen Görüşleri.....	67
Tablo 4.3.10. Dış Mekân Kullanımına Yönelik Ebeveynlerden Beklentileri İle	
İlgili Öğretmen Görüşleri.....	68
Tablo 4.3.11. Dış Mekân Kullanımına Yönelik Okul İdaresinden Beklentileri İle	
İlgili Öğretmen Görüşleri	69
Tablo 4.3.12. Dış Mekân Kullanımına Yönelik Öğretmenden Beklentileri İle	
İlgili Ebeveyn Görüşleri	70
Tablo 4.3.13. Dış Mekân Kullanımına Yönelik Okul İdaresinden Beklentileri İle	
İlgili Ebeveyn Görüşleri	72
Tablo 4.3.14. Dış Mekân Kullanıldığı Durumlarda Karşılaşılan Sorunlara	
Yönelik Öğretmen Görüşleri	73
Tablo 4.3.15. Dış Mekân Kullanımında Karşılaşılabilecek Sorunlara İlişkin	
Ebeveyn Görüşleri.....	74
Tablo 4.3.16. Dış Mekân Kullanıldığı Durumlarda Karşılaşılan Sorunların	
Çözümüne Yönelik Öğretmen Görüşleri.....	74
Tablo 4.3.17. Dış Mekân Kullanımında Karşılaşılabilecek Sorunları Çözümüne	

İlişkin Ebeveyn Görüşleri.....	74
Tablo 4.3.18. Dış Mekân Kullanımına Yönelik Öğretmen Önerileri.....	76
Tablo 4.3.19. Dış Mekân Kullanımıyla İlgili Ebeveyn Önerileri.....	78

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

OBADER : Okul Öncesi Eğitim Programı İle Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi

1. GİRİŞ

Çocukların dış çevreye olan merakı çok erken yaşlarda başlar. Uyarıcı sayısı fazla olan bir çevre onların meraklarını, ilgilerini ve keşif isteklerini güçlü bir şekilde harekete geçirir. Çocuklar pek çok sorunun cevabını açık hava alanlarında bulabilirler ve bu sayede farklı deneyimler elde ederler. Bu deneyimler çocukların yaratıcılığının ortaya çıkarılmasında ve zenginleştirilmesinde çok önemli bir yer tutmaktadır (Nur, 2019, s. 95).

Dış mekânlarda yer alan rüzgâr, gökyüzü, güneş, yağmur, değişen bulutlar, hareket eden hayvanlar, bitkiler, farklı kaya parçaları, suyun akışı, çeşitli renk ve sesler gibi çok çeşitli uyaranlar ve karşı karşıya kalınan farklılıklar vardır. Bunların yanı sıra dış mekânda daha çok gerçekleştirilen koşmak, bağırarak, tırmanmak gibi fiziksel aktiviteler çocuğa sağladığı rahatlık açısından iç mekânlara kıyasla farklı gelişim alanlarına daha fazla katkı sağlar (Rivkin, 1997, s. 63). Dış mekân iç mekândan farklı olarak eşsiz bir çevre sunmaktadır. Yeni bir şeyler denemek, keşfetmek ve deney yapmak için farklı alan seçenekleri ve bu alanlar içerisinde daha fazla özgürlük sağlar (Katz, 1995). Dış mekân sağlıklı yaşamı ve bütünsel olarak gelişimi desteklemek adına birçok fırsat sunmaktadır. İç mekân ortamları çocukların tüm gelişim alanları için gerekli olan çeşitli ve farklı deneyim imkânlarını yeterli miktarda sunamayabilir (White, 2014, s. 2). Bu nedenle, öğrenme ve gelişimi desteklemek için hem iç mekân hem de dış mekân olanaklarından yararlanmak büyük önem taşımaktadır.

Erken çocukluk dönemindeki çocuklar zamanının büyük bir çoğunluğunu oyun oynayarak geçirirler ve iç mekânda olduğu kadar dış mekânda oyun oynamaya ihtiyaç duyarlar. Bu dönemdeki çocuklara seçme şansı verildiğinde, dış mekân çoğu çocuğun bulunmak istediği yer ve dış mekân oyunları da en çok oynamak istedikleri oyunlardır. İngiltere’de yapılan birçok araştırmanın sonucunda, dış mekânın çocukların öncelikleri arasında ilk sırada yer aldığı ve okul öncesi eğitim kurumlarında da en çok tercih edilen etkinlik olduğu görülmektedir (White, 2014). Dış mekânda oyun oynamak çocuklara bazı fırsatlar sunmaktadır. Bu fırsatlar ele alınacak olursa; dış mekân çocukların coşku dolu benlikleri için bir alan sağlar ve bunu ortaya koyabilecekleri doğal bir ortamdır. Çocukların temiz hava alması için en kolay yoldur. Çevrelerindeki canlılarla temasa geçmelerini sağlar. Çocukların merak ve keşfetme yönlerini ön plana çıkarmasına fırsat vererek yeni deneyimler oluşturmalarına ve bu deneyimleri kullanabilmelerine olanak tanır. Bedenin iyi ve sağlıklı olabilmesini sağlar. Hareket imkânını artırarak beyin ve sinir

sisteminin gelişimine destek olur. Sosyal ilişkiler kurabilmelerine, duygularını ifade edebilmelerine ve benlik saygılarını geliştirebilmelerine yardımcı olur (White 2014, s. 3).

Çoğu ebeveyn ve eğitimci, açık havada oynamanın çocukların sağlıklı gelişiminin doğal ve kritik bir parçası olduğunu kabul etmektedir. Doğal alanların çocukların öğrenme ve gelişimindeki önemi yeni bir fikir değildir. Froebel, Dewey, Montessori, Steiner, Rousseau ve Malaguzzi gibi eğitim kuramcıları küçük çocukların gelişimi ve refahı için doğadaki deneyimlerin rolünü sıklıkla vurgulamıştır (Elliot, 2010; Wilson, 2012'dan aktaran Nur, 2019, s. 93). Froebel, dış mekânda oynanan oyunların değerli olduğunu belirtmiş ve bahçelerin ebeveynlerin, öğretmenlerin ve çocukların birlikte oynayabilecekleri ve çalışabilecekleri alanlar olduğunu söylerken McMillan, dış mekânda zaman geçirmenin çocuklarının sağlığını büyük ölçüde iyileştirdiğini dile getirmiştir (Tovey, 2007'den aktaran; Nur 2019, s. 94).

Açık alanlar çocukların gelişiminde önemli bir yere sahiptir fakat son yıllarda açık alan kullanımı geçmiş yıllara göre azalmıştır. Önceden evlerinin yakınlarında farklı dış mekânlarda oynayabilen çocuklar özellikle şehirleşme ile birlikte açık alan deneyimlerini edinmemekte ve oynadığı oyunlar farklılaşmaktadır. Çocukların açık alanda oyun oynadıkları zamanın azalmasında şehirleşmenin yanında teknolojik alet kullanımlarının artması, ebeveynlerin çocukların ev dışındaki alanlarda güvende olup olmadıkları ile ilgili endişeleri, basında yer alan haberler, hava koşulları gibi nedenler de etkili olmuştur. Çocukların her ne kadar çevrelerindeki farklı açık alanlara erişim imkânı kısıtlansa da okula erişim imkânları devam etmektedir. Bu noktada çocukların güvenli ve rahat bir şekilde yararlanabilecekleri dış mekân alanı okullarının bahçeleri olarak görülmektedir. O yüzden okulda çocukların açık alanlara ulaşımının sağlanacağı okul bahçelerinin öneminin farkına varılması ve etkin kullanımı gerekmektedir. Çocuklar iç mekândan çok dış mekânlarda oynamayı tercih ederler. Yetişkinler genelde okulun dış mekânını boş zaman geçirilecek ve fiziksel aktivitelere yer verilecek alanlar olarak görürler. Ancak National Association of Education for Young Children (NAEYC) okul bahçelerinin programın bir parçası olarak her gün kullanılması gereken öğrenme alanları olduğunu belirtmektedir (Copple ve Bredekamp, 2009'dan aktaran; Nur, 2019, s. 94).

Okul öncesi dönem çocuklarının gelişimleri bütüncül olarak düşünülmelidir. Okul öncesi eğitim programları çocukların bütünsel gelişimini destekleyecek şekilde düzenlenmeli ve uygulanmalıdır. Bütüncül gelişim sadece programda yer alan gelişim alanlarının dengeli bir şekilde ele alınması olarak düşünülmemelidir. İç ve dış mekân

dengeinin sağlanması da çocukların bütüncül gelişimini doğrudan etkileyecektir. Okul öncesi eğitim kurumlarında dış mekânlar da eğitim-öğretim sürecinin bir parçası olarak düzenlenmeli ve bu sayede, eğitim kalitesi daha üst seviyelere taşınmalıdır. Okulların fiziksel koşullarına yönelik değerlendirmeler incelendiğinde, bu alanda ihmal edilen ve uygulamaya yeterli düzeyde konulmayan konunun, genellikle dış mekân kullanımı olduğu görülmektedir. Sağlıklı, mutlu, yaratıcı, sosyal, iyi iletişim kurabilen bireyler yetiştirebilmek için erken çocukluk eğitiminin en iyi şekilde değerlendirilmesi ve bu fırsatlardan yararlanılması gerekmektedir (Ata, 2016).

Okul öncesi eğitim kurumlarında bahçe en önemli dış mekân alanıdır. Okul öncesi kurumlarındaki bahçelere yönelik olarak Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 90'ıncı maddesinde, "Okul öncesi eğitim kurumlarında eğitimin sağlıklı ve uygun bir ortamda gerçekleştirilebilmesi için oyun alanı ile bahçenin bulunması ve amacına uygun olarak düzenlenmesi esastır." ifadesi bulunmaktadır (MEB, 2014).

Çocuklar okul öncesi eğitim kurumlarında her gün dış mekâna çıkmasına rağmen araştırmacılara göre, geçirilen zamanın kalitesi düşüktür. (Ata, 2016). Okul öncesinde dış mekânın yeterince kullanılamamasının ve çocukların öğrenmesinde etkin olamamasının birçok nedeni vardır. Ebeveynlerin ve gönüllülerin destek olmaması bu nedenlerden biridir. Ebeveyn ve toplum ile yapılan ortak çalışmalar okul öncesi dönem çocuklarının gereksinimlerini karşılayacak ortam oluşturulmasında büyük katkı sağlar. Yüksek nitelikli okullarda açık hava oyun/öğrenme alanları programın ayrılmaz bir parçasıdır ve yine bu okullarda niteliği artıran en büyük etken paydaşların birlikte çalışıyor olmasıdır (Azuma, Horan ve Gottlieb, 2001' den aktaran; Nur, 2019, s. 94).

Özellikle okul öncesi eğitimde ebeveyn eğitimden ayrı düşünölemeyecek kadar önemli bir unsurdur. Çocuk okul öncesi eğitim kurumuna gelene kadar zamanının çoğunu ebeveyniyle birlikte geçirir. Düşüncelerinin, duygularının, deneyimlerinin ve izlenimlerinin temeli ebeveyn yaşantısı içerisinde atılır. Bu nedenle ebeveynin çocuğa kazandırmış olduğu bakış açısı çok önemlidir. Ebeveyn okulu yalnızca iç mekândan ibaret görür ve dış mekânın kazandırdıklarından haberdar olmazsa öğretmen ile ortak birçaba içerisine girmeyecektir, bu da çocuk için eğitimin niteliğini artıran ortamların oluşturulmasını olumsuz etkileyecektir. Bu noktada okul öncesinde dış mekân kullanımında birçok konuda olduğu gibi okul ebeveyn işbirliği çalışmalarının önemli olduğu görölmektedir.

Sorun

Çocuğun sağlıklı bir şekilde büyüebilmesi, gelişebilmesi ve öğrenmeye karşı olumlu tutumlar geliştirebilmesi için nitelikli bilişsel uyarıcıların, zengin dil etkileşimlerinin, olumlu sosyal ve duygusal deneyimlerin çocuğa sunulduğu ve çocuğun bağımsızlığının desteklendiği bir çevrenin yaratılmasına ihtiyaç vardır. Bu ise ancak sağlıklı bir ebeveyn ortamı ve nitelikli bir okul öncesi eğitim ile mümkündür (MEB, 2013).

Öğretmenler nitelikli bir okul öncesi eğitim gerçekleştirerek çocukların bütünsel gelişimini sağlamaktan sorumludur. Bunun için programın temel aldığı özellikleri dikkate alarak öğrenme alanlarından doğru bir şekilde yararlanmalı ve çocuklara fırsatlar sunmalıdır. Çocuklar özgürce deneyimlerde bulunup rahat hareket edebildikleri ortamlarda daha iyi gelişir, becerilerini sergileyebilirler (MEB, 2013). Okul öncesi eğitim programında bahsedilen bu ortamların hem iç mekânda hem de dış mekânda oluşturulması dengeli bir gelişimin koşullarındandır. İç ve dış mekân birbirinden ayrı düşünülmemeli, birbirinin tamamlayıcısı niteliğinde olmalıdır. Dış oyun mekânı, öğrenme mekânının bir tamamlayıcısı olarak görülmeli, çocukların sosyal, duygusal, bilişsel ve fiziksel yeteneklerinin dış mekânda da iç mekânda olduğu gibi geliştiği kabul edilmelidir (Şener, 2001, s. 72). Öğretmenlerin bir diğer sorumluluğu ise bu dengeyi sağlarken çocukların yaşantılarında başrolde olan ebeveynleri göz ardı etmeyerek onları da sürece dâhil edebilmektir.

Türkiye’de konuyla ilgili alanyazın incelendiğinde okul öncesi dış mekân oyun alanlarının, doğal mekân ve materyallerinin, okul öncesi kurum bahçelerinin ve fiziksel koşullarının incelendiği çalışmalar olduğu görülmüştür (Öztürk ve Bayrak, 2017; Düzenli, Yılmaz ve Tarakçı Eren, 2018; Orçan Kaçan, Halmatov ve Kartaltepe, 2017; Geney, Özsoy ve Bay, 2019; Arslan Karaküçük, 2008; Selimhocaoglu, 2017; Çelik, 2012; Çukur 2011; Özkubat, 2013; Güleş ve Erişen; Düzce, 2019). Ayrıca okul öncesi öğretmenlerinin ve yöneticilerinin dış mekânla ilgili görüşlerinin alındığı çalışmalara da rastlanmıştır (Öztürk, Atmaca ve Kuru, 2020; Çetken ve Sevimli Çelik, 2018; Alat, Akgümüş ve Cavali, 2012; Ata Doğan ve Boz, 2019; Burçak, 2018; Kaya ve Ulusoy). Dış mekânla ilgili yapılan çalışmalardan bazıları ise çocukların katılımıyla gerçekleştirilmiş ve onların bakış açılarına odaklanılmıştır (Arabacı ve Çıtak, 2017; Tuğrul, Boz, Uludağ, Metin Aslan, Sevimli Çelik ve Sözer Çapan, 2019; Uyanık Aktulun ve Kasapoğlu, 2018; Benliay, Cüce ve Soydan; 2014; Çivril Yılmaz, 2022; Yılmaz, 2017). Türkiye’de okul

öncesinde dış mekân kullanımıyla ilgili ebeveynlerle gerçekleştirilmiş olan araştırmalar çok sınırlıdır (Cevher Kalburan, 2014; Sizhan, 2022; Arıtürk, 2022; İnce ve Akcanca, 2021; Yılmaz, 2017). Cevher Kaburan (2014) Denizli ilindeki resmi anaokullarına devam etmekte olan çocukların dış mekânda oyun oynama fırsatlarını ve ebeveynlerinin bu konudaki görüşlerini ortaya koyulması amacıyla gerçekleştirdiği araştırmanın sonucunda çocukların dış mekânda oyun oynaması için ebeveynlerin daha çok fırsat sunmak istedikleri ancak oyun parklarının yeterli nitelikte olmaması, yeşil alanların yetersizliği, trafik, tehlikeli yabancı gibi kaygılar nedeniyle bu fırsatların sınırlandığı belirlenmiştir. Çocukların çoğunun günde bir defa dışarıda oyun oynadığı; çocuk parkı ve evin bahçesinin en çok oyun oynanan mekânlar olduğu ancak bu alanların da ara sıra kullanıldığı saptanmıştır. Alan yazında ebeveynlerin dış mekânla ilgili görüşlerinin incelendiği çalışmaların çok sınırlı olduğu görülmektedir. İncelenen çalışmalarda ise ebeveynlerin okul öncesi eğitimi içerisinde dış mekân kullanımı ile ilgili görüş, kaygı ve öğretmenlerden beklentilerinin incelendiği herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Alanyazında öğretmenlerle dış mekân kullanımıyla ilgili yapılan çalışmalarda ise öğretmenlerin dış mekân uygulamaları ile ilgili çalışmalar olsa da okul öncesinde büyük önem taşıyan okul ebeveyn iş birliği, ebeveyn beklentilerinin farkında olabilmek ve süreci birlikte yönetebilme boyutlarında öğretmenlerin görüşlerinin alındığı herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Ebeveyn ve öğretmenlerle birlikte yapılacak olan araştırmaların dış mekânın okul öncesi eğitimde kullanım durumlarını nasıl etkileyeceğini ve çocuklara nasıl katkı sağlayacağını görmek açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı öğretmenlerin ve okul öncesi kurumuna devam eden çocuğu olan ebeveynlerin okul öncesi eğitimde dış mekân kullanımına yönelik görüşlerinin ve karşılıklı beklentilerinin incelenmesidir.

Araştırmanın amacı çerçevesinde aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1. Ebeveynler ve öğretmenlere göre okul öncesi eğitimde dış mekân kullanımı ile ilgili düşünceleri nelerdir?
2. Ebeveynler ve öğretmenlere göre okul öncesi eğitimde dış mekân kullanımının çocuğa sağladığı yararlar nelerdir?

3. Ebeveynler ve öğretmenlere göre okul öncesinde dış mekân nasıl kullanılmalıdır?
4. Ebeveynler ve öğretmenlere göre okul öncesi dış mekân nasıl düzenlenmelidir?
5. Ebeveynler ve öğretmenlerin okul öncesinde dış mekân kullanımına yönelik birbirinden ve okul idaresinden beklentileri nelerdir?
6. Ebeveynler ve öğretmenler okul öncesinde dış mekân kullanım durumlarında ne gibi sorunlarla karşılaşmaktadır?
7. Ebeveynler ve öğretmenler okul öncesi eğitimde dış mekânla ilgili karşılaştıkları sorunlara nasıl çözüm getirmektedir?
8. Ebeveynler ve öğretmenlerin okul öncesinde dış mekân kullanımına yönelik önerileri nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Dış mekânda yer alan oyun alanları, çocuklara serbest hareket etme alanı oluşturan ve kaba ve ince motor becerilerini destekleyen ortamlar olarak tanımlanmaktadır. Dış mekânda çocuklar temiz hava almakta, su, kum gibi iç mekânda kullanamadığı malzemelerle yeni deneyimler elde etmekte ve yaşadığı çevre ile etkileşimi sağlayan etkinlikler yapmakta ve oyunlar oynamaktadır (Barber, Jackson, Akhtar, Bingham, Özdemir, et al., 2013; Ummanel, 2017).

Doğal ortamlarda vakit geçirememesi durumu; obezite, dikkat bozukluğu, depresyonla ilişkilidir. Dış mekân farklı öğrenme fırsatları sağlaması açısından değerlidir. Okul öncesi dönem çocuklarının doğal ortamlarda birçok beceriyi sınıf ortamında olduğundan daha fazla geliştirme ve sergileme şansı vardır. Doğal ortamlarda ortaya çıkan bu beceriler daha sonrasında sınıf ortamlarında kullanılmaya devam eder (Ontario Ministry of Education, The Full-Day Early Learning-Kindergarten Program, 2010).

Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzunda (2015) okul bahçesi çocukların koşma, yakalama, atlama, tırmanma gibi etkinlikler yapabilecekleri ve bu etkinlikler yoluyla bedenlerini, bedenlerinin sınırlarını, yeteneklerini fark edebilecekleri ve fiziksel gelişmelerini destekleyecekleri mekân olarak tanımlanmaktadır.

Kılavuzda okul bahçesi tasarlanırken;

- Sınıf ve oyun etkinlik odası ile ilişkilendirilmesi,
- Okul bahçesinin güneş alması,
- Oyun malzemelerine göre alan belirlenmesi,
- Zeminin kauçuk esaslı malzemelerle kaplanması,

- Kum havuzu, minik bir oyun parkının bitkisel ve yapay mimari unsurlarla ayrılarak tasarlanmasına dikkat edilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Bu araştırma ile okul öncesi öğretmenlerinin ve okul öncesi kurumuna devam eden çocuğu olan ebeveynlerin okul öncesi eğitimde dış mekân kullanımına yönelik görüşleri incelenmiştir. Yapılan çalışmada ebeveynlerin ve öğretmenlerin okul öncesinde dış mekân kullanımıyla ilgili görüşlerinin hangi noktalarda farklılaştığı veya ortak olduğubelirlenerek karşılıklı beklentileri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmanın sonuçlarının okul öncesinde dış mekân kullanımına yönelik öğretmen ve ebeveynlerin görüşleri, beklentileri hakkında bilgi vereceği öngörülmektedir. Okul öncesinde dış mekân kullanımının çocukların hayatında iki ayrı temel taşı oluşturarak öğretmen ve ebeveynlerin bakış açısıyla incelemek bütünsel gelişimi desteklemek ve dış mekân kullanımındaki kaliteli zamanı artırabilmek açısından önem taşımaktadır. Bu bağlamda okul öncesi öğretmenlerinin ve ebeveynlerin okul öncesi eğitimde dış mekân kullanımına yönelik görüşlerinin incelenmesinin alan yazına katkı sağlayacağı ve rehberlik edebileceği düşünülmektedir.

Varsayımlar

Araştırmaya ilişkin varsayımlar aşağıda sunulmuştur:

1. Araştırmaya katılan ebeveynlerin (anne veya baba) ve öğretmenlerin anket veya görüşme sorularına samimi ve doğru cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırma;

1. Araştırmada kullanılan görüşme soruları ile,
2. Araştırmaya katılması planlanan Bayburt ilindeki 20 ebeveyn ve 10 okul öncesi öğretmeniyle sınırlandırılmıştır.

Tanımlar

Okul Öncesi Eğitim: On dördüncü Millî Eğitim Şurasında “0-72ay grubundaki çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun, zengin uyarıcı ve çevre

imkânları sağlayan, onların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişmelerini destekleyen, onları toplumun kültürel değerleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren ve ilköğretime hazırlayan, temel eğitim bütünlüğü içerisinde yer alan bir eğitim süreci” olarak tanımlanmıştır (MEB, 1993).

Okul Öncesinde Dış Mekân: Okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim süreci içerisinde çocukların bütünsel gelişimini destekleyen, keşif ve merak duygularını ön plana çıkaran, ilk elden deneyim imkânı sağlayan iç mekândakinden daha farklı kazanımları olan açık alanlardır.

2. ALANYAZIN

Okul Öncesi Dönemde Eğitim Ortamları

Okul öncesi eğitimin oyun temelli olması gerektiğinden yola çıkılarak eğitim ortamları da daha çok çocukların oynayarak öğrenebilecekleri şekilde düzenlenmelidir. Öğretmenler ve okul yöneticileri, çocukların rahatça hareket edebilecekleri, özgürce oyun oynayabilecekleri ve keşfedebilecekleri mekânları okul öncesi eğitim kurumlarında oluşturmalıdır.

Yapılandırımcı yaklaşımı temel alan eğitim programlarında öğretmenler çocukların kendi seçimlerini kendilerinin yapabilecekleri, ilgi alanlarına göre hareket edebilecekleri, araştırmaya ve keşfetmeye yönlendirilecekleri ortamlar oluşturmaları için yönlendirilirler. Bu nedenle geleneksel yani öğretmenin ön planda olduğu eğitim yaklaşımlarından uzaklaşarak yapılandırımcı yaklaşımların temelindeki gibi çocuğu merkeze alarak eğitim ortamları oluşturulmalıdır (Hirsh-Pasek, Galinkoff ve Eyer, 2003; akt; Aktaş Arnas ve Ördek İnceoğlu, 2019).

Öğrenme ortamının yapısı, tasarımı ve bulunduğu bölgenin özellikleri çocukların eğitim ve gelişimlerine etki etmektedir. Öğrenme ortamını düzenlerken amaç çocuk olduğundan öğrenme ortamlarının tamamında çocukların ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Öncelikle çocuğun gelişim alanlarına uygun olarak hazırlanan öğrenme ortamı bunun yanında güvenli olarak tasarlanmalıdır, çocukların becerilerini destekler nitelikte olması da oldukça önemlidir. Kaliteli ve etkili bir öğrenme ortamı çocukların gelişimi üzerinde her zaman olumlu etkilerde bulunmaktadır (Kök, 2014; Aktaş Arnas ve Ördek İnceoğlu, 2019).

Okul öncesi eğitim programlarının en iyi şekilde uygulanabilmesi için özenli ve dikkatli düzenlenmiş eğitim ortamlarına gereksinim vardır. Okul öncesi eğitim ortamlarının fiziksel boyutta bazı özelliklere sahip olması gerekir:

- Ortam düzenlemesi programın felsefesini yansıtır. Eğer program bağımsız karar verme sürecini, özbakım becerilerini, olumlu özbenlik kavramını sosyal etkileşimi, çocuk merkezli veya öğretmen merkezli etkinlikleri destekliyorsa, ortam düzenlemesi buna göre yapılmalıdır.
- Çocukların yaşları ve gelişim seviyeleri göz önünde bulundurulmalıdır. Basit veya karmaşık ortamlar, materyal sayısı ve çeşidi yaş grubuna ve çocukların gelişimsel özelliklerine göre seçilmelidir.
- Çocuğun içinde bulunduğu ortam estetik ve ilgi çekici olmalıdır. Mobilyaların yerleşimi, renk ve dokuların kullanımı ve sanat çalışmalarının sergilenişi ortamın estetiğini etkilemektedir. Bitkiler ve çiçekler de ortamın çekiciliğini arttırmaktadır.

- Eğer çocuklar bağımsız seçimler yapmaya teşvik edilecekse, materyaller çocukların göz seviyesinde, kolayca görüp ulaşabilecekleri ve geri bırakacakları şekilde saklanmalıdır.
- Özbakım becerilerinin geliştirilebilmesi için, tuvalet ve temizlik, yemek ve giyim düzenlemeleri, çocuk özelliklerine uygun şekilde yapılmalıdır.
- Sosyal becerilerin desteklenmesi için iç ve dış mekânlarda, küçük ve büyük grup etkinlikleri için uygun alanlar oluşturulmalıdır.
- Sessiz, özel alanlar ayrılmış, yastık ve yumuşak oyuncaklarla donatılmış olmalıdır. Ortamın bu özellikleri çocukların konforu, özbenlik kavramı ve izole olma ihtiyacını desteklemek için önemlidir.
- Öğrenme alanları birbiriyle ilişkili olarak fakat birbirini engellemeyecek şekilde konumlanmalıdır.
- Çıkışlar her zaman ulaşılabilir olmalı, tıkanık olmamalıdır.
- Dağınık ve ıslak etkinlikler su kaynağına yakın mekânlarda olmalıdır.
- Doğal ışıklandırma, ısınma ve havalandırma koşulları sağlanmalıdır.
- Özellikle ortam genişliği sınırlıysa, çok kullanımlı alanlar düzenlenmelidir.
- Okul öncesi eğitim ortamlarında dış mekân düzenlemelerinde; farklı hava koşulları için önlemler, giriş- çıkışlardaki güvenlik önlemleri, kaba motor becerileri destekleyecek materyallerin varlığı, zemin yüzeyindeki farklı malzemelerin kullanımı göz önünde bulundurulmalıdır.
- Güvenlik önlemleri okul öncesi dönem çocukları için birincil öncelik olmalıdır. Elektrik prizleri, pencere seviyeleri, kapı eşikleri, ısınma araçlarının konumu, sert ve sivri köşe ve materyallerin kontrolü önemlidir. Zehirli maddeler ortamda bulunmamalıdır. Yer döşemeleri kaymaz ve doğal temizlenebilir olmalıdır (Henniger ve Roberson, 2002; Kostelnik ve diğ., 2007; akt: Güçhan Özgül).

Okul öncesi eğitim ortamları iç ve dış mekân eğitim ortamı olarak ikiye ayrılmaktadır. İç mekân eğitim ortamları sınıf ve okulun içinde bulunan kısımları içermektedir. Dış mekân eğitim ortamları ise okul dışında eğitim-öğretim faaliyeti gösterilen bütün ortamları içine almaktadır. Fakat çocuğa en yakın dış mekân eğitim ortamı okul bahçeleridir. Bu eğitim ortamlarının belli özelliklere uygun olarak tasarlanması ve okul öncesi eğitim programında belirtilen çocuğa görelilik ilkesinden yola çıkılması esastır.

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında İç Mekân Kullanımı ve Özellikleri

MEB Okul Öncesi Eğitimi Programında eğitim ortamlarına yönelik olarak “Bir okul öncesi eğitimi kurumunun, çocukların eğitim gereksinimlerini karşılar nitelikte tasarlanmış olması önemlidir. İyi tasarlanmış eğitim ortamları çocukların etkin

öğrenmelerini destekler ve yaratıcı problem çözme becerilerini geliştirir. Dikkatli ve özenli planlanmış eğitim ortamları eğitim programlarının başarıya ulaşmasında önem taşır.” cümlelerine yer vermiştir. Programın temel hedeflerine ulaşabilmesi adına eğitim ortamlarında öğrenme merkezleri oluşturulmasının gerekliliğinden söz edilmiştir. Öğrenme merkezlerinin sınıf içerisinde bulundurulacağı şekli ortaya konularak okul öncesi eğitimde iç mekânın düzenlenmesine yönelik yönlendirmeler yapılmış ve örnek iç mekân tasarımlarına yer verilmiştir (MEB, 2013, s. 37-38).

Öğrenme merkezleri çocukları bağımsız bir şekilde kendi hızlarında öğrenmeye teşvik eden alanlardır. Çocukları farklı konularda araştırma yapmaya ve odaklanmaya yönelten materyaller ve etkinlikleri içerir (Tu, 2006’dan aktaran; Çandır, 2020). Materyaller ele alınacak kazanım ve göstergelere yönelik olarak ilgili merkezlere yerleştirilmelidir. Öğrenme merkezleri sınıf içerisinde kendi özelliklerine göre konumlandırılmalıdır. Örneğin; sessiz yapılması gereken etkinlikleri barındıran merkezler yanına sesli materyallerin bulunduğu merkezler kurulmamalıdır.

Okul öncesi eğitim kurumlarında bulunması önerilen merkezler; blok, kitap, müzik, sanat, fen ve dramatik oyun merkezleridir (MEB, 2013, s. 37). Bunların yanı sıra öğretmenler çocukların ilgileri ve ele alınan kazanımlar doğrultusunda geçici merkezler de kurabilir.

Blok Merkezi: Çocukların çevrelerinde gördükleri farklı şekil, renk, boyutlardaki maddeleri ve bunlar arasındaki benzerlik farklılık gibi ilişkileri fark etmesine ve farklı özellikleri barındıran malzemeler kullanarak yapı-inşa oyunları aracılığıyla yaratıcılıklarını ortaya koymasına ve geliştirmesine yardımcı olan merkezdir. Bu merkez için geniş bir alana ihtiyaç vardır ve çocuklar hareketli olup çok ses çıkarabilecekleri için sessiz olunması gereken merkezlerden uzak olmalıdır (MEB, 2013).

Kitap Merkezi: Çocukların kitaplara karşı olumlu tutum kazanmasını sağlayan dil becerilerini destekleyen ve iletişimini güçlendiren bir merkezdir. Daha aydınlık ve sessiz bir ortamda kurulmalıdır ve çocukların rahat olacağı şekilde düzenlenmelidir. Bu merkez çocukların basılı materyalleri inceleyebileceği, bazen masada bazen bir mindere uzanarak kitap/dergi vb. bakabileceği bir alandır (MEB, 2013).

Müzik Merkezi: Çocukların müzik ile ilgili bilgi ve becerilerini destekleyerek deneyim kazanmalarını sağlayan etkinliklerin yapıldığı bir öğrenme merkezidir. Okul öncesi eğitim kurumunda müzik merkezinin olması, çocukların hem erken dönemde müzik eğitimiyle ilgili bireysel bilgi ve becerilerinin oluşmasını ve gelişmesini

sağlayacak hem de genel müzik kültürünün oluşmasına katkıda bulunacaktır (MEB, 2013).

Sanat Merkezi: Çocukların birçok farklı materyalle etkileşime geçerek keşfetmesini, deneyim kazanmasını ve önceki deneyimlerinden yola çıkarak farklı fikirler ve özgün ürünler oluşturmalarını amaçlayan merkezdir. Bu çalışmalar süresince çocukların estetik algıları ve manipülatif becerileri gelişir. Çocukların ortaya koyduğu ürünlerin çocuklar tarafından ve görebilecekleri bir yerde sergilenmesi önemlidir (MEB, 2013).

Fen Merkezi: Çocukların doğuştan gelen merak arzusunu uyarmayı ve yaşadıkları dünya hakkında araştırmalar yapmalarını yeni şeyler öğrenmelerini teşvik etmeyi amaçlayan merkezdir. Bu merkez ayrıca çocukların bilimsel süreç becerilerini geliştirebilecekleri bir alandır, aydınlık, ferah, sessiz ve rahat bir ortam olarak düzenlenmelidir (MEB, 2013).

Dramatik Oyun Merkezi: Sembolik düşünmenin gelişimini oyun yoluyla destekleyen bu merkezde çocuklar farklı rollere girerler, günlük yaşamlarında karşılaştıkları ve gözlemledikleri olayları ve kişileri canlandırma imkânı kazanırlar ve keşiflerde bulunurlar. Bu merkezde sözü edilen kazanımlara uygun materyaller bulunmaktadır bu nedenle çocukların serbestçe oyun oynamasını, birbirleriyle etkileşmesini ve farklı oyun senaryoları oluşturmalarını destekleyecek genişlikte bir alan düzenlenmeli ve bu alanın sessiz olunması gereken merkezlerden uzak olmasına özen gösterilmelidir (MEB, 2013).

Öğrenme merkezlerini düzenlenmesinin yanı sıra iç mekânın fiziksel koşulları da önemlidir. Okul öncesi eğitim kurumlarında sınıf düzenlemeleri yapılırken, metre kare başına düşen çocuk sayısı, sınıfın büyüklüğü, sınıftaki oyuncak ve diğer donanımların kapladığı alanlar dikkate alınmalıdır. Çocuk başına düşen alan sayısı küçük çocuklar için düşünüldüğünde 1,5 m² yeterli görülürken; daha büyük çocuklar için bu iki katına kadar çıkmaktadır. Çocuk sayısına bağlı olarak, uyku odası, yemek odası gibi bölümler dikkate alındığında alanların büyüklüğü 35 m² civarında olabilmektedir. Çocuk sayısının fazla fakat alanın dar olduğu durumlarda çocukların istenmeyen davranışları daha fazla gösterdikleri; alanın çok geniş olduğu durumlarda ise birlikte ve iş birliği ile hareket etme davranışlarında azalma görüldüğü belirtilmektedir (Decker ve Decker, 2005; Özkubat, 2013).

Okul öncesi eğitim kurumlarında iç mekânda yer alan ve önem verilmesi gereken başka bir alan ise lavabolar ve tuvaletlerin olduğu bölümlerdir. Bu alanlar oyun odalarına yakın olmalıdır. Doğal aydınlatması ve havalandırması bulunmalı ve çocukların boyutlarına göre tasarlanmalıdır. Bu yaş grubu çocuklar için lavabolar 28x45 cm boyutlarında, 55-60 cm yüksekliğinde; musluklar ortalama 65-71 cm yükseklikte olmalıdır. WC kabinleri 70x90 cm boyutunda, bölücü duvarlar 130-150 cm yüksekliğinde ve klozetler 35 cm yüksekliğinde olmalıdır. Her altı çocuğa bir lavabo ve her dört-beş çocuğa bir klozet düşmesi gerekir (MEB, 2014). Zemin ise kaymayan, antialerjik, toz tutmayan, kolay temizlenebilir parke, tüysüz halı benzeri ürünlerle kaplanmalıdır (MEB, 2013; MEB, 2014; MEB, 2015; Babaroğlu, 2018).

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Dış Mekân Kullanımı ve Özellikleri

Dış mekân eğitim ortamları, zengin uyaranları barındırması ve farklı özelliklere sahip olmasından dolayı iç mekânda çocuklara sunulamayan oyun fırsatlarını sunmaktadır (Bento ve Dias, 2017'dan aktaran; Burçak; 2018). Dış mekânda oynanan oyunlar, iç mekânda görülemeyecek şu fırsatları sunar (Hanscom, 2016):

- Dış mekânlar dengeyi içinde barındıran duyuusal deneyimler kazandırır.
- Dış mekânlar zihinle ilgili olan kazanımlar için (problem çözme, hayal kurma vb.) önemli bir kaynaktır.
- Dış mekânlar ortaya çıkabilecek risk ve zorlukları görebilmek, değerlendirebilmek ve sonrasında başa çıkabilmek için ideal ortamlardır.

Priest (1986) dış mekânda eğitimi, “esas olarak dışarıda gerçekleşen, yaşayarak öğrenmenin deneyimsel bir süreci” olarak tanımlamıştır. Dış mekân eğitim ortamlarını açık ve sürekli değişen, özgürlüğü deneyimleme fırsatı sunan, büyük motor ve gürültülü hareketler için olanaklar sağlayan ve doğal unsurlarla temasın mümkün olduğu bir ortam şeklinde tanımlamak mümkündür (Bento ve Dias, 2017'dan aktaran; Burçak, 2018). Dış mekânlar çocukların bütünsel gelişimini destekleyecek önemli alanlardır ve bu alanlarda geçirilecek vakit çocuk için bir ihtiyaçtır. Çocukların temiz havaya, güneşe ve güneş ışınlarına olan gereksinimleri nedeniyle dış mekânlarda vakit geçirmeleri gerekmektedir. Dış mekânda açık havada geçirilen vakit güneş ışınlarının da etkisiyle çocukların fiziksel aktivitede bulunmasıyla kemik gelişimine, bağışıklık sisteminin güçlü olmasına çok büyük bir katkı sağlamaktadır. Fiziksel olarak aktif olan çocuk daha sağlıklı bir yaşam

sürme fırsatını yakalar ve çocuklar dış mekânlarda iç mekânlara oranla daha aktif olarak hareket edebilmektedir (Bilton, 2010’dan aktaran; Burçak, 2018).

Dış mekân eğitim ortamı denildiğinde; okul bahçesi ve okul dışı öğrenme ortamları olarak iki farklı başlıkta ele alındığı görülmektedir. Okul bahçesi okul binalarına dâhil olan çocukların erişim sağlayabileceği en yakın açık alanlardır. Günümüzde eğitim öğretim süreçlerinin sadece sınıflar gibi iç mekânlarda gerçekleştirilebileceği düşüncesi, okul bahçelerinin otopark olarak kullanılması, okul öncesi eğitim kurumları oluşturulurken okul bahçelerinin donanımlarına okul içi ve sınıfların donanım ve alanlarına verilen önemin verilmemesi gibi pek çok nedene bağlı olarak okul bahçeleri amacına ulaşamayarak çocuklar için etkin bir eğitim ortamı olmaktan uzaklaşmaktadır (Karaküçük, 2008; Tepedağ ve Aktaş Arnas, 2017). Bu noktada öğretmenler, ebeveynler ve okul yöneticilerinin okul bahçelerine olan bakış açısı önem taşımaktadır. Çünkü bahçelerin boş bir alan olmaktan çıkarılarak çocuklar için bir dış mekân eğitim ortamı haline getirilmesi bu paydaşlar sayesinde mümkündür. Fakat hem öğretmenlerin okul bahçelerini yalnızca fiziksel-motor gelişimi destekleyen alanlar olarak görmesi, hem okul yöneticilerinin okul bahçelerini bir eğitim öğretim alanı olara ke le almaması, hem de ebeveynlerin okul bahçelerini çocukları için tehlike arz eden bir alan olarak görmeleri nedeniyle okul bahçelerine gereken önem verilmemektedir (Kalburan, 2014; Tepedağ ve Aktaş Arnas, 2017).

Günümüzde çocukların zamanlarının çoğunu okulda geçirdikleri düşünüldüğünde okul bahçeleri yaşam kalitelerini destekleyecek önemli bir unsurdur. Okul bahçesi onlara dinlenme, hareket etme, öğrenme ve farklı bir yaşam deneyimi sunarken aynı zamanda doğaya ve çevreye duyarlı, aktif ve sağlıklı bireylerin yetiştirilmesini sağlar (Özdemir Işık, 2019, s. 615). Öğrenme süreçlerinde okul bahçesinin eğitim ortamı olarak kullanılması; çocukların fiziksel, sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimlerini destekleyici önemli bir araçtır ve yaratıcılıklarını geliştirmeleri için de en uygun ortamdır. Bu ortamı eğitim süreçlerine dâhil etmek, öğrenme, keşfetme ve deneyim kazanma için kullanabilmek öğretmenlerin sorumluluğundadır. Bu nedenle kolay ulaşılabilir olan bu eğitim ortamlarına gereken önemi vermek gerekmektedir.

Okul bahçelerinden sonra dış mekân eğitim ortamları denildiğinde akla gelen ikinci başlık ise “okul dışı öğrenme ortamları” adı altında yer alan ortamlardır. Millî Eğitim Bakanlığı’nın tanımına göre okul dışı öğrenme ortamı; “Eğitim-öğretim programları kapsamında yer alan konu ve kazanımlar doğrultusunda öğrencilerin kendi

bölgelerinin üretim, kültür, sanat ve coğrafi kapasitesini keşfetmesine; bitki ve hayvan türlerini, yöresel özelliklerini, oyun ve folklörünü tanımasına, derslerle bütünleşik veya ders dışı etkinlik olarak yaparak ve yaşayarak öğrenmelerine imkân sağlamak amacıyla eğitim ve öğretim faaliyetlerinin gerçekleştiği yerleri” ifade etmektedir.

Okul dışı eğitim üzerine çalışmaları olan Tsai sınıf dışı eğitimin altı özelliğinden bahsetmiştir (Tsai, 2006’dan aktaran; Okur Berberoğlu ve Uygun, 2013). Bu özelliklere bakıldığında;

1. Eğitimin dört duvar arasında yapılma zorunluluğu yoktur, sınıf dışında da gerçekleşebilir.
2. Katılımcılar etkinliklere birebir katılım sağlarlar.
3. Gerçek nesneler üzerinden yorumlamalar yapılır.
4. Kalıp ifadeler kullanılmaz, bunun yerine nesneler ya da olaylar arasındaki ilişkilere odaklanılır.
5. Araştırma ve inceleme imkânı bulunan öğrenciler tüm duyularını kullanırlar.
6. Geleneksel eğitimden çıkan ve sınıf dışı eğitime dâhil olan çocuklar için okul dışı öğrenme ilgi çekici ve eğlencelidir.

Bu özelliklere incelendiğinde dış mekân eğitim ortamlarının ve bu ortamların öğrenme uzantısı haline getirilmesinin okul öncesi dönemden başlayarak tüm eğitim kademelerinde olumlu geri dönütler sağlanabilmesi adına önemli olduğu görülmektedir.

Nitekim Milli Eğitim Bakanlığı 2013 Vizyonu kapsamında Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve özel örgün okul öncesi eğitim, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenler ve öğrenim gören öğrencilerin; müzeler, bilim merkezleri, sanat merkezleri, tarihi ve kültürel mekânlar, kütüphaneler, doğal sit alanları ve öğren yerleri, teknoparklar, ziyarete açık endüstriyel kuruluşlar ile üniversiteler gibi okul dışı öğrenme ortamlarını temel eğitim ve ortaöğretime ait eğitim öğretim programlarıyla ilişkilendirilmesi; öğrenci ve öğretmenlerin bu ortamları daha yakından tanınması, ayrıca öğrencilerin eğitim/öğretim programlarındaki kazanımları yaparak yaşayarak öğrenmelerine katkı sağlaması amacıyla okul dışı öğrenme ortamları kılavuzu hazırlanmıştır (MEB, 2019; Tösten, 2020).

Son yıllarda okul dışı öğrenme ortamlarına verilen önem artmıştır. Fakat yine de iç mekân eğitim ortamları dış mekân eğitim ortamlarına kıyasla çok daha fazla kullanılmakta ve gerek okul bahçesi gerek yukarıda ele alınan ortamlar eğitim sürecine yeterince dâhil edilememektedir. Bu noktada bilinçli davranarak kendini geliştirmesi ve sınıfındaki öğrencilere üst düzey katkı sağlaması gerektiğinin farkında olması gereken kişiler olan öğretmenlerin rolü önem arz etmektedir.

Dış Mekân Kullanımında Öğretmenlerin Rolü

Öğretmenler çocukların hayatlarında önemli bir role sahiptir. Okul öncesi öğretmenleri çocukların ilk kez okula geldikleri zamanlarına tanıklık etmelerinden dolayı çocukların tüm hayatlarını etkileyebilecek kritik bir yere sahiptirler. Çünkü bir öğretmenin sahip olduğu özellik ve çocuklarla kuracağı olumlu/olumsuz ilişkiler gelişim ve öğrenmelerinin üzerinden doğrudan etki edecektir (Hamre ve Pianta, 2005'den aktaran; Aktaş Arnas ve Ördek İnceoğlu, 2019).

Öğretmenler nitelikli bir eğitim sürecinin üç temel noktasından biridir (fiziki ortam, program ve öğretmen). En temel sorumlulukları ise çocuklar için öğrenme ortamlarını düzenlemeleri ve eğitim etkinliklerini planlamalarıdır. Bunları çocukların öğrenmesini kolaylaştıracak nitelikte yapmalıdırlar (Wortham, 2006'den aktaran; Aktaş Arnas ve Ördek İnceoğlu, 2019).

Okul öncesi öğretmenlerinin bir diğer sorumluluğu ise çocuklar için sınıf içinde ve açık havada öğrenme merkezlerini hazırlamaktır. Millî Eğitim Bakanlığı'nın yayınladığı Okul Öncesi Eğitim Programı'nda öğretmenin öğrenme merkezlerini düzenleme esnasındaki görev ve sorumluluklarına şu şekilde değinilmiştir: "Öğretmen, öğrenme merkezlerinde sınıfın fiziksel özelliklerini ve çocuk sayısını dikkate alarak çocukların bireysel gereksinimlerine ve ilgilerine yönelik düzenlemeler yapar." Sonrasında merkezlerin sınırlarının esnek olması gerektiğinden, öğretmenin ele aldığı kazanımlara yönelik olarak materyal ekleme ve kaldırılması, gerektiğinde değişimlerin yapılmasından bahsedilmiştir. Öğretmenin merkezleri düzenlerken çocukların da fikrini almasının gerekliliği de belirtilmiştir (MEB, 2013).

İç ve dış mekân eğitim ortamlarında olması gereken merkezlerin (blok, fen, dramatik oyun, sanat, müzik, kitap) yanı sıra öğretmen geçici merkezler de kurabilir. Bu merkezleri oluştururken yine kazanımlara dikkat etmenin yanında, belirli gün ve haftalar kapsamında geçici bir merkez oluşturabilir. Bunları yaparken her zaman çocukların ilgi, istek ve gelişimlerini göz önüne alarak hareket etmelidir.

Okul öncesi eğitim programında merkezlerin ne zaman hazırlanacağı ve çocuklar merkezlerde zaman geçirirken öğretmenin rolünün ne olması gerektiği de açıkça belirtilmiştir:

"Öğretmen, öğrenme merkezlerini çocuklar sınıfa gelmeden önce hazırlar. Güne başlama zamanı sonunda tercih ettikleri merkezlerde oynamaları için çocuklara rehberlik eder." cümlelerinde öğretmenin rehberlik etme görevini üstlenmesi gerektiği

görülmektedir. Aynı zamanda öğretmenin gözlem yapmasının ve gözlemleri sonucunda yapacağı yönlendirmelerin gerekliliği açıktır: “Öğretmen, çocuklar merkezdeyken kendisi de sürece katılarak gözlem yapar; çocukları ve eğitim planını değerlendirebilmek için çocukların bireysel özelliklerini, çoğunlukla hangi merkezleri ve hangi arkadaşlarıyla oynamayı tercih ettiklerini not defterine kayıt eder. Çocukların çeşitli deneyimler yaşayıp farklı kazanımlara ulaşabilmesi için onları diğer günlerde değişik merkezlere yönlendirmeye özen gösterir. Bunun yanı sıra merkezlerde farklı arkadaşlarıyla da oynamalarına dikkat eder.” (MEB, 2013).

Belirtilen açıklamalarda sınıf içinde kurulacak olan merkezlerden bahsedilse de öğretmenler öğrenme merkezlerini dış mekânda da oluşturmali ve aynı görev ve sorumlulukları orada da yerine getirmelidir. Çocuklar için açık havada da iç mekânlarda olduğu kadar nitelikli bir eğitim ortamı oluşturmak ve bu ortamlardan yararlanılmasını sağlamak adına etkinlikler planlamak en önemli rol öğretmeninindir. Ancak öğretmenler daha çok iç mekânı tercih etmektedirler ve dış mekân oyun alanlarının önemini aynı derecede önemli olduğunu düşünmemektedir (Tepebağ ve Aktaş Arnas, 2017). Bunun yanında açık havada düzenleme yapmaktaki becerilerine güvenmemektedir (Davis, 1997’den aktaran; Nur, 2019). Hava şartları da öğretmenlerin eğitim süreçlerinde iç mekânı tercih etmelerinin nedenlerinden biridir (Tepebağ ve Aktaş Arnas, 2017). Ülkemizde gerçekleştirilen bir araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenlerin %6,4’ünün okul bahçesini kullanmadıkları, kullananların ise sadece bahar aylarında okul bahçesini kullandıkları görülmüştür (Mart, Alisinanoğlu ve Kesicioğlu, 2015). Bunların yanı sıra öğretmenler dış mekânda çocukları daha az kontrol edebildiklerini düşünmelerinden dolayı riskli ve tehlikeli olarak görmektedir (Güleş, 2013). Bu noktada öğretmenlerin rehber olma, yönlendirme ve teşvik edici davranarak çocuklarda da keşfetme isteği uyandırmak yerine koruyucu olarak yaklaştıkları ve güvenliğini ön plana koydukları görülmektedir.

Dış mekân düzenlenirken etkinlik açısından dikkat edilmesi gereken bazı hususlar aşağıda yer almaktadır:

- Dış mekânın büyüklüğü çocukların özgürce hareket edebilecekleri şekilde olmalıdır. Her çocuk için en az 3 metrekare alan bulunmalıdır (Karaküçük, 2008). Ömeroğlu’na (2005) göre ise çocuk başına düşen alan en az 6,5 metrekare olmalıdır.

- Oyun alanlarının yerleştirilmesi çocukların etkinliklere katılımı dikkate alınarak düzenlenmelidir. Aktif alanlar (hareketli oyun alanı) ile pasif alanların (fen eğitimi alanı,

kum havuzu, sanat ve okuma yazma alanı) birbirlerini dengeleyecek şekilde yerleştirilmesi önemlidir. Örneğin oyun alanında bulunan kaydırak, salıncak, tahterevalli, tırmanma merdiveni gibi hareketli alanlar bir arada bulunmalı; çocukların daha çok arkadaşlarıyla iletişim kurabileceği, kum havuzu, fen eğitimi alanı, sanat alanı okuma-yazma alanı gibi sessiz alanlar bir arada bulunmalıdır (Ummannel, 2017).

- Dış mekânda bulunan üstü kapalı alanlar, Türkçe etkinlikleri, sanat etkinlikleri gibi etkinliklerde kullanım amacına uygun olmalıdır. Öğretmen sadece sınıf içerisinde bu etkinliklere zaman ayırmamalı, açık alanlarda da etkinlikleri gerçekleştirmelidir (Bay, 2016).

- Oyun alanları hem bireysel etkinliklere hem de grup etkinliklerine yer verecek şekilde olmalıdır. Sanat etkinliği, oyun etkinliği, fen etkinliği, Türkçe etkinliği gibi hem bireysel etkinlik hem de grup etkinliği, çocukların yaparak yaşayarak öğrenmelerine fırsat tanıyacak şekilde planlanmalıdır.

- Çocukların suya ulaşabilir olmaları hem etkinlikler için hem de bahçede çocuklar tarafından yetiştirilen bitkilerin bakımı için çok önemlidir. Çocuk, oyunları içerisinde su ile toprağı, kumu ıslatabilmeli; ıslanan kumdaki farklılıkları gözlemleyebilmeli, suda yüzen ve batan nesneleri keşfedebilmelidir (Ummannel, 2017).

Dış mekân düzenlenirken materyal açısından dikkat edilmesi gereken bazı hususlar aşağıda yer almaktadır.

- Oyun alanlarındaki oyun araçlarının bulunduğu yerler iyi düzenlenmiş olmalıdır. Çocuklar hangi alanlarda oynayabileceklerini ayırt etmeli, araç gereçler birbirleriyle iç içe geçmiş/karışık şekilde olmamalıdır. Sınıflardaki öğrenme merkezleri gibi oyun alanları da sınırları belli olacak şekilde planlanmalıdır. Örneğin, oyun alanındaki kaydırak diğer alanların sınırları içerisine girmemelidir (Gül, 2012).

- Materyal çeşitliliği çocuk sayısına uygun olmalı; çocukların bireysel etkinlikler yapmalarına, birbirleriyle iletişim kurmalarına, paylaşımda ve iş birliğinde bulunmalarına elverişli olmalıdır.

- Materyaller çocukların tüm gelişim alanlarını destekleyecek nitelikte olmalıdır. Fiziksel açıdan, çocukların kaba motor-ince motor gibi fiziksel becerilerini; sosyal-duygusal açıdan, sosyalleşmelerini, arkadaşlarıyla işbirlikçi oyunlar oynamalarını, iletişim becerilerini; bilişsel açıdan ise, problem çözme becerilerini, farklı açılardan düşünme becerilerini, keşfetme becerilerini desteklemelidir (Ummannel, 2017).

- Materyaller çocukların dikkatini çekecek nitelikte olmalıdır. Çocukların hayal dünyalarını harekete geçiren, yaratıcı düşünme becerilerini geliştiren, canlı renklerden oluşan materyallerden oluşmalıdır. Materyaller doğal yaşam (taş, dal, yaprak, odun vb.) ve günlük yaşamdaki çocuğun karşılaşabileceği materyallerden (elek, tırmık, kürek, kova vb.) oluşmalıdır.

Çocukların bütüncül gelişim alanları göz önünde bulundurarak iç mekân oyun alanının düzenlendiği, zenginleştirildiği gibi dış mekân oyun alanı da aynı özenle düzenlenmelidir. Gerekli düzenlemelerin ardından yapılacak gözlemler oldukça önemlidir. Okul öncesi dönem çocuklarının öğretmenleri tarafından tanınarak, ilgi ve ihtiyaçlarının belirlenmesi onların yine öğretmenleri tarafından gözlemi ile mümkün olmaktadır. (İhmeideh ve Qaryouti, 2015, s. 83; Yıldırım, 2017). Öğretmenler çocukları etkin bir şekilde gözlemlediğinde onların ilgi ve ihtiyaçlarını fark ederler aynı zamanda oynadıkları ortamın güvenilir olduğundan da emin olurlar. Ama öğretmenler çocukların yalnızca güvenliğinden sorumlu olan kişiler değildir, onların oyunlarına dâhil olmalı, eşlik etmeli ve rehberlik etmelidir. Öğretmen çocukları korumalı, yaralanmalarını engellemeli, güvenliklerine dikkat etmelidir. Ancak asıl amacını bunlar olarak görmesi dış mekân eğitim ortamlarında sahip olduğu bilgi ve beceriyi yeterince yansıtamamasına ve çocukların yeterli kazanımı elde edememelerine neden olabilir.

Açık havada yani dış mekân eğitim ortamları etkin kullanımı ve çocukların gelişimleri üzerindeki etkisi hakkında öğretmenlerin bilgi sahibi olması, eksik bilgilerini gidererek kendini geliştirmesi gerekmektedir. Dış mekân kullanım durumlarında gerekli ortamları düzenledikten sonra denetleme, koruma gibi rolleri kadar yönlendirme, teşvik etme, rehber olma rollerini üstlenmesi beklenmektedir. Tüm bunları yaparken en büyük sorumluluk öğretmene düşse de çocuğun yaşantısında başrolde olan ve eğitim hayatında destekçisi olacak ebeveynlerin de sürece dâhil olması gerekir. Ebeveynin eğitim sürecine dâhil edilmesini ebeveyn katılımı çalışmalarıyla gerçekleştirerek çocuğun var olan eğitim ortamlarından maksimum verimi almasını sağlayacak olan yine öğretmenlerdir.

Dış Mekân Kullanımında Ebeveynlerin Rolü

Okul öncesi dönemde ebeveynin rolü, öğretmenin rolü kadar önemlidir. Çocuk ayrı bir birey olma yolunda ilerlerken çevresindeki bireylerin düşünceleri, yaşantıları ve tepkilerinden etkilenirler ve ona göre şekil alırlar. Ebeveynin çocuklarının okul öncesi eğitim süreci hakkında bilgi sahibi olmaması, çocuğunu yeterince doğru şekilde

destekleyememesi demektir. Okul öncesi eğitim programımızın temel özelliklerinden biri “Ebeveyn Eğitimi ve Katılımı Önemlidir” şeklinde belirtilmiştir. Ebeveyn eğitimi ve katılımının öneminden dolayı Millî Eğitim Bakanlığı tarafından “Okul Öncesi Eğitimi Programı ile Bütünleştirilmiş Ebeveyn Destek Eğitim Rehberi (OBADER)” hazırlanmıştır.

Öğretmenlerin programla birlikte bu rehberi de etkin bir şekilde kullanmaları gerekmektedir. Bu rehber doğrultusunda öğretmenler bizzat kendilerinin ebeveynleri bilgilendirmek istediği konular kapsamında eğitimler düzenleyebildiği gibi ebeveynler de eğitim almak istedikleri konuları öğretmene bildirebilirler. Öğretmenlerin programla birlikte bu rehberi de etkin bir şekilde kullanmaları gerekmektedir.

Çocuğun eğitimi, kurum ve ebeveyn arasında paylaşılan bir sorumluluktur. Anne babalar çocuğun eğitimine ne kadar erken katılırlarsa çocuğun kazanımları da o oranda artacaktır. Anne babaların eğitime katılımı, kurum ve ev arasındaki devamlılığı da sağlayarak kazanılan bilgi ve becerilerin pekiştirilmesinde ve eğitimde sürekliliğin sağlanması sonucu başarının artmasında etkilidir (OBADER, 2013).

Çocuk büyüdükçe yaşantısında ebeveyn ortamının yanı sıra kurum ortamı da etkin biçimde yer almaktadır. Bu noktada çocuk için kurum ve ebeveyn ortamında ortak amaçların ve yaklaşımların benimsenmesi ve sergilenmesi gereklidir. Ortak amaç ve yaklaşımların belirlenmesi, uygulanması ve değerlendirilmesinde ise ebeveyn eğitimi ve katılımı çalışmaları önem kazanmaktadır (OBADER, 2013). Ebeveynler ve öğretmenlerin ortak amaç ve yaklaşımları onları iş birliği içinde hareket etmeye yönltecektir. Okul ebeveyn iş birliği; çocukların gelişimlerinin desteklenmesi, ilkokula hazırlanmalarının sağlanması amacıyla öğretmen, yönetici ve anne-babaların beraber hareket etmeleri şeklinde tanımlanabilir. Bu iş birliği açısından öğretmen ve çocuk ne kadar önemliyse, ebeveyn de bir o kadar önemlidir (Güven, 2011; Sak ve diğ., 2017).

Ebeveyn katılımı; anne-babaların ve diğer ebeveyn üyelerinin, çocukların eğitimi ve gelişimlerine katkıda bulunmaları için erken çocukluk eğitimi programına katıldıkları bir süreçtir (Morrison, 2003; Çamlıbel Çakmak, 2010). Ebeveyn katılımının yararları tek boyutlu değildir, ebeveynin eğitime dâhil olduğu süreçlerde hem çocukların hem ebeveynlerin hem öğretmenin yararları söz konusudur. Ebeveyn katılım çalışmalarının farklı çeşitleri bulunur. Ebeveynlerin eğitim etkinliklerine dâhil olması da bunlardan biridir. Ebeveynin, günlük etkinliklerde öğretmenin yardımcısı gibi görev alabileceği gibi sadece belirlenmiş zamanlarda özel bir etkinlik için yardım etmeye davet edilebileceği

ifade edilmektedir. Ayrıca müzik, dans, sanat gibi özel yetenekleri olan ebeveynlerden yararlanılabileceği ve bazen de ebeveynlerin yalnızca gezilerde ve özel toplantılarda davet edilebileceği yer almaktadır. Ebeveynlerin etkinliklere katılımını belirlemek için onlara öncelikle “Ebeveyn Katılım Formu” uygulanmasının ve yapılacak çalışmaların bu formdaki bilgiler doğrultusunda planlanması ve uygulanması ifade edilmektedir (Yazar, Çelik, Kök, 2008).

Okul öncesinde ebeveyn katılım çalışmaları aslında öğretmen ve ebeveynin birlikte karar verebileceği, çocukların ihtiyaçlarına göre düzenleme yapabilecekleri şekilde esnek bırakılmıştır. Katılım çalışmaların yalnızca iç mekânda yapılması ve ya yalnızca gezilerde ebeveynlerin katılımının sağlanması gerektiği gibi bir durum söz konusu değildir. Bunun için öğretmenin dış mekân kullanımının çocuğa sağladığı yararların farkında olarak ebeveyn bu bilinci ebeveyn eğitimleri yoluyla kazandırması sonrasında da ebeveyn katılım çalışmalarını planlaması gerekmektedir. Ebeveynler dış mekân koşullarının düzenlenmesinde, günlük eğitim akışı içerisinde dış mekânda gerçekleşecek olan eğitim etkinliklerine katılım sağlanmasında, alan gezisi olarak dış mekânda gerçekleşecek olan eğitim etkinliklerinde aktif rol oynayabilirler. Burada ebeveynlere düşen en önemli görev öğretmenle işbirliği içinde olması, ebeveyn eğitimi ve katılımı çalışmalarına gönüllü olmasıdır.

İlgili Araştırmalar

Yurt içinde yapılan araştırmalar

Öztürk, Atmaca ve Kuru'nun (2020) Muş ilinde 24 öğretmen ve 6 yönetici ile yaptığı çalışmada okul öncesi eğitim kurumlarındaki dış mekân oyun alanları incelenmiş, öğretmen ve yöneticilerden yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla elde edilen verilerin sonucunda öğretmen ve yöneticilerin dış mekân oyun alanlarının çocukların gelişimini desteklediği konusunda aynı fikirde oldukları fakat okul öncesi öğretmenleri dış mekân koşullarının yetersiz olduğunu düşünürken yöneticilerin yeterli olduğunu düşündüğü görülmüştür. Geney, Özsoy ve Bay (2019) yaptıkları çalışmada Eskişehir ili merkez ilçelerindeki okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekân özelliklerini ortaya koymak amacıyla 20 devlet okulu ve 15 özel okulda yapılandırılmış gözlem gerçekleştirmiştir. Araştırmanın sonucunda devlet ve özel anaokullarının dış mekân olarak bir çok alanda yeterli olmadıkları ortaya konulmuş ve çocukların bütün gelişim alanlarının desteklenebilmesi için uygun hale getirilmesi gerektiği ortaya konmuştur.

Okul öncesi dönemdeki çocukların oyun olanaklarının incelendiği bir araştırmada ise (Tuğrul, Boz, Uludağ, Metin Aslan, Sevimli Çelik ve Sözer Çapan, 2019) farklı coğrafi bölgelerden 460 okul öncesi öğretmeninden anket yoluyla veriler toplanmıştır. Araştırmada çocukların çoğunlukla okul bahçesinde ve doğal/doğadan malzemelerle oynamaktan hoşlandıkları, öğretmenlerin okuldaki park/bahçe alanlarının olumsuz koşullarının çocuklar için risk oluşturduğunu düşündükleri, ayrıca ebeveynlerin çoğunlukla öğretmenlerden okuldaki oyun süresinin azaltılarak, çocuklara okuma-yazma öğretilmesi, okul yöneticilerinin ise okulda hareketli/gürültülü oyunlar oynanmaması yönünde isteklerde bulundukları belirlenmiştir.

Okul öncesi öğretmenleriyle gerçekleştirilen başka bir çalışmada (Burçak, 2018) ise okul öncesi eğitim ortamlarında dış mekân kalitesi ve bu kalite düzeyi ile öğretmenlerin dış mekân algıları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amaçlanmıştır. Karma yöntemle gerçekleştirilen araştırmada veriler Ankara’da “Okul Öncesi Dış Mekân Eğitim Ortamları Kontrol Listesi” aracılığıyla 76 öğretmenden ve “öğretmenlerin dış mekâna ilişkin algılarını ve dış mekân kullanımlarını ölçen görüşme ve gözlem formları” ile 15 öğretmenden toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen bazı sonuçlar şu şekildedir; Dış mekânların kalitesine ilişkin öğretmen algılarının yeterli düzeyde olmadığı ve maddiyatın kaliteli olmayı engelleyen en önemli etken olduğu sonucu bulunmuştur. Devlet anaokullarının özel anaokullarına göre dış mekân kalite düzeyinin daha iyi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alt SED grubuna ait okulların dış mekân kalite düzeyinin üst ve orta SED grubuna göre oldukça yetersiz olduğu görülmüştür. Anaokullarının dış mekân kalitesi arttıkça dış mekânda gerçekleştirilen etkinlik seviyesinin arttığı sonuçlar arasındadır. Dış mekânın çocuğa sağladığı yararlar konusunda tüm öğretmenler hemfikir olsa da dış mekânı olumlu hava şartlarında olduğu gibi olumsuz hava şartlarında da kullanma durumunun sadece yüksek dış mekân kalitesine sahip okullardaki öğretmenlerin tercih ettiği görülmüştür.

Öztürk ve Bayrak (2017) yaptığı çalışmada farklı ülkelerdeki farklı anaokullarını doğal materyaller ve ekolojik uygulamalar açısından; doğal malzeme kullanımı, doğal mekân oluşumu, mevcut doğal mekânlarla ilişki, doğal etkinliklere olanak tanıma, hayvanlarla ilişki kurdurma, keşif alanları, bitki yetiştirme, su etkinlikleri alt başlıklarında incelenmiştir. Araştırmada gerekli imkânların sağlanamaması, mekân kalitesinin düşük olması ve güvenliğin olmaması nedeni ile eğitimde iç mekânların kullanıldığı; çocukların gelişimleri için ihtiyacı olan dış mekân etkinliklerini yapmalarına izin verilmediği

belirtilmiştir. Çocuklara sağlayabilecek imkânı en fazla olduğu düşünülen okullar incelenerek bulgular tartışılmıştır. Araştırmada ele alınan okullarda ahşap doğal taş materyallere oldukça sık yer verildiği, yeşil rengi gibi doğayla bağlantı kurulacak renklerin çoğunlukta olduğu, su aktiviteleri ve bahçe kullanımında bitkilere ve hayvanlara yer verme gibi dış mekân olanaklarının az olduğu bulgular arasındadır. Sonuç olarak anaokulu tasarımlarında kullanılan malzemenin yanı sıra bu tip etkinliklere olanak verecek alanlara yer verilmesi çocuğun doğa ile olan iletişimi ve sağlıklı gelişimi açısından oldukça önemli olduğu belirtilmiştir. Benzer bulgulara ulaşılan başka bir çalışmada ise (Düzenli, Yılmaz ve Tarakçı Eren, 2018) Trabzon ilinde bir özel okulda gerçekleştirilen görüşme ve gözlem yoluyla anaokulu bahçelerinin çocuklara sağladığı olanaklar incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre; okul bahçesinde toprak-çim yüzeyler ve bitkisel materyaller olduğu için yapılan gözlemlerde çocukların doğa ile ilişkili ya da doğal materyallerle oyunlar kurduğu gözlenmiştir. Ayrıca çocukların bu okul bahçesinde; saklanma, kayma, sallanma, top oynama, koşma, zıplama, atlama, hayvan ve bitkilerle çeşitli oyun ve keşifler, toprağı kazma, bitki dikme vb. etkinlikler yaptıkları belirlenmiştir. Öneriler bahçelere su, kum gibi malzemeler eklenirse oyun olanaklarının artacağı, ayrıca bitkisel materyal ve renklerin de artırılması gerektiği yönündedir.

Okul öncesi eğitim kurumlarındaki bahçelerin incelendiği bir diğer çalışmada (Orçan Kaçan, Halmatov ve Kartaltepe, 2017) Ankara ve Muğla il merkezinde bulunan 56 okul öncesi öğretmeninden anket yoluyla kurumların mevcut bahçeleri, nitelikli bahçe olması önündeki engeller ve öğretmenlerin bahçe ile ilgili katılmak istedikleri eğitimlerle ilgili bilgi alınmıştır. Sonucunda ise öğretmenlerin yarısından fazlasının okul bahçelerini farklı türde etkinlikleri uygulamak için kullandıkları, bahçelerin nitelikli olmasının önündeki engellerin bütçe ve alan yetersizliği olduğu, katılmak istedikleri mesleki eğitimlerin ise bahçe temelli öğretim, dış mekânda sınıf yönetimi, bahçede dil ve matematik eğitimi konularının başta olduğu belirlenmiştir.

Okul öncesinde fiziksel mekânın incelendiği Kırşehir ili örneğinde ise (Selimhocalıoğlu, 2017) gözlem ve yönetici/öğretmenlerle yapılan görüşmeler yoluyla elde edilen veriler alan yazın ve MEB mevzuatı incelenerek oluşturulan ölçütlere uygunluğu bakımından incelenmiş, fiziksel mekân özelliklerinin renk, zemin, alan, genişlik, havalandırma, aydınlatma ile ilgili ölçütlere yakın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Arabacı ve Çıtak (2017) ise çocukların katılımcı olduğu bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Çalışmada çocukların oyun ve bahçe ile ilgili görüşleri incelenerek

örnek bir bahçe düzenlemesi çalışması yapılmıştır. Okul bahçelerinin çocukların gereksinimine yönelik düzenlenmesinin gerekliliğine vurgu yapan araştırmada 46 çocukla yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Çalışma üç aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada çocuklara okulda yapmayı sevdikleri etkinlikler ve oyunlar, bahçede nasıl zaman geçirdikleri nelerle ve kimlerle oynadıkları ile ilgili sorular sorulmuştur. İkinci aşamada ise açık alan etkinlikleri ile ilgili videolar izletilmiştir. Son aşamada çocuklardan hayallerindeki bahçeyi çizmeleri istenerek örnek bir bahçe düzenlemesi gerçekleştirilmiştir. Ebeveynler araştırma hakkında mektuplar yoluyla bilgilendirilerek bahçe düzenlemesine katkıda bulunmaları istenmiştir. Sonucunda çocukların hayalleri ışığında örnek bir bahçe düzenlemesi yapılmıştır. Aynı şekilde çocuklarla gerçekleştirilen bir başka araştırmada (Uyanık Aktulun ve Kasapoğlu, 2018) çocukların okul bahçesine yükledikleri anlamların ve okul bahçesindeki yaşantılarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Afyon ilinde 4 okuldan 5'er çocukla gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla eko okul ve eko okul olmayan farklı eğitim kurumlarındaki bahçe etkinlikleri ile ilgili sorulara yanıtlar aranmıştır. Araştırma sonuçlarına göre eko-okul olmayan okullarda çocukların bahçe etkinliklerinin yalnızca oyunla sınırlandığı görülmüştür.

Başka bir araştırmada (Cevher Kalburan, 2014) okul öncesi çocuklarının dış mekânda oyun oynama fırsatlarını ve ebeveynlerinin bu konudaki görüşlerini ortaya koymayı amacıyla Denizli ilinde 13 sorudan oluşan bir anket kullanarak 398 ebeveyn den veri toplanmıştır. Araştırmada çocukların dış mekânda oyun oynama sıklığı, oyun oynadıkları alanlar, ebeveynlerinin oyunlarına dâhil olup olmadığı, dış mekânda oyun oynamalarına ilişkin ebeveyn kaygı ve beklentilerinin neler olduğu sorularına cevap aranmıştır. Araştırmanın sonucunda çocukların dış mekânda oyun oynaması için ebeveynlerin daha çok fırsat sunmak istedikleri ancak oyun parklarının yeterli nitelikte olmaması, yeşil alanların yetersizliği, trafik, tehlikeli yabancı gibi endişelendikleri konular nedeniyle bu fırsatların sınırlandığı belirlenmiştir. Ayrıca çocukların çoğunlukla günde bir defa dış mekânda oyun oynadıkları; oyun alanı olarak çocuk parkı ve evin/apartmanın bahçesinin tercih edildiği; dış mekânda oyun sırasında çocukların yetişkin veya büyük kardeş tarafından gözlendiği belirlenmiştir. Sonuçlara bakıldığında araştırmaya katılan ebeveynlerin hiçbirinin çocukların dış mekânda oyun oynadığı alanlardan ve zamanlardan bahsederken okul bahçesinden veya okulda bulunduğu zaman dilimlerinden bahsetmediği dikkat çekmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin dış mekân oyunlarına karşı bakış açısının incelendiği çalışmada (Çetken ve Sevimli Çelik, 2018) açık uçlu sorulardan oluşan bir form aracılığıyla Ankara’da 30 okul öncesi öğretmenin dış mekân oyunlarına karşı tutumları, sınıf uygulamaları ve deneyimleri ortaya konulmuştur. Çalışmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin dış mekân oyunlarının önemini farkında olduğu, yoğun eğitim programları, hava koşulları ve sınırlı dış mekân oyun alanları nedeniyle çocukların dış mekân oyunları için fırsat bulamadıkları bulgular arasındadır. Benzer bir çalışmada (Alat, Akgümüş ve Cavali, 2012) okul öncesi öğretmenlerinin açık hava etkinlikleri ile ilgili tutum, düşünce ve uygulamalarını ortaya koymayı amaçlayarak 25 okul öncesi öğretmeniyle yarı yapılandırılmış görüşme ve odak grup görüşmeleri yaparak öğretmenlerin açık hava etkinlikleri ile ilgili görüşleri, açık hava etkinliklerine hangi sıklıkla yer verdikleri, açık hava etkinlikleri gerçekleştirmelerinin önündeki engelleri, açık hava etkinlikleri sırasında nasıl bir rol üstlendikleri sorularına yanıt aranmıştır. Bulgular, öğretmenlerin açık hava etkinlikleri ile ilgili çoğunlukla olumlu düşünce ve tutumlara sahip olduklarını ancak fiziksel koşulların yetersizliği, okul bahçelerinde güvenlik önlemlerinin alınmaması, sınıfların kalabalık oluşu, çocukların açık havada hastalanacaklarına dair kaygılar taşımaları, ebeveynlerin olumsuz tepkileri gibi nedenlerle uygulamada açık hava etkinliklerine yeteri kadar yer veremediklerini ortaya koymuştur. Bulguların arasında yer alan ebeveynlerin tepkisi alt maddesi incelendiğinde öğretmenlerden alınan bilgilere göre açık hava etkinliklerine karşı ebeveynlerin tutumlarının genel olarak olumsuz olduğu yönündedir. Ebeveynlerin çocuklarının sağlığına bir zarar geleceği kaygısıyla açık hava etkinliklerine engel olabildikleri belirtilmiştir. Açık hava etkinlikleri ile ilgili bazı ebeveynlerin çok sıkı bir tutum içinde olduğundan hatta açık hava etkinliklerinin uygulanacağı zaman dilimlerinde çocuklarına zarar gelebileceği endişesiyle okula göndermeme davranışı gösterenler olduğundan bahsedilmiştir. Araştırma bulgularına göre belirtilen bu tutum diğer çocukları da etkilemektedir. Olumsuz hava koşulları da ebeveynlerin açık hava etkinliklerine karşı çıkmalarının nedenleri arasında gösterilmektedir. Bazı öğretmenler ebeveynlerin bu tutumunu görmezden gelirken bazıları ebeveynlerin ikna edilmesi gerektiğinden bahsetmektedir. Ebeveynlerin bu tutumundan çekinerek açık hava etkinliklerini sınırlandıranlar da bulunmaktadır.

Ata Doğan ve Boz’un (2019) Ankara ilinde yaptıkları çalışmada ise okul öncesi öğretmenlerinin dış mekân oyunları hakkında görüşleri ve uygulamaları incelenmiş, yarı

yapılandırılmış görüşme, gözlem ve dış mekânda oyun zamanı bilgi formları aracılığıyla 3 farklı kurumdan 15 okul öncesi öğretmeninin katılımıyla verilere ulaşılmıştır. Araştırmanın sonucunda çocukların dış mekânda oynadıkları oyun alanı, materyali, oyun türleri ve oynama sürelerinin kurumun uyguladığı eğitim programından, materyal çeşitliliğinden, bakımlı olmasından etkilendiği görülmüştür. Ayrıca hava koşulları ve ebeveynlerin dış mekânda geçirilen zamana ilişkin bakış açılarının çocukların dış mekânda oyun oynamalarını engellediği belirtilmiştir.

Sivas ilinde gerçekleştirilen benzer bir çalışmada (Arslan Karaküçük, 2008) okul öncesi kurumlarında var olan fiziksel/mekânsal koşulların çocukların gelişim özelliklerine ve alanyazına uygunluğu araştırılmıştır. Gözlem ve doküman incelemesi yoluyla toplanan verilerin sonucunda incelenen okul öncesi eğitim kurumlarında, fiziksel/mekânsal koşulların belirlenmiş ölçütlere tam olarak uymadığı ve okullar arasında farklılıklar gösterdiği ortaya konulmuştur.

Civelek (2016) açık alan etkinlikleriyle desteklenmiş olan okulöncesiöğrencilerinin bilimsel süreç becerilerini araştırdığı çalışmasında 14 öğrenci ile ön test- son test kontrol gruplu modeli kullanmıştır. Çalışmada etkililiğinin araştırıldığı açık alan etkinliklerine yönelik olarak araştırmacı tarafından temel süreç becerilerinin beş alt boyutunu oluşturan gözlem yapma, tahmin etme, sonuç çıkarma, sınıflama ve ölçme becerilerine ait etkinliklerin yer aldığı açık alan eğitim modülü hazırlanmıştır. Deney grubuna araştırmacı tarafından anaokulunun bahçesinde bu modül uygulanırken, kontrol grubuna ise sınıf öğretmeni tarafından sınıfta bilimsel süreç becerileri ile ilgili etkinlikler uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlarda, açık alan etkinliklerinin çocukların gözlem yapma ve sınıflama becerilerini geliştirmede etkili olduğu, sınıf içinde yapılan etkinliklerin ise bu becerilerin gelişimini yeterince destekleyemediği görülmüştür. Ölçme becerisine ait bulgulara bakıldığında açık alan etkinliklerinin çocukların ölçme becerisini geliştirmede sınıf içi etkinliklerden daha etkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca bahçede vakit geçirmekten keyif aldıkları, bahçede yapılan etkinlikleri sınıftaki etkinliklere göre daha eğlenceli buldukları ve sınıfın açık alanda yapılan aktiviteler için uygun bir ortam sağlayamadığı çocuklarla yapılan görüşmeler sonucunda ortaya çıkmıştır.

Civelek ve Özyılmaz Akamca (2018) yaptıkları araştırmada açık alan etkinliklerinin okul öncesi dönemdeki çocukların bilimsel süreç becerilerine etkisini araştırmak amacıyla ön test son test kontrol gruplu model kullandıkları çalışmanın çalışma grubunu 6 yaşında 14 adet çocuk oluşturmuştur. Verileri Ayvacı (2010)

tarafından geliştirilen “Bilimsel Süreç Becerileri Testi” ile topladıkları araştırmanın sonuçları açık alan etkinliklerinin çocukların gözlem yapma, sınıflama ve ölçme becerilerini geliştirmede sınıf içi etkinliklerden daha etkili olduğu göstermiştir. Fakat tahmin etme ve sonuç çıkarma becerilerini geliştirme konusunda açık alan etkinlikleri ile sınıf içi etkinlikler arasında bir fark görülmemiştir. Çalışmanın sonuçlarından hareketle öğretmenlerin açık alan eğitimi konusunda eğitimler alarak daha donanımlı olmasının sağlanması önerilmektedir. Ayrıca çalışmada açık alan etkinlikleri kapsamında daha çok bilişsel gelişime ait kazanım ve göstergelerin ele alındığını bu nedenle diğer alanlara ait kazanım ve göstergelerin de incelenmesi gerektiği önerileri verilmiştir.

Çelik (2012) Kocaeli ilinde yaptığı çalışmada bazı okul öncesi eğitim kurumlarındaki açık alanda yer alan çocuk oyun alanlarının niteliğini ortaya koymuştur. Çalışmada, 9 tane anaokulunda gözlem yapılarak açık alanların kullanım şekilleri, kişi başına düşen alan miktarları, açık alanlarda kullanılan donatı elemanları ve yeşil açık alanlarda kullanılan bitki türleri amaca uygun olarak hazırlanan “alan hakkında bilgi toplama formu” aracılığıyla belirlenmiştir. Gözlem yapılan kurumlarda eğitimin genellikle iç mekânda yapıldığı ve dış mekânın olanakları kullanılmadığı hatta hiç açık alana sahip olmayan okulların olduğu önemli bulgular arasındadır. Çalışmanın sonuçlarına göre; okul öncesi eğitim kurumlarında açık alanların etkin kullanılmadığı, mevcut açık alanların oyunun doğasına uygun olmadığı ve fiziksel düzenleme konuları içerisinde açık alan düzenlemesinin çoğunlukla ihmal edildiği belirlenmiştir.

Benliay, Cüce ve Soydan (2014) ise çalışmalarında okul öncesinde dış mekânda yapılan peyzaj tasarımının 5-6 yaş çocukları üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Çocukların kurumlarındaki dış mekânları nasıl algıladıklarını ve peyzaj tasarımı açısından okul öncesi eğitim kurumlarının nelere ihtiyaçlarının olduğunu belirlemek amacıyla; mevcut fiziksel çevrenin çocukların algıları üzerindeki etkisi ele alınmıştır. Antalya’da 4 okulda gerçekleştirilen çalışma örnek dış mekân tasarımları üzerinden çocukların kendi okul bahçeleri ile ilgili istekleri ortaya çıkarılmak istenmiştir ve görsel bir anket uygulanmıştır. Ayrıca aynı okullarda, onlara hayal ettikleri ama dile getiremedikleri tasarım unsurlarını belirlemek amacıyla “Hayalinizdeki Okul Bahçesi” konulu resim çalışması yaptırılmıştır. Anket çalışmaları ve yapılmış olan bu resimler yorumlanarak ortaya konulan sonuçlara göre çocukların doğal görünümlü, sıcak renkli ve aynı zamanda estetik açıdan dikkat çeken malzeme örneklerini beğendikleri görülmüştür. Ayrıca çizilen resimlerin hepsinde oyun figürleri görülmüştür, bu da çocukların hepsinin

dış mekânda oyun figürü görmek istediklerini ortaya koymuştur. Benzer bir çalışmada Kaya ve Ulusoy (2018) dış mekânın tasarımıyla ilgili farklı olarak çocuklar ile değil öğretmen ve yöneticiler ile görüşmeler yapmıştır. Konya ilinde farklı ilçelerde gerçekleşen çalışmada genel tarama modeli kullanılmış ve çalışma grubunu 17 bağımsız resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan, toplam 158 öğretmen ve yönetici oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak dış mekân tasarım kriterleri anketi kullanılmıştır. Çalışmaya dâhil edilen kurumların çoğunluğunda bitki yetiştirme alanları, gerekli malzemeler, çocukların ilgilenecekleri evcil hayvanlar ve hayvan barınma mekânları bulunmadığı, çocukların güvenli bir şekilde koşup oynayabilecekleri, bitki yetiştirip, hayvanların bakımını üstlenebilecekleri dış mekân tasarımlarının yapılmadığı görülmüştür.

Yalçın ve Tantekin Erden (2021) Türkiye’de dış mekânlar ve dış mekân oyunlarına ilişkin çalışmaların sentezlenmesi amaçlayarak yaptıkları çalışmada erken çocukluk eğitim kurumlarının dış mekânlarının tasarımına ilişkin bir takım ilkeler de sunmuşlardır. 2000-2019 yılları arasında yayımlanmış araştırma makalelerine odaklanarak yapılan çalışmalar sunulmuştur. Araştırmada nitelikli bir erken çocukluk eğitimi kurumu dış mekânına ve bu mekânın etkin kullanımına ilişkin önerilen ilkeler “açık, erişilebilir iyi düzenlenmiş bir alan ve depolama, serbest parçalarda çeşitlilik ve miktar, kültüre ve cinsiyete uygunluk, mevsimsel koşullara uygunluk, konuma, zemine ve bütünleştirmeye uygunluğu, ebeveynin olumlu tutumu ve yaklaşımı, etkili öğretmen rollerinin benimsenmesi” şeklindedir. Benzer bir derleme çalışmasında Çukur (2011) “Okul öncesi çocukluk döneminde sağlıklı gelişimi destekleyici dış mekân tasarımı” isimli çalışmasında ise mevcut çevrenin okul öncesi çocukluk döneminde sağlıklı gelişimi nasıl etkilediği ortaya koymuş; şehir planlama ve peyzaj mimarlığı disiplinlerinin dış mekân tasarımında sağlıklı gelişimi destekleyici gerekli koşulları nasıl sağlayabileceği üzerine öneriler geliştirmiştir. Öneriler kesintisiz oyuna olanak sunan ve doğal öğeleri içeren dış mekân tasarımıyla ilişkilidir.

“3-6 yaş çocuklarının dış mekânda oyun fırsatlarının ebeveyn görüşlerine göre incelenmesi” adlı çalışma (Sizhan,2022) Denizli ili merkez ilçelerinde resmi anaokullarında çocuğu öğrenim gören ebeveynlerin dış mekân oyun fırsatlarına ilişkin görüşleri araştırılması amacıyla gerçekleştirilmiştir. Tarama modelini kullanıldığı araştırmaya 209 katılımcıdan anket sorularıyla veriler elde edilmiştir. “Kişisel Bilgi Formu” ve “Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Dış Mekânda Oyun Fırsatlarına İlişkin

Ebeveyn Görüşleri Anketi” ve “Açık Uçlu Soru Formu” olarak üç tane veri toplama aracı kullanılarak verilerin toplandığı araştırmanın sonuçlarına göre çocukların en fazla tercih ettikleri oyun ortamının mahalledeki oyun parkı olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin dış mekân olarak okul saatleri dışında okul bahçelerini hiç kullanmadıkları görülmüştür bunun yanında günde bir kez ve ya hafta sonları dış mekânın kullanıldığı ebeveynlerin dış mekânı kullanım sıklığına verdikleri cevaplar arasındadır. Dış mekânda vakit geçirme durumunda hava şartlarının etkili olduğu bulgular arasındadır. Ayrıca çocukların dışarıda daha çok hareketli oyunları tercih ettiği ve dış mekânda yanlarında yetişkinlerin onlara eşlik ettiği görülmüştür. Ebeveynlerin çocukların dış mekânda oyun oynamalarıyla ilgili en fazla kaygı yaşamalarına neden olan konunun “düşme, kaza, yaralanma ve başına kötü bir şey gelme durumu” olduğu daha sonrasında ise “güvenlik sorunları”, “trafik tehlikesi”, “yabancılar güvensizlik”, “virüs tehlikesi ve hijyen eksikliği” ile “olumsuz tutum ve davranışlar edinme” izlediği tespit edilmiştir. Ebeveynlerin çocuklarının dış mekânda oyun fırsatlarına yönelik önerilerine bakıldığında en yüksek oranın “çocukların gelişimlerini destekleyecek etkinlikler yapılması” önerisidir ve bunu “güvenli ve sağlıklı ortamlar oluşturulmalı” ve “rahat oynayabilecekleri oyun alanları arttırılmalı” ifadeleri izlemiştir.

Ebeveyn görüşlerinin alındığı başka bir çalışmada dış mekân oyun fırsatlarının sosyal duygusal gelişimdeki önemi üzerine yapılmıştır (Aritürk,2022). Denizli ilinde gerçekleştirilen araştırmaya 372 ebeveyn katılmıştır ve çalışma tarama modeliyle yapılan nicel bir çalışmadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Araştırmaya katılan ebeveynler sosyal-duygusal becerilerinin gelişiminde dış mekânda oyun fırsatlarına yönelik olarak çocuklarda doğa sevgisini pekiştireceği ifade edilmiştir. Aynı zamanda çocukların farklı yetişkinlerle iletişim kurabilecekleri, başladığı işi sonuçlandırma becerinin gelişeceği ileri sürülmüştür. Lisansüstü mezunu ve öğretmen olan ebeveynlerin dış mekânın sosyal duygusal gelişime katkısı anlamında verdikleri cevapların olumlu yönde farklılık gösterdiği çalışmanın sonuçları arasındadır.

İnce ve Akcanca (2021) yaptıkları çalışmada okul öncesi eğitim sürecinde okul dışı öğrenme ortamlarının kullanılmasına yönelik ebeveyn görüşlerinin incelenmesini amaçlamışlardır. Olgubilim deseninde yapılan araştırmanın çalışma grubunu 9 anne ve 2 baba olmak üzere toplam 11 ebeveyn oluşturmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmada ortaya çıkan bulgulara göre; okul öncesi eğitim sürecinde çocukların okul dışı öğrenme

ortamlarında deneyim sıklıklarının yetersiz olduğu ortaya konulmuştur. Ebeveynler ise okul öncesi eğitim sürecinde okul dışı öğrenme ortamlarının etkili olduğunu ve sıklıkla kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir. Ebeveynler okul dışı öğrenme ortamlarının yararlarından söz ederken yaşam becerilerine yönelik, bilişsel becerilere yönelik, sosyal becerilere yönelik ve duyuşsal becerilere yönelik yararlardan bahsettikleri; bu yararların yanında ise güvenliğe yönelik, kazanımlara yönelik, ekonomik açıdan ve sosyal yönden dezavantajların belirtildiği tespit edilmiştir. Okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme ortamlarının yeterli sıklıkta kullanılmamasının nedenlerinin ilişkin okuldaki kaynaklı nedenler ve ekonomik nedenler olduğu ebeveynlerin görüşlerindendir. Ebeveynlerin konuyla ilgili önerilerine bakıldığında, ebeveynlerin bilinçlendirilmesine ve sürece dâhil edilmesine yönelik öneri sunulduğu belirlenmiştir.

Özkubat (2013) “Okul Öncesi Kurumlarında Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi ve Donanım” isimli çalışmasında okul öncesi eğitim kurumlarının eğitim ortamları ve donanımlarında bulunması gereken niteliklere değinmiştir ve bu konuya dikkat çekilmesini amaçlanmıştır. Araştırmanın sonuçlarında iç ve dış fiziksel ortam tasarımları eğitim kalitesinin yanında, çocuk davranışlarını da etkilediğine; gerekli güvenlik önlemleri alınan, çocuğa uygunluğa dikkat edilen, kendilerini güvende hissedebilecekleri eğitim ortamları ve donanımların çocukların aldıkları eğitim kalitesini yükseltirken aynı zamanda çocukların davranışlarını olumlu yönde etkileyeceğine değinilmiştir. Öğretmenlerin eğitim ortamlarıyla ilgili yaşadıkları sorunların çeşitli araştırmalarla tespit edilerek, bu sorunların giderilmesine yönelik çalışmalar yapılması öneriler arasındadır.

Güleş ve Erişen (2013) fiziksel çevreye yönelik yaptıkları araştırmalarında 3-6 yaş çocuklarına eğitim veren okul öncesi eğitim kurumlarında sistemin kalitesini etkileyen fiziksel çevreye yönelik kalite standartlarını tespit etmeyi amaçlamışlardır. Araştırmayı eğitimin ortak paydaşları olarak nitelendirdikleri ebeveyn, öğretmen ve yönetici görüşlerine dayalı olarak gerçekleştirmişlerdir. Araştırmada genel tarama modeli kullanılmış olup, çalışma örneklemini, Konya merkez ilçelerinde bulunan toplam 15 bağımsız resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumları oluşturmaktadır. Bu kurumlardan seçilen 538 ebeveyn ve 66 öğretmen ve yönetici çalışmaya dâhil olmuştur. 7 boyut ve 80 maddede oluşan fiziksel çevre standartlarının uygunluğunun belirlenmesi için tüm paydaşların görüşlerine başvurulmuştur. Araştırma sonucunda önerilen bütün ifadelerin paydaşlar tarafından standart olarak “uygun” olarak kabul edildiği görülmüştür. Okul

öncesi eğitimde hem standartların belirlenmesinde hem de sürecin geliştirilmesinde mutlaka paydaş görüşlerinden yararlanılması gerektiği öneriler arasındadır.

Düzce (2019) farklı olarak araştırmasını ilkökul bünyesinde bulunan anasınıflarına yönelik gerçekleştirmiş ve iç ve dış mekânlarının fiziksel açıdan incelenmesini amaçlamıştır. Tarama modeli kullanılarak yapılan bu çalışmanın örneklemini, Denizli ili Pamukkale ilçesinde bulunan MEB'e bağlı, bünyesinde ana sınıfı bulunan 21 resmi ilkökoldan oluşmuştur. Veriler ise gözlem yöntemi ile hazırlanan gözlem formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında dış mekânla ilgili olan bahçe oyun araçları, fen doğa etkinlikleri için tarımsal alan gibi dış mekân özelliklerinin yetersiz düzeyde, bahçe dolabı ve oyun alanı civarında olması gereken tuvalet lavabo gibi dış mekân öğelerinin bulunma durumlarının düşük düzeyde kaldığı saptanmıştır. Genel anlamda okul öncesi eğitim kurumlarında iç mekânsal özelliklerin eğitim faaliyetleri boyutunda daha ön planda olduğu, dış mekânsal özelliklerin ise daha sınırlı olduğu ifade edilen sonuçlar arasındadır.

Okul öncesinde alternatif bir yaklaşım olan orman okullarına yönelik yapılan araştırmada (Koyuncu, 2019) öğretmen, ebeveyn ve yöneticilerin görüşlerini incelemiştir. Bu araştırmanın amacı Türkiye'de orman okulu uygulamaları yürüten okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenler ile çocuğu bu okula devam eden ebeveynlerin görüşlerinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda orman okulu yaklaşımında sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerinin Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) müfredatına uygun olarak yürütülen okul öncesi eğitim uygulamaları ile farklılığı, orman okullarının önemi, gerekliliği, uygulama örneklerinin arttırılması için gereksinimler, orman okulu eğitmeni olmak için ne tür niteliklere sahip olunması gerektiği ve orman okullarının gelişimine yönelik farkındalık sağlamak amacıyla nasıl çalışmalar yürütülebileceği konularına değinilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu iki devlet, üç özel orman anaokulunda görev yapan yedi yönetici, 30 öğretmen ve çocuğu bu okula devam eden 83 ebeveyn oluşturmuştur. Araştırmaya katılan öğretmen, ebeveyn ve yöneticilerin orman okullarının diğer okullardan farklılaştığı noktanın tamamen öğrenci merkezli olmasıdır. Çalışmada orman okullarında doğa ile iç içe olarak verilen eğitim ile çocukların yaşayarak ve görerek öğrenmelerinin kalıcı öğrenimini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çivril Yılmaz (2022) 5-6 yaş çocuklarının oyun tercihleri ile ilgili yaptığı çalışmada 21 çocuğun oyun zamanlarındaki oyun tercihlerini; oyun türü ve süre gibi özellikler açısından incelenmiştir. Katılımsız gözlem ve yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla

verileri toplamıştır. Çocukların oyun tercihlerinde çoğunlukla hissettikleri duygulara yer verdikleri belirlenmiştir. Dış mekânla ilgili sonuçlardan biri ise çocukların en çok saklambaç, körebe gibi oyunları arkadaşlarıyla, bahçe, okul, park gibi dış mekânda oynamak istediklerine yöneliktir.

Okul öncesi çocukları ve annelerinin açık alan tercihlerinin incelendiği bir araştırmada ise (Yılmaz, 2017) okul öncesi kurumlara devam eden 5 yaşındaki çocukların doğaya yakınlıkları ve bu çocukların ve annelerinin açık alan tercihlerini incelemek amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemini Ankara ilinde bulunan dört farklı anaokulundan rastgele seçilmiş 105 çocuk oluşturmaktadır. Bu okullar, açık alanlarının özellikleri ve bu alanların kullanımı ile ilgili bazı kriterler göz önüne alınarak, doğal ve doğal olmayan okullar olarak ayrılmıştır. Ana örneklem içinden rastgele seçilmiş 20 kişilik çocuk ve bu çocukların anneleri ise, çalışmanın alt örneklemelerini oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçlarından bazıları; çocukların ve annelerin gitmeyi en çok tercih ettiği alanların su bulunduran alanlar ve parklar olduğu ormanlık alanların ise, her iki grubun da gitmeyi en az tercih ettikleri alanlar olduğu şeklindedir. Katılımcıların ormanlık alanları tercih etmemelerinin nedeni olası fiziksel tehlikelerden kaynaklanabilecek güvenlik kaygıları ile ilgilidir. Kötü hava koşulları, sağlık problemleri, ulaşım problemleri, yapılacak diğer işlerin olması ve güvenlik kaygıları açık alanları ziyaret etmelerini engelleyen faktörlerdir. Ayrıca anneler kentlerde yeterince doğal açık alan bulunmadığını, var olan doğal açık alanların da elverişsiz olduğunu belirtmiştir.

Korkmaz (2017) sorgulama temelli etkinliklerin doğal açık alanlarda ve sınıf içi ortamlarda uygulanabilirliği incelediği araştırmaya 3 farklı resmî eğitim kurumuna devam eden toplam 32 çocuk ve 3 öğretmen katılmıştır. Araştırma yarı-deneysel desenlerden Eşitlenmemiş Kontrol Gruplu Desen kullanılarak gerçekleştirilmiştir ve gruplara, araştırmacı tarafından geliştirilen doğal açık alanlarda veya sınıf içi ortamlarda uygulanabilen etkinliklerden oluşan Sorgulama Temelli Etkinlik Modülü (SOTEM) uygulamaları sunulmuştur. Araştırmanın sonucunda doğal açık alanlarda gerçekleştirilen sorgulama temelli etkinliklerin, çocukların geometrik düşünme, şekil, alan ve uzamsal görselleştirme becerileri üzerinde, sınıf içi ortamlarda uygulanan sorgulama temelli matematik etkinliklerine göre daha etkili olduğu görülmektedir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre doğal açık alanlarda uygulanan sorgulama temelli matematik etkinlikleri, 48-66 aylık çocukların geometrik ve uzamsal düşünme becerilerinin gelişiminin desteklenmesi amacıyla etkili bir araç olarak kullanılabilir denilmiştir.

Ay (2018)'in okul öncesi öğretmenlerinin açık alan fen ve matematik etkinliklerine yönelik görüş ve uygulamalarının araştırılması amacıyla yaptığı araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu İzmir'de bulunan 2 bağımsız anaokulunda çalışan 10 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme ve gözlem formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonuçları okul öncesi öğretmenlerinin açık alan fen ve matematik etkinlikleri konusunda olumlu görüşlere sahip olduklarını ortaya koymuştur, öğretmenlerin çoğunluğu açık alan eğitiminin gerekli olduğunu düşünmektedir. Açık alan eğitiminin en çok bilişsel becerileri geliştirdiğini belirten öğretmenler hem öğrencilerin hem kendilerinin açık alan fen etkinliklerine daha çok ilgi gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Buna rağmen yapılan gözlemler ise öğretmenlerin öğretim programlarında çoğunlukla bu etkinliklere yer vermediklerini göstermektedir. Öğretmenler bunun nedeninin açık alan eğitimi almamaları, olumsuz ebeveyn görüşleri ve okulun açık alan eğitimi konusundaki yetersizlikleri olarak belirtmişlerdir. Öğretmenler matematik etkinliklerini açık alanda uygulamazken bazen fen etkinliklerine yer vermişlerdir, öğretmenlerin açık alanda en çok serbest zaman ve oyun etkinliklerine yer verdiği ortaya konulan bulgular arasındadır.

Okul öncesi eğitim kurumlarının açık alan düzenlemesinin incelenmesi amacıyla yapılan bir araştırmada (Çıkma, 2019) çalışma grubunu Zonguldak'taki 3 anaokulu ve 17 anasınıfı oluşturmaktadır. 20 öğretmen ve 210 çocuğun katılımıyla gerçekleştirilen araştırmanın verileri, nitel veri toplama tekniklerinden olan kontrol listesi, yarı yapılandırılmış gözlem, yarı yapılandırılmış görüşme ve resim çizdirme tekniği uygulanarak elde edilmiştir. Veriler betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda, incelenen okulların açık alan düzenlemelerinin istenen standartların altında olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda bu alanların çocuklar için güvenli, rahat, gelişimsel açıdan yeterli olmadığı belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu görev yaptıkları okul öncesi eğitim kurumunun yeterli açık alana sahip olmadığını belirtmişlerdir.

Kızıldaş (2016) okul öncesinde dış mekânla ilgili etkinlikler içerisinde olan alan gezilerine yönelik yaptığı çalışmada okul öncesi eğitim programında yer alan etkinliklerle bütünleştirilmiş alan gezisi etkinliklerinin 48-66 aylık çocukların sosyal-duygusal beceri gelişimine etkisini incelemiştir. Ön test- son test denkleştirilmemiş gruplu desen kullanılan araştırma Ağrı ilinde bulunan 36 çocuğun katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

Deney grubunda bulunan çocuklara bütünleştirilmiş alan gezisi etkinlikleri 12 hafta süresince uygulanırken kontrol grubundaki çocukların eğitim sürecine müdahale edilmemiştir. Verilerin elde edilmesinde okul öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği-Öğretmen formu, Duygusal Becerilerin Değerlendirilmesi Testi ve Kazanım Değerlendirme Formu kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda; okul öncesi eğitim programında yer alan etkinliklerle bütünleştirilmiş alan gezisi etkinliklerinin uygulandığı gruptaki çocukların sosyal-duygusal beceri gelişimleri üzerinde olumlu etkisi olduğu ortaya koyulmuştur. Aynı şekilde alan gezileriyle ilgili yapılan bir başka araştırmada ise (Uzibilir Özçelik, 2018) okulöncesi ve sınıf öğretmenlerinin alan gezisi yapmaya dair yeterlilikleri ve yaptıklarında karşılaştıkları zorluklar hakkında görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. İstanbul'da gerçekleştirilen çalışma karma desenle yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda araştırmaya dâhil olan öğretmenler bilimsel alan gezilerinin etkili öğrenme, deneyimleyerek öğrenme, yerinde öğrenme ve yaratıcılığı geliştirme gibi yararlarının olduğunu söylerken; alan gezisi yapabilmek için onları motive eden durumların öğrenciye deneyim imkânı sağlayabilme, yerinde öğrenme fırsatı sunma, çevreye uyum sağlama fırsatı sunabilme, pozitif yönlendirme ve etkili öğrenme durumları olduğunu belirtmişlerdir. Karşılaştıkları zorluklarla ilgili ise öğrenci kontrolü, ulaşım zorluğu gezi planlama ve dikkat süresi gibi konulara değinmişlerdir.

Çevik (2007) dış mekânda gerçekleşen kaza olaylarına odaklandığı çalışmasında okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekânlarındaki kaza unsurlarını tespit etmeyi amaçlamıştır. Ankara ili merkez ilçelerindeki 35 özel okul öncesi eğitim kurumunda gerçekleştirilen çalışmada veriler yüz yüze görüşme yoluyla anket uygulanarak toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında özel okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekânlarının belirlenen TSE standartlarının çok altında olduğu, dış mekân etkinlik alanlarının ve materyallerinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Dış mekân kullanımında yaşanan kaza olayları ile ilgili çalışmanın sonuçlarında ise son üç yılda kurumlarda meydana gelen kazaların yarısının düşme olduğu, en çok 4-6 yaş grubu çocukların ve bu içinde de daha çok erkeklerin kazaya maruz kaldığı, kazada ilk müdahale eden kişinin %80 oranında öğretmenler olduğu görülmüştür.

Dış mekân oyunlarına yönelik kültürlerarası bir çalışmada (Yalçın, 2015) ebeveyn ve öğretmen bakış açılarına odaklanılmıştır. Çalışmanın amacı Türk ve Fin okul öncesi öğretmenlerinin ve ebeveynlerinin dış mekân oyunu ve ideal dış mekân ortamlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi ve Türk ve Fin okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi

eğitim kurumlarında bulunan dış mekânlarda gerçekleştirdikleri etkinlikleri ortaya koymaktır. Araştırmaya toplam 28 kişi olmak üzere yedişer Türk öğretmen ve ebeveyn ve yedişer Fin öğretmen ve ebeveyn katılmıştır. Veriler görüşme ve gözlem yoluyla toplanmıştır. Çalışmanın bulgularından yola çıkılarak ortaya konulan sonuçlarda Türk ve Fin öğretmenlerinin ve ebeveynlerinin çocuğun dış mekânda oynadığı oyunun gelişimi için öneminin farkında oldukları görülmüştür, bunun yanında Türk öğretmenler dış mekânda uygulama yapamamalarına neden olarak ebeveynlerin dış mekân kullanımı ile ilgili endişelerini, soğuk hava koşullarını, yetersiz ve uygun olmayan dış mekân materyal ve donanımları gösterirken; Fin öğretmenler dış mekân oyun uygulamalarına engel oluşturacak herhangi bir durum olmadığını ifade etmişlerdir. Ayrıca Türk ebeveynlerin, okul öncesi eğitim kurumlarında kışın yapılan dış mekân uygulamalarına yönelik sağlık endişesi taşıdıkları ancak Fin ebeveynlerinin soğuk hava koşulları ile ilgili herhangi bir endişesinin olmadığı sonuçlar arasındadır.

Dış mekân oyununa odaklanan ve öğretmenlerle gerçekleştirilen bir başka araştırmada (Ata, 2016) okul öncesi öğretmenlerinin çocukların dış mekânda oyun oynamalarına ilişkin görüşleri ve dış mekânda gerçekleştirdikleri oyun uygulamaları incelenmiştir. Nitel araştırma yöntemi kullanılan bu araştırmada durum çalışması kullanılmıştır. Çalışma grubunu Ankara’da MEB’e bağlı özel anaokulu, bağımsız anaokulu ve ilkokula bağlı anasınıflarında görev yapan 15 öğretmen oluşturmuştur. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme ve gözlem yöntemleri kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma sonucunda 3 farklı kurum türünde görev yapan öğretmenlerin çocukların dış mekânda oyun oynama sıklığının hava şartlarına göre değiştiğini belirttiği görülmektedir. Öğretmenlerin park alanı gibi yapılandırılmış oyun materyallerinin bulunduğu alanda daha çok çocukların oyunlarını gözlemledikleri ve tehlikeli durumlarda müdahale ettikleri sonucuna ulaşılrken, yapılandırılmış materyal bulunmayan, kurallı ve halkada oyunlar oynanan alanlarda oyun kurucu ve lider rollerini üstlendikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenler çocukların dış mekânda oyun oynamasını engelleyen faktörlerin hava şartları ve ebeveynin çocukların dış mekânda oyun oynamasına ilişkin bakış açısı olduğunu düşünmektedirler. Öğretmenlerin engel olarak dile getirdiği bir diğer faktör de mevsim şartları olarak görülmektedir.

Benzer bir çalışmada (Yıldırım, 2017) bağımsız anaokulu öğretmenlerinin dış mekân oyun alanlarına ve uygulamalarına ilişkin görüşlerini incelemiştir. Karma desenle gerçekleşen çalışmada Eskişehir’de bulunan bağımsız anaokullarından 18 tanesinde

görev yapmakta olan toplam 135 okul öncesi öğretmeninden “Okul Öncesi Dönem Dış Mekân Oyun Alanları ve Kullanımı Öğretmen Formu” kullanılarak veriler toplanmıştır. Sonrasında araştırmaya gönüllü olarak katılan ve maksimum çeşitliliği sağlayan 9 öğretmenle yarı yapılandırılmış görüşme sorularıyla görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin dış mekân alanların önemine inansalar da uygulamada yetersiz kaldıkları görülmüştür. Öğretmenlerin dış mekân alanların kullanımında yetersiz kalmaları ise öğretmenlerin kendisi (bilgi ve beceri, inanç ve tutum, lisans eğitimi) ve dış etkenler (hava koşulları, ebeveyn baskısı, dış mekân alanının sahip olduğu fiziksel donanımı ve güvenliği, mahalle faktörü, okul yönetimi ve kaynaştırma öğrencisi) gibi nedenlerden kaynaklandığı belirlenmiştir.

Kılıç (2013) “Anasınıfına Devam Eden Çocukların Okul Bahçesinde Görmek İstedikleri Ortam Özelliklerinin Belirlenmesi” adlı çalışmasını Ankara’da yer alan alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyden toplam 6 ilkokulun anasınıfına devam eden 120 çocukla gerçekleştirmiştir. Çalışmada çocukların istedikleri okul bahçelerinin nasıl olduğunu öğrenmek amacıyla öncelikle çocuklardan nasıl bir okul bahçesi istediklerine dair bir resim çizmeleri, ardından çizdikleri resimleri anlatmaları istenmiştir. Daha sonra çocukların kendi okul bahçeleri incelenip bu özellikler ile çocukların resimlerinde ifade ettikleri istekleri karşılaştırılmıştır. Bunun sonucunda çocukların yaşadıkları ortamın özelliklerine göre karar verebildikleri ve isteklerini resimlerine yansıtabildikleri görülmüştür. Çocukların okul bahçesini aktif olarak kullanmak istedikleri, açık uçlu bir okul bahçesinde doğal öğelerle birlikte olmak istedikleri belirlenmiştir. Buna karşın okul bahçesinde çocukları en çok rahatsız eden öğelerin ise kirlilik ve çöpler olduğu tespit edilmiştir.

Tepebağ (2017) farklı özelliklere sahip okullarda çalışan öğretmenlerin, okul bahçesi kullanımına ilişkin görüşlerinin, okul bahçesini kullanma durumlarının, etkinliklerin bahçede uygulanmasıyla ilgili görüşlerinin ve öğretmenlerin okul bahçesi kullanımında karşılaştığı engellerin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya Gaziantep ilinden 49 öğretmen katılmıştır ve veri toplanma sürecinde nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniğinden yararlanılmıştır, analiz ise betimsel ve içerik analizi şeklinde yapılmıştır. Çalışmada öğretmenlerin okul bahçesinde bulunmasını bekledikleri materyallerin çocukların gelişim ve öğrenmelerini tam anlamıyla destekler nitelikte olmadığı sonucuna varılmıştır. Fiziksel donanımı ve güvenliği düşük olan okullarda görev yapan öğretmenlerin okul öncesi eğitim etkinliklerinde bahçeyi neredeyse hiç

kullanmadığı, fiziksel donanımı ve güvenliği orta ve yüksek olan okullarda çalışan öğretmenlerin ise okul bahçesini etkili bir şekilde kullanamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin okul bahçesinde en çok uyguladığı etkinliğin ise oyun etkinliği olduğu belirlenmiştir.

Küçükkurt (2021)'un okul öncesi öğretmenlerinin ve ebeveynlerinin okul bahçesi kullanımı ve bahçede oyun oynamaya ilişkin görüşlerinin incelenmesi amacıyla yaptığı çalışmada anket yoluyla İstanbul'da bulunan 200 ebeveyn ve 20 öğretmenden veriler toplamıştır. Araştırmanın sonuçlarında; öğretmenlerin okul bahçesi kullanımı hususunda olumlu görüş bildirmelerine karşılık okul idaresi ve ebeveynlerden aldığı kısıtlamalar, hava koşullarının yarattığı olumsuzluklar ve çocukların üşütüp hastalanmaları hususunda yaşadıkları kaygılar sebebiyle okul bahçesinde gerçekleştirilen uygulamalarına az yer verdikleri, ebeveynlerin ise okul bahçesi kullanımı hususunda olumlu görüşler bildirdikleri ancak hava koşullarının olumsuz olduğu durumlar ve okul bahçelerinin yetersizliği gibi çeşitli hususlarda kaygı yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Karabiber (2016) yaptığı çalışmada ise okul öncesi dönem çocuklarının okul dışı etkinliklerini incelemiştir. Hatay ilinde gerçekleştirilen çalışmaya 12 çocuk ve annesi katılmıştır. Araştırmada annelerden çocuklarının okul dışı zamanlarda gerçekleştirdikleri etkinlikleri belirlemek amacıyla 10 gün boyunca günlük tutmaları istenmiş, annelerin ve çocukların görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda çocukların okul dışı zamanlarda televizyon izleme, oyun oynama, bilgisayar, telefon ve tabletle zaman geçirme, kitap okuma, şarkı söyleme, boyama, ödev yapma, oyun hamuruyla oynama, kağıt kesme-yapıştırma, müzik dinleme/ enstrüman çalma, matematik-sayı çalışmaları yapma, resim yapma ve yapbozla oynama gibi etkinlikleri gerçekleştirdikleri belirlenmiştir. Annelerin çocuklarının ödev, resim, oyun hamuru, sayı çalışmaları, dikkat geliştirici kitap çalışmaları, kendi başına yapılan etkinliklerle zaman geçirebilmesi gibi etkinlikleri yapmasından memnun olduğu belirlenmiştir. Televizyonda şiddet içerikli çizgi film izlemesinden, telefona ve bilgisayara çok zaman ayırmasından, ödev yapmak istememesinden ve çok fazla boyama yapmasından memnun olmadığına ulaşılmıştır.

Yurt dışında yapılan çalışmalar

McClintic ve Petty (2014) nitel yöntemle yaptığı araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin tutumlarının ve uygulamalarının açık hava oyununun işlevini nasıl etkilediğini araştırmışlardır. Araştırmanın sonucuna göre öğretmenler, denetimin çok önemli olduğuna inanmaktadır. Dış ortamın fiziksel tasarımının planlama, hazırlık ve uygulama için sınırlamalar getirdiğini dile getirmişlerdir. Çalışmaya katılan öğretmenler açık havada oyunun çocukların gelişimi için önemli olduğuna inanmaktadır fakat açık havada oyunla ilgili yeterli bilgiye sahip olmamakla birlikte bu konuda çocukları yönlendirecek motivasyonları da olmadığı görülmüştür.

Başka bir araştırmada (F. Martensson, C. Boldemann, H. Aoderstrom, M. Blennow, J.-E. Englund, P. Grah, 2009) okul öncesinde dış ortamların çocuklara olumlu etkide bulunma potansiyeli, farklı çevresel özelliklere sahip ortamlarda oyun oynayan çocukların dikkati ölçülerek araştırılmıştır. 4,5-6,5 yaşları arasındaki 198 çocuğun katıldığı araştırmada, ECADDES veri toplama aracı kullanılmıştır. Stockholm bölgesi için benzer açık hava ortamlarına sahip on bir anaokulu, açık hava oyun ortamı kategorileri (OPEC) ve oyun yapılarından görünen gökyüzü oranı (gökyüzü görüş faktörü) kullanılarak değerlendirilmiştir. Çalışmanın bulgularına göre geniş ağaç alanları, çalılıklar ve engebeli bir arazinin bulunduğu alanlarda oynayan çocuklar daha az sıklıkla dikkatsizlik davranışları sergilemiştir. Çalışmanın tartışma kısmında dikkatin değerlendirilmesine yönelik araç seçimi, İsveç okul öncesi ortamlarında açık havada kalma ve oyun özellikleriyle ilişkili olarak tartışılmaktadır. Sonuçlar, dış mekân ortamlarında yeşilliğin okul öncesi çocuklarını iyi etki etme potansiyelinin olduğunu göstermektedir.

Okul öncesi açık hava ortamlarının kalitesinin çocukları, ebeveynleri ve öğretmenleri içeren katılımcı bir müdahale ile nasıl iyileştirilebileceğini göstermeyi amaçlayan bir araştırma da (Muela, Larrea, Miranda ve Barandiaran, 2019) İspanya’da yedi farklı anaokuluna devam eden 3 ila 6 yaşları arasında toplam 1001 çocuk, 54 ebeveyn ve 94 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Veriler katılımcı gözlemi, resimler, fotoğraflar ve çizimlerin yanı sıra çocuklar, ebeveynler ve öğretmenlerle yapılan konuşmalar ve röportajlar ile toplanmıştır. Okul dış ortamının kalitesi Okul Öncesi Dış Ortam Ölçüm Ölçeği kullanılarak değerlendirilmiştir. Sonuçlar, yapılan müdahale sayesinde okulların dış ortamlarında iyileşmeler olduğunu ve böylece çocukların sürece dahil olduğu katılımcı yöntemleri kullanmanın değerini göstermektedir.

Tandon ve Zhou (2012) okul öncesi çağındaki çocukların günlük ebeveyn gözetiminde açık havada oyun sıklığını ve ilgili faktörleri ortaya koymak amacıyla doğumdan itibaren elde edilen verilerden oluşan kesitsel bir erken çocukluk çalışması gerçekleştirmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre çocukların yüzde elli birinin her iki ebeveynle de günde en az bir kez oyun oynamak için dışarı çıktığı, annelerin % 44'ünün ve babaların ise % 24'ünün çocuklarını günde en az bir kez oyun oynamaya götürdükleri belirlenmiştir.

Yukarıda yer alan çalışmalar incelendiğinde okul öncesinde dış mekânın fiziksel olanaklarını ve kalitesini ortaya koymak, okul bahçelerinin fiziksel özellikleri ve kullanım durumlarını incelemek, öğretmenlerin ve yöneticilerin dış mekâna bakış açısını belirlemek, çocukların okul bahçesi betimlemelerini ve beklentilerini ortaya koymak, dış mekânda gerçekleştirilen etkinliklerin bazı gelişim alanlarına ve bilimsel süreçlere etkisini ölçmek, öğretmenlerin dış mekânda oyun ve uygulamalarına odaklanmak, alan gezisi çalışmalarının farklı boyutlarına odaklanmak ve alternatif yaklaşımlardan orman okulunu incelemek amacıyla çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Okul öncesinde dış mekânla ilgili ebeveynlerle yapılan çalışmaların da bulunduğu bu çalışmaların ise genel olarak okul dışı ortamda gerçekleşen dış mekân etkinliklerine, açık hava alanlarının kullanımına, çocukların oyun tercihlerine odaklandığı okul öncesi eğitim içerisinde ise sadece okul bahçelerine odaklanılarak dış mekânın ele alındığı görülmüştür. Çocuğu etkileyen iki önemli etken olan öğretmen ve ebeveynlerin bir arada ele alınarak okul öncesi eğitim süreci içerisinde dış mekân kullanım durumlarının incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Aynı zamanda incelenen çalışmalarda ise ebeveynlerin okul öncesi eğitimi içerisinde dış mekân kullanımı ile ilgili görüş, kaygı ve öğretmenlerden beklentilerinin incelendiği herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Alanyazında öğretmenlerle dış mekân kullanımıyla ilgili yapılan çalışmalarda ise öğretmenlerin dış mekân uygulamaları ile ilgili çalışmalar olsa da okul öncesinde büyük önem taşıyan okul ebeveyn iş birliği, ebeveyn beklentilerinin farkında olabilme ve süreci birlikte yönetebilme boyutlarında öğretmenlerin görüşlerinin alındığı herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Ebeveyn ve öğretmenlerle birlikte yapılacak olan araştırmaların dış mekânın okul öncesi eğitimde kullanım durumlarını nasıl etkileyeceğini ve çocuklara nasıl katkı sağlayacağını görmek açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda bu çalışmanın alanyazına önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, araştırma süreci ve verilerin analizi açıklanmıştır.

Araştırma Modeli

Öğretmenlerin ve okul öncesi kurumuna devam eden çocuğu olan ebeveynlerin okul öncesi eğitimde dış mekân kullanımına yönelik görüşlerinin ve karşılıklı beklentilerinin incelenmesini amaçlayan bu araştırma temel nitel araştırma deseninde yapılmıştır.

Nitel yaklaşımın kullanıldığı araştırmalarda konunun derinlemesine incelenmesi sağlanır. Nitel araştırma, olayların ve algılanan durumların gerçekçi ve doğal bir süreç içerisinde bütünselliğini ön plana alarak nitel bir süreci izleyerek yapılan gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı araştırma türü olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Temel nitel araştırmalarda araştırmacının amacı, çalışma yaptığı ortamın özelliklerine bütüncül bir bakış açısıyla yaklaşmaktır ve bir sahanın ya da sosyal hayatın bir kesitiyle yoğun bir etkileşim halinde süreci gerçekleştirir (Kılınç, 2015). Temel nitel araştırma, genel, temel ve yorumlayıcı bir çalışma olup eğitim alanında sıkça kullanılmaktadır. Oluşturulmuş ama keşfedilmemiş olan anlamların sosyal dünyayla nasıl bir etkileşim kurduğuna bakılarak temelini, nasıl anlamlandırıldığını ve deneyimleri açıklar. Temel nitel araştırmada veriler gözlem, görüşme veya doküman analiziyle elde edilmektedir (Merriam, 2013, s. 22). Araştırmanın amacı ve alt amaçlarına uygun olan sorulara cevap bulabilmek adına nitel araştırma desenlerinde kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılan bu çalışmada okul öncesi eğitimde dış mekân kullanımı ile ilgili öğretmen ve ebeveynlerle ayrı ayrı yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilerek derinlemesine bilgi toplamak amaçlanmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu belirlenirken ilk aşamada amaçlı örnekleme türlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, çalışmanın amacı dikkate alınarak bilgi açısından zengin durumların ele alınarak konu ile ilgili derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanımaktadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013).

Maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ise incelenen sorunla ilgili kendi içinde benzeşik farklı durumların belirlenerek araştırmanın ortaya çıkan bu durumlar üzerinde yapılmasının amaçlandığı örneklem çeşididir (Büyüköztürk, vd., 2013). Maksimum çeşitlilik örneklemesinde amaç, küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örneklem içerisinde çeşitliliği maksimum derece yansıtmak ve problemin farklı durumlarını ortaya koymaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Bu araştırmada çalışma grubu için farklı bağımsız anaokulları ve bu okullardan farklı okul öncesi öğretmenleri ile çalışılması planlandığı için amaçlı örnekleme türlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme benimsenmiştir. Çalışmada maksimum çeşitlilik örnekleme olması açısından ilin şartlarına uygun olarak ilde bulunan bütün bağımsız anaokulları sürece dâhil edilmiştir. Ele alınan okullar Bayburt'un farklı bölgelerinde olup farklı öğrenci ve öğretmen kesimlerini bulundurmaktadır. Bunun yanında çalışan öğretmenlerin meslekte çalışma yılları ve okulların farklı olmasından ötürü çalıştıkları ortamların imkânları farklılık göstermektedir. Ayrıca her okuldan tek bir öğretmenle görüşmeler gerçekleştirilmeyip verilerde çeşitlilik olmasını sağlayarak aynı okulda farklı öğretmenler ve bu öğretmenlerin sınıflarından farklı ebeveynlerden veriler toplanmıştır. Bu şekilde maksimum çeşitlilik sağlanmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu, Bayburt il merkezinde bulunan Millî Eğitim Bakanlığına bağlı beş bağımsız anaokulunda bulunan okul öncesi öğretmenleri ve bu okullara devam eden çocukların ebeveynleri oluşturmuştur. Çalışma bu okullarda görev yapan ikişer öğretmen olmak üzere toplamda 10 öğretmenin ve bu öğretmenlerin sınıflarından ikişer çocuğun ebeveyni olmak üzere toplamda 20 ebeveynin katılımıyla gerçekleşmiştir.

Çalışmaya katılan öğretmen ve ebeveynler ile 2022 yılının Mart ve Nisan aylarında görüşmeler yapılmıştır. Görüşme formunda kişisel bilgi formu kısmı yer almıştır. Kişisel bilgi formu aracılığıyla öğretmen ve ebeveynlerden elde edilen demografik bilgiler aşağıda yer almıştır. Kişisel bilgi formunda bulunan kapalı uçlu sorular aracılığıyla elde edilen verilere bulgular kısmında yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsinin cinsiyeti kadındır. Öğretmenlerin yalnızca 1 tanesi 25 yaş altındadır. Diğer öğretmenler 25-45 yaş aralığındadır. Öğretmenlerin hepsinin öğrenim durumu lisans mezunudur. Öğretmenlerin dördü meslekte 1-3 yıl arası, üçü 3-6 yıl arası, biri 6-10 yıl ve biri 10 yıl üstü kıdeme sahiptir. Öğretmenlere ait demografik bilgiler Tablo 3.1’de gösterilmiştir.

Tablo 3.1. Öğretmenlerin Demografik Bilgileri

<i>Öğretmen Kodları</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>Yaş</i>	<i>Öğrenim Durumu</i>	<i>Meslekteki Yıl</i>
Ö1	K	25 yaş altı	Lisans	1-3 yıl
Ö2	K	25-45	Lisans	1-3
Ö3	K	25-45	Lisans	1-3
Ö4	K	25-45	Lisans	1-3
Ö5	K	25-45	Lisans	3-6 yıl
Ö6	K	25-45	Lisans	3-6
Ö7	K	25-45	Lisans	6-10 yıl
Ö8	K	25-45	Lisans	10 yıl üstü
Ö9	K	25-45	Lisans	3-6 yıl
Ö10	K	25-45	Lisans	3-6 yıl

Ebeveynlerin demografik bilgileri Tablo 3.2’de gösterilmiştir.

Tablo 3.2. Ebeveynlerin Demografik Bilgileri

<i>EBEVEYN</i>		
CİNSİYET	Kadın	20
	Erkek	0
YAŞ	25 yaş altı	0
	25-45 yaş aralığı	19
	45 yaş üstü	1

Araştırmaya katılan ebeveynlerin hepsi kadındır. 19 katılımcı 25-45 yaş aralığında iken 1 katılımcı 45 yaş üstüdür. Ebeveynlerin hepsi çocuklarının dış mekânda vakit geçirmeyi sevdiğini belirtmişlerdir. Çocuklarının öğretmeninin dış mekânda etkinlik

yapıp yapmadığı sorusuna 17 ebeveyn “evet” derken 2 ebeveyn “hayır” demiştir,1 ebeveyn ise bu konuda bir fikrinin olmadığını ifade etmiştir. Ebeveynlere daha önce okulda dış mekânda yapılan bir etkinliğe katılıp katılmadıkları sorulduğunda 6 kişi “evet”, 14 kişi “hayır” yanıtını vermiştir.

Veri Toplama Tekniği ve Araçları

Bu çalışma öğretmenlerin ve okul öncesi kurumuna devam eden çocuğu olan ebeveynlerin okul öncesi eğitimde dış mekân kullanımına yönelik görüşlerinin ve karşılıklı beklentilerinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Ülkemizde hem öğretmenlerle hem de ebeveynlerle aynı anda verilerin toplanılacağı ve inceleneceği şekilde hazırlanmış okul öncesi eğitimde dış mekân kullanımına yönelik sınırlı sayıda çalışma bulunması nedeniyle, görece daha ayrıntılı ve derinlemesine inceleme yapabilmek adına nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel veri toplama tekniklerinden görüşme tekniği ile araştırmacı tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile veriler toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmede görüşmeci hemönceden hazırladığı sorulara bağlı kalarak sorular sorabilirken hem de daha ayrıntılı bilgialmak amacıyla farklı sorulara yönelebilir. Yarı yapılandırılmış görüşmenin yararlarındanbiri araştırmacıya sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi alabilmeyi sağlamasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s.130).

Araştırmada okul öncesi eğitim sürecinde dış mekân kullanımı konusunda görüşleri çocukların dış mekânda geçirecekleri zamanı doğrudan etkileyecek iki ayrı bileşen olan ebeveynler ve öğretmenler ile görüşmeler gerçekleştirilmiş ve her iki katılımcı grubu için ayrı görüşme formu kullanılmıştır. Her iki görüşme formunun birinci bölümünde demografik bilgiler ve kapalı uçlu sorular yer almaktadır. İkinci bölümünde ise açık uçlu yarı yapılandırılmış görüşme soruları bulunmaktadır. Ortalama olarak görüşmeler 20-30 dakika sürmüştür. Öğretmenlerin kişisel bilgi formu kısmında 11 soru, ebeveynlerin kişisel bilgi formu kısmında 14 soru yer almaktadır. Öğretmen görüşme formu 10 sorudan, ebeveyn görüşme formu ise 9 sorudan oluşmaktadır. Görüşme formunu oluşturmada okul öncesinde dış mekân ile ilgili alan yazından yararlanılmıştır. Görüşme sorularının araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığı kapsam geçerliliği yönünden değerlendirilmiştir. Hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme sorularının geçerliliğini sağlamada uzman görüşlerinden faydalanılmıştır.

Uzman incelemeleri sonucunda görüşme sorularında düzenlemeler yapılmıştır. Görüşmeler esnasında katılımcıların izinleri alınarak ses kaydı alınmıştır.

Veri Toplama Süreci

Alan yazın incelenerek oluşturulan görüşme formunun geçerliğini sağlamak için alanında uzman üç öğretim görevlisinden görüş alınmıştır. Ayrıca birer okul öncesi öğretmeni ve ebeveynle pilot görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerde yöneltilen sorulara verilen cevaplar incelenmiştir. Bu süreçlerden sonra veri toplama araçlarına son şekli verilmiştir.

Araştırma için 2022 yılı Ocak ayında etik kurul izni alınması için, Anadolu Üniversitesi Etik Kurul'una gerekli belgeler hazırlanarak başvuruda bulunulmuştur. 02.02.2022 tarihli ve E.261082 sayılı Etik Kurul izni (Ek-1) alınarak 2022 yılı Şubat ayında MEB'den çalışılması planlanan okullarla ilgili gerekli izinler alınarak veri toplama sürecine başlanmıştır. Daha sonra okul yöneticilerine, öğretmenlere tezin amacı ve alınan izinler hakkında bilgi verilmiştir, öğretmenlerin rehberliğinde kendi sınıflarında yer alan gönüllü olan ikişer çocuğun ebeveyni seçilerek onlara da tezin amacı ve alınan izinler hakkında bilgilendirmeler yapılmıştır. Gönüllü Katılım Formu tanıtılmış ve yapılacak olan görüşmeler için randevular alınmıştır. 2022 yılı Mart ve Nisan aylarında öğretmenlerle ve ebeveynlerle okul öncesi eğitim sürecinde dış mekân kullanım durumları ile ilgili görüşmeler yapılmıştır.

Görüşmeye başlamadan önce görüşme süresince ses kaydı alabilmek için tüm öğretmenlerden ve ebeveynlerden izin alınmış, tüm görüşmelerin ses kaydı alınmıştır. Görüşmeler, öğretmenlerin ve okul idaresinin uygun bulunduğu saatlerde okullarda yapılmıştır (Ek-2). Bağımsız anaokullarında yapılan görüşmeler öğretmenlerle okul giriş ve çıkış saatlerinde, ebeveynlerle çocuklar öğretmenleriyle sınıflarında iken yapılmıştır.

Veri Analizi

Araştırmanın amacına yönelik sorulara cevap aramak için nitel araştırma desenine uygun görüşme teknikleri kullanılmıştır.

Nitel araştırmalarda veri analizinde yapılan ilk aşama görüşme dökümleri, alanda alınan notlar, gözlem kayıtları, elde edilen dokümanların çözümlemeleri gibi ham verileri bir araya getirmektir. Bu verileri bir araya getirdikten sonra verilerin hepsinin bütüncül

olarak okunabilmesi genel hakkında bilgi edinmek için önemlidir. Bu süreçte benzer kelimeler ve veriler bir araya getirilerek kategori altında toplanır. Kodlama yapılabilmesi için tümevarım ve tümdengelim olmak üzere iki farklı analiz türü bulunmaktadır. Tümevarımsal yaklaşımda ortaya çıkan kod, tema ve örüntülerden yola çıkılarak durumlar ortaya konurken, tümdengelimsel analiz yaklaşımında değişkenler arasında beklenen ilişkiler önceden belirlenmektedir (Patton, 2004).

Bu araştırmada veriler tümevarımsal yaklaşım çerçevesinde çözümlenmiştir. Görüşme dökümlerinden elde edilen veriler okunarak araştırmacı tarafından kodlanmıştır. Benzerlik gösteren kodlar temalar altında toplanmıştır.

Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Bilimselliği ortaya koyan iki önemli kavram geçerlik ve güvenirlidir. Nitel araştırmalarda ele alınan geçerlik araştırmacının araştırdığı olguyu olabildiğince yansız ve doğru bir şekilde ortaya koymasıdır. Güvenirlik ise araştırmadan elde edilen sonuçların tekrar edebilmesine denir. Ama insanların konular, olaylar ve olgular hakkındaki düşünceleri zamanla değişim geçirebileceğinden ve farklı araştırmacıların aynı konuya farklı bakış açılarıyla yaklaşarak farklı yorumlar yapabileceğinden tekrar eden sonuçlar görülemeyebilir. Nitel araştırmalarda geçerlik yerine: inandırıcılık, aktarılabilirlik, güvenirlik yerine: tutarlık, teyit edebilirlik kavramları kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 296). Araştırmada güvenirliliğin artırılması adına verilerin analizi yapılırken araştırmacı dışında üç farklı alan uzmanı tarafından bulguların analizi kontrol edilmiştir, görüşmelerin dökümleri ve araştırmacının dökümleri analiz ederek oluşturduğu kod ve temalar uzmanlara gönderilerek incelemeleri istenmiştir. Uzmanların incelemeleri ve analizleri sonucunda ilk aşamada yapılan kodlamalarda bazı değişikliklere gidilerek düzenlemeler yapılmıştır ve uzmanlarla uzlaşma sağlanmıştır.

Pilot Çalışma

Araştırmanın pilot çalışması bir ebeveyn ve bir okul öncesi öğretmeni ile 2022 yılının Mart ayında gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya pilot görüşme yapmak üzere katılan öğretmen kadın, 25-45 yaş aralığında, lisans mezunu ve meslekte 1-3 yıl aralığında kıdeme sahiptir. Pilot görüşme gerçekleştirilen ebeveyn ise kadın, 25-45 yaş aralığındadır. Pilot görüşmeler sırasında ses kaydı alınarak görüşme sonrasında kayıtlar

dinlenmiş, sorulara göre incelenmiş ve uzman görüşleri de dikkate alınarak görüşme sorularına son hali verilmiştir (Ek 3 ve Ek 4).

Araştırmanın İç Geçerliği (İnandırıcılık)

Öncelikle, bir okul öncesi öğretmeni ve çocuğu okul öncesi eğitim kurumuna devam eden bir ebeveyn ile pilot çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada inandırıcılığı sağlayabilmek ve güven ortamı yaratmak adına araştırmacı, katılımcılar ile sürecin başından sonuna kadar iletişim halinde kalmıştır. Araştırmada katılımcılarla geçirilen zamanın artırılmasının güven oluşturduğu; bu durumun da araştırmaya katılanların cevaplarında daha samimi olmalarına yardımcı olduğu düşünülmektedir. Araştırmanın iç geçerliğini (inandırıcılığını) artırmak için görüşme formu geliştirilirken ilgili alanyazın incelenmiş ve konu ile ilgili kuramsal çerçeve oluşturulmuştur. Uygulama sürecinde görüşme sorularının oluşturulmasında ve sorulara verilen cevapların değerlendirilmesinde ihtiyaç duyulan zamanlarda uzman görüşlerine başvurulmuştur. Ses kaydı yapılmadan önce öğretmen ve ebeveynlerden izin alınmıştır. Görüşmeler, katılımcılarla birebir ve yüz yüze önceden randevu alınan saatlerde gerçekleştirilmiştir, gerekli durumlarda sonda sorular yoluyla görüşmeler ayrıntılandırılmaya çalışılmıştır. Ayrıca araştırmacı, görüşmeler yapılırken yönlendirici davranmamıştır. İçerik analizinde kategoriler ve kategorileri oluşturan temaların aralarındaki ilişkiler kontrol edilerek bütünlük sağlanmıştır. Çalışmaya katılan öğretmenlerden ve ebeveynlerden sorulara verdikleri cevaplardan kaydedilen bilgilerin sadece bilimsel amaçlı kullanılacağı belirtilmiş ve gönüllü katılım formunu doldurmaları istenmiştir.

Araştırmanın Dış Geçerliği (Aktarılabilirlik)

Araştırmanın dış geçerliğini (aktarılabilirliğini) artırmak için araştırma süreci ve bu süreçte yapılanlar ayrıntılı bir şekilde başlıklar halinde açıklanmıştır. Bu kapsamda araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama süreci, verilerin analizi analitik genelleme yöntemi kullanılarak alanyazında okul öncesi eğitimde dış mekân kullanımı ile ilgili yapılan karşılaştırmalarla yorumlanması yapılmıştır. Araştırmada veri toplanılan öğretmenler ve ebeveynlerin adları ve diğer kişisel bilgileri gizli tutulmuştur, araştırmayı ilgilendiren özellikleri ise ayrıntılı biçimde ortaya konulmuştur.

Araştırmanın İç Güvenirliği (Tutarlık)

Tutarlık kavramı nitel araştırma sürecinde veri toplama aracı oluşturulurken ve veri analiz sürecinde ortaya çıkmaktadır. Sözü edilen aşamalarda tutarlığın sağlanabilmesi için verilerin birbirine benzer şartlar altında toplanması ve kodlamalarının yapılması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu araştırmada tutarlığı sağlayabilmek için verilerin bütün katılımcılardan aynı şekilde toplanmasına dikkat edilmiştir. Bunun için görüşme soruları ve yarı yapılandırılmış bir görüşme formu oluşturulmuş, hazırlanan sorular katılımcılara aynı sıra ile sorulmuş ve görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Toplanan verilerin kodlanması da tutarlı bir şekilde yapılandırılmıştır. Ayrıca iç güvenirliği (tutarlılığı) artırmak için bulguların tamamı araştırmacının yorumu katılmadan sunulmuştur.

Araştırmanın Dış Güvenirliği (Teyit Edilebilirlik)

Araştırmanın dış güvenirliğinin sağlanması için araştırmada veri toplanan öğretmenler ve ebeveynlerin isimleri gizli tutulmuştur, katılımcılar araştırma için gerekli olan özellikleri ile tanımlanmışlardır. Aynı zamanda araştırmanın yapıldığı ortam ve ne zaman yapıldığına yönelik açıklamalar yapılmıştır. Kuramsal çerçeve ve varsayımlar ayrıntılı biçimde sunulmuştur. Son olarak veriler toplanırken ve çözümlenirken hangi yöntemlerin kullanıldığı, görüşmelerin nasıl yapıldığı, görüşme sorularının neler olduğu, elde edilen sonuçların nasıl birleştirildiği ve ortaya konulduğu açık ve anlaşılır biçimde ifade edilmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırma bulgularına, araştırma sonucunda elde edilen verilerin analiz sonuçlarına ve alan yazın ışığında bu analizlerin tartışmalarına yer verilmiştir. Bulgular “Okul Öncesi Eğitimde Dış Mekân Kullanımına Yönelik Öğretmenlerin Kişisel Bilgi Formundan Elde Edilen Bulgular” , “Okul Öncesi Eğitimde Dış Mekân Kullanımına Yönelik Ebeveynlerin Kişisel Bilgi Formundan Elde Edilen Bulgular” ve “Okul Öncesi Eğitimde Dış Mekân Kullanımına Yönelik Öğretmen ve Aile Görüşlerine İlişkin Bulgular” şeklinde üç ayrı başlık altında incelenmiştir.

Okul Öncesi Eğitimde Dış Mekân Kullanımına Yönelik Öğretmenlerin Kişisel Bilgi Formundan Elde Edilen Bulgular

Öğretmenlerin dış mekânda etkinlik yapma durumuna ait bulgular Tablo 4.1.1’de belirtilmiştir. Tablo 4.1.1’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsi dış mekânda etkinlik yaptırmaktadır.

Tablo 4.1.1. *Dış Mekânda Etkinlik Yaptırma Durumu*

Evet, yaptırıyorum	10
Hayır, yaptırmıyorum	-

Tablo 4.1.2’de öğretmenlerin dış mekânda etkinlik uyguladıkları gün sayısı gösterilmiştir. Öğretmenlerin 2 tanesi haftada 1 gün, 3 tanesi haftada 2 gün, 3 tanesi haftada 3 gün dış mekânda etkinlik yaptırmaktadır. Öğretmenlerden 1 tanesi soruyu boş bırakmıştır.

Tablo 4.1.2. Dış Mekânda Etkinlik Uygulanan Gün Sayısı

1 gün	2
2 gün	3
3 gün	4
4 gün	-
5 gün	-
BOŞ	1

Tablo 4.1.3’de öğretmenlerin bir gün içinde dış mekânda çocuklara zaman geçirmelerini sağladıkları süre gösterilmiştir. Öğretmenlerin 3 tanesi 0-30 dk aralığında, 5 tanesi 30 dk-1 saat aralığında dış mekânı kullanıyorken öğretmenlerden 1 tanesi soruyu boş bırakmıştır.

Tablo 4.1.3. Dış Mekânda Geçirilen Süre

0-30 dk arası	3
30 dk-1 saat arası	6
1 saat-2 saat arası	-
2 saat ve üzeri	-
BOŞ	1

Tablo 4.1.4’de öğretmenlerin dış mekânda etkinlik uyguladıkları mevsime ait bulgulara yer verilmiştir. Öğretmenlerden 4 tanesi ilkbahar, 5 tanesi yaz, 1 tanesi sonbahar, 3 tanesi her mevsim dış mekânın kullanılabileceğini belirtmiştir.

Tablo 4.1.4. Dış Mekânda Etkinlik Uygulanan Mevsim

İlkbahar	5
Yaz	6
Sonbahar	1
Kış	-
Her Mevsim	3

Tablo 4.1.5’de araştırmaya katılan öğretmenlerin dış mekânda uyguladıkları etkinliklerin neler olduğuna yönelik bulgular yer almaktadır. Tablo 4.1.5’de de görüldüğü üzere öğretmenlerin 9 tanesi fen, 6 tanesi matematik, 9 tanesi oyun, 9 tanesi hareket, 5 tanesi Türkçe, 1 tanesi okuma yazmaya hazırlık, 5 tanesi sanat, 3 tanesi drama ve 8 tanesi alan gezisi etkinliklerini gerçekleştirdiğini belirtmiştir.

Tablo 4.1.5. Dış Mekânda Uygulanan Etkinlik Türü

Fen Etkinliği	9
Matematik Etkinliği	6
Oyun Etkinliği	9
Hareket Etkinliği	9
Türkçe Etkinliği	5
Okuma Yazmaya Hazırlık E.	1
Sanat Etkinliği	5
Drama Etkinliği	3
Alan Gezisi	8

Tablo 4.1.6’da araştırmaya katılan öğretmenlerin dış mekânda en çok uyguladıkları etkinlik türlerinin neler olduğuna ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Öğretmenlerin en çok kullandığı etkinlik türleri ise; 7 tanesi fen, 1 tanesi matematik, 7 tanesi oyun, 8 tanesi hareket, 1 tanesi türkçe, 3 tanesi sanat, 3 tanesi alan gezisi şeklinde cevap verilmiştir. Hareket etkinliğinin en çok verilen cevap olduğu görülmektedir. Okuma yazmaya hazırlık ve drama etkinlikleri hiç bir öğretmen tarafından işaretlenmemiştir.

Tablo 4.1.6. Dış Mekânda En Çok Uygulanan Etkinlik Türü

Fen Etkinliği	7
Matematik Etkinliği	1
Oyun Etkinliği	7
Hareket Etkinliği	8
Türkçe Etkinliği	1
Okuma Yazmaya Hazırlık E.	-
Sanat Etkinliği	3
Drama Etkinliği	-
Alan Gezisi	3

Tablo 4.1.7’de araştırmaya katılan öğretmenlerin dış mekânda hangi etkinlik türlerini en az uyguladıklarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Öğretmenlerin en az kullandığı etkinlik türleri ise; 2 tanesi matematik, 4 tanesi Türkçe, 6 tanesi okuma yazmaya hazırlık, 3 tanesi sanat, 6 tanesi drama, 1 tanesi alan gezisi şeklinde işaretlenmiştir. Fen, oyun ve hareket etkinlikleri hiç bir öğretmen tarafından işaretlenmemiştir.

Tablo 4.1.7. Dış Mekânda En Az Uygulanan Etkinlik Türü

Fen Etkinliği	-
Matematik Etkinliği	2
Oyun Etkinliği	-
Hareket Etkinliği	-
Türkçe Etkinliği	4
Okuma Yazmaya Hazırlık E.	6
Sanat Etkinliği	3
Drama Etkinliği	6
Alan Gezisi	1

Okul Öncesi Eğitimde Dış Mekân Kullanımına Yönelik Ebeveynlerin Kişisel Bilgi Formundan Elde Edilen Bulgular

Tablo 4.2.1’de araştırmaya katılan ebeveynlere göre okul öncesi eğitimde dış mekân kullanımına ayrılan sürenin ne kadar olması gerektiği ile ilgili bulgulara yer verilmiştir. “Okul öncesinde dış mekâna ayrılan süre sizce ne kadar olmalıdır?” sorusuna

4 ebeveyn 0-30 dk arasında, 11 ebeveyn 30 dk-1 saat arasında, 5 ebeveyn ise 1 saat-2 saat arasında cevabını vermiştir.

Tablo 4.2.1. Ebeveyne Göre Okul Öncesi Eğitimde Dış Mekâna Ayrılan Süre

0-30 dk arası	4
30 dk-1 saat arası	11
1 saat-2 saat arası	5
2 saat ve üzeri	-

Tablo 4.2.2’de ebeveynlere göre dış mekânın hangi mevsimde kullanılacağına ilişkin bulgular yer almaktadır. Ebeveynlere dış mekânın hangi mevsimde kullanılabileceği sorulduğunda 9’u ilkbahar, 8’i yaz, 5’i sonbahar, 1’i kış mevsimi derken 10 kişi her mevsim kullanılabileceğini ifade etmiştir.

Tablo 4.2.2. Ebeveyne Göre Dış Mekânın Kullanılacağı Mevsim

İlkbahar	9
Yaz	8
Sonbahar	5
Kış	1
Her Mevsim	10

Tablo 4.2.3’de ebeveynlerin çocuklarının dış mekânda vakit geçirmesine imkân sağlamalarıyla ilgili bulgular yer almaktadır. Ebeveynlerin hepsi çocuklarının dış mekânda vakit geçirmesine fırsat tanımaktadır.

Tablo 4.2.3. Ebeveynin Dış Mekânda Vakit Geçirmeye İmkân Sağlama Durumu

Evet, imkân sağlıyorum	20
Hayır, imkân sağlamıyorum	-

Tablo 4.2.4’de ebeveynlerin çocuklarıyla dış mekânda vakit geçirdikleri gün sayısı(bir haftada) yer almaktadır. Haftada kaç gün dış mekânda vakit geçirdikleri

sorulduğunda, ebeveynlerin 2'si 1 gün, 6'sı 2 gün, 5'i 3 gün, 3'ü 4 gün, 1'i 5 gün, 1'i 6 gün ve 2'si haftanın her günü cevabını vermiştir.

Tablo 4.2.4. *Dış Mekânda Vakit Geçirilen Gün Sayısı*

1 gün	2
2 gün	6
3 gün	5
4 gün	3
5 gün	1
6 gün	1
Haftanın her günü	2

Tablo 4.2.5’de araştırmaya katılan ebeveynlerin çocuklarının dış mekânda kiminle vakit geçirdiğine ait bulgular yer almaktadır. “Çocuğunuz dış mekânda kiminle vakit geçirir?” sorusuna ise 12 ebeveyn anne, 9 ebeveyn baba, 4 ebeveyn abla/abi, 2 ebeveyn kardeş, 3 ebeveyn akraba, 2 ebeveyn ise arkadaş cevabını vermiştir.

Tablo 4.2.5. *Dış Mekânda Kiminle Vakit Geçirdiğine Dair*

Anne	12
Baba	9
Abla/Abi	4
Kardeş	2
Akraba	3
Arkadaş	2

Tablo 4.2.6’da ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte dış mekânda nerelerde vakit geçirdiğine dair bulgulara yer verilmiştir. Dış mekânda nerede vakit geçirdikleri sorusuna ise 20 ebeveyn parkta, 12 ebeveyn markette, 11 ebeveyn bahçede, 2 ebeveyn alışveriş merkezinde, 3 ebeveyn mağazada, 19 ebeveyn orman/piknik alanı/yeşillik alanda, 11 ebeveyn sokak/mahallede cevabını işaretlerken 3 ebeveyn diğer şıkkını işaretlemiştir.

Tablo 4.2.6. *Dış Mekânda Nerede Vakit Geçirdiğine Dair*

Park	20
Market	12
Bahçe	11
AVM	2
Mağaza	3
Orman/Piknik Alanı/Yeşillik Alan	19
Sokak/Mahalle	11
Diğer	3

Tablo 4.2.7’de dış mekânda en çok nerelerde vakit geçirdiklerine ait bulgular bulunmaktadır. Dış mekânda en çok nerelerde vakit geçirdikleri sorusuna ebeveynlerin 15’i parkta, 4’ü markette, 10’u bahçede, 1’i alışveriş merkezinde, 3’ü mağazada, 11’i orman/piknik alanı/yeşillik alanda, 8’i sokak/mahallede cevabını vermiştir. 1 ebeveyn de diğeri işaretlenmiştir. Ebeveynlerin en çok parkta, sonra orman/piknik alanı/yeşillik alanda sonra ise bahçede vakit geçirdikleri görülmektedir.

Tablo 4.2.7. *Dış Mekânda En Çok Nerede Vakit Geçirdiğine Dair*

Park	15
Market	4
Bahçe	10
AVM	1
Mağaza	3
Orman/Piknik Alanı/Yeşillik Alan	11
Sokak/Mahalle	8
Diğer	1

Tablo 4.2.8’de dış mekânda en az nerelerde vakit geçirildiğine dair bulgular bulunmaktadır. Dış mekânda en az nerelerde vakit geçirdikleri sorusuna ise 6 ebeveyn markette, 2 ebeveyn bahçede, 13 ebeveyn alışveriş merkezinde, 11 ebeveyn mağazada, 3 ebeveyn sokak/mahallede cevabını verirken; park, orman/yeşillik alan/piknik alanı ve diğer seçenekler hiç işaretlenmemiştir. Diğer bir ifadeyle ebeveynler bu alanları en az vakit geçirdikleri alanlar arasına almamıştır. Ebeveynlerin en az alışveriş merkezinde ve markette vakit geçirdikleri görülmektedir.

Tablo 4.2.8. Dış Mekânda En Az Nerede Vakit Geçirdiğine Dair

Park	-
Market	6
Bahçe	2
AVM	13
Mağaza	1
Orman/Piknik Alanı/Yeşillik Alan	-
Sokak/Mahalle	3
Diğer	-

Tablo 4.2.9’da dış mekânda ebeveyn ve çocuğun birlikte toplam dış mekânda vakit geçirdikleri süreye ait bulgular gösterilmiştir. Kendilerinin bir gün içinde çocuklarıyla dışarıda vakit geçirme süreleri sorulduğunda ise 1 ebeveyn 0-30 dk arasında, 3 ebeveyn, 30 dk-1 saat arasında, 11 ebeveyn 1 saat-2 saat arasında, 5 ebeveyn 2 saat üstübiçiminde cevap vermiştir. Ebeveynler en çok 1-2 saat arası vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 4.2.9. Dış Mekânda Ebeveyn-Çocuk Toplam Geçirilen Süre(bir gün içinde)

0-30 dk arası	1
30 dk-1 saat arası	3
1 saat-2 saat arası	11
2 saat ve üzeri	5

Okul Öncesi Eğitimde Dış Mekân Kullanımına Yönelik Öğretmen ve Aile Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “Ebeveynler ve öğretmenlere göre okul öncesi eğitimde dış mekân kullanımı ile ilgili düşünceleri nelerdir?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu alt problem doğrultusunda öğretmenlere “Okul öncesinde dış mekân kullanımı sizin için ne ifade etmektedir?” sorusu yöneltilmiştir ve görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin verdiği cevaplar kategoriler altında toplanarak temalar oluşturulmuştur. Dış mekân kullanımının öğretmenler için neler ifade ettiğine dair bulgular Tablo 4.3.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.3.1. Dış Mekân Kullanımının Ne İfade Ettiğine Dair Öğretmen Görüşleri

Mekânın Özelliğine Yönelik Görüşler	Etkinlik ve Oyuna Yönelik Görüşler	Çocuk ve Kazanıma Yönelik Görüşler
Açık Alan/Hava (Ö1,Ö3,Ö4,Ö8)	Açık Alan Etkinlikleri (Ö1,Ö3)	Kendini motive hissetme (Ö6)
Oyun Oynanabilecek Alan(Ö2,Ö3)	Oyun (Ö1,Ö9)	Enerji atma (Ö2)
Ağaçlık Alan (Ö3)	Fen Etkinlikleri(Ö7)	Aktif öğrenme (Ö5,Ö7,Ö9)
Geniş Alan (Ö2)	Öğretmenin severek uyguladığı etkinlikler(Ö5)	Yoğun İlgi (Ö10)
Zenginleştirilmiş Öğrenme Ortamı (Ö6)		Kendini İyi İfade Edebilme (Ö10)

“Okul öncesinde dış mekân kullanımı sizin için ne ifade etmektedir?” sorusuna öğretmenlerin verdiği cevapların mekânın özelliğine yönelik, etkinlik ve oyuna yönelik, çocuk ve elde ettiği kazanıma yönelik şeklinde kategori altında toplandığı Tablo 4.3.1.’de görülmektedir. Dış mekân kullanımının öğretmenler için birçok farklı anlam ifade ettiği açıktır. Bunun yanında öğretmenlerden en çok alınan cevaplar “Mekân/Alan ve Ortama yönelik” kategorisinin altında yer alan “açık alan/hava” temasına yöneliktir (n=4). Diğer kategorilerin altında yer alan temalara bakıldığında her temanın farklı öğretmenlerin cevaplarıyla oluştuğu görülmektedir. Mekân/Alan ve Ortama yönelik olarak öğretmenlerin dış mekân kullanımını açık alan/hava, geniş alan, oyun oynanabilecek alan, ağaçlık alan, geniş alan ve zenginleştirilmiş öğrenme ortamı olarak ifade etmişlerdir (n=9). Etkinliğe ve oyuna yönelik olarak ise birbirleriyle ilişkili açık alan etkinlikleri, oyun, fen etkinlikleri, öğretmenin severek uyguladığı etkinlikler temalar şeklinde ifade etmişlerdir (n=6). Dış mekân kullanımını çocuk ve elde ettiği kazanıma yönelik olarak değerlendiren okul öncesi öğretmeni sayısı da az değildir (n=7). Bu kategori altında ise kendini motive hissetme, enerji atma, aktif öğrenme, yoğun ilgi, kendini iyi ifade edebilme cevapları yer almıştır. Öğretmenlerin dış mekân kullanımını tek bir boyutuyla ele almadıkları farklı kategorilere giren cevaplar da Tablo 4.3.1’ de görülmektedir.

Ö5 kodlu öğretmenin okul öncesinde dış mekân kullanımı sizin için ne ifade etmektedir sorusuna verdiği cevap “Ya aslında ben bu dış mekânı falan çok kullanıyorum ve severek de yapıyorum etkinliklerimi. Dış mekân gerçekten okul öncesinin tam kalbi diyebilirim. Çünkü o çocuklar görerek ve doğada çok daha iyi öğrendikleri için ben dış mekânı istiyorum ve kullanmak da istiyorum.” şeklindedir.

En çok ifade edilen açık alan/hava teması ile ilgili Ö8 kodlu öğretmenin cevabı ise “Çocukların hava alabileceği bir alan bir de sınıf böyle duvarlarla kaplı bir yerde eğitim yapmaktansa açık bir alan daha ferahlatıcı olabiliyor çocuklar için. Bir de mekân değişikliği insanın öğrenimini biraz daha açtığını düşünüyorum.” şeklindedir.

Araştırmanın birinci alt problemi “Ebeveynler ve öğretmenlere göre okul öncesi eğitimde dış mekân kullanımı ile ilgili düşünceleri nelerdir?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu alt problem doğrultusunda ebeveynler “Okul öncesi dönemde dış mekân kullanımı sizin için ne ifade etmektedir?” sorusu yöneltmiştir ve görüşleri alınmıştır. Ebeveynlerin verdiği cevaplar kategori altında toplanarak temalar oluşturulmuştur. Aşağıda Tablo 4.3.2’de dış mekânın ebeveynler için ne ifade ettiğine yönelik ebeveyn görüşleri yer almaktadır.

Tablo 4.3.2. Dış Mekânın Ne İfade Ettiğine Yönelik Ebeveyn Görüşleri

Etkinlik ve Oyuna Yönelik	Çocuk ve Kazanıma Yönelik	Mekân ve Ortama Yönelik
Dış Mekân Etkinlikleri (E2,E8,E11, E15,E19)	Rahatlamak (E1)	Park/Oyun Alanları (E10,E16,E17,E18)
Oyun(E8)	Sosyalleşme (E4,E5,E6)	Gelişimi Destekleyen Alanlar (E9)
Gösteriler(E8)	Temiz hava (E5,E7,E16,E18)	Dış Mekânda Vakit Geçirilecek Alanlar (E3,E13)
Gezi (E17)	Enerji atma (E14,E16)	
	TV’den uzaklaşma (E16)	
	Arkadaş ilişkileri (E20)	
	<u>Özgürlük (E7,E14,E20)</u>	

Tablo 4.3.2.’ de dış mekân kullanımının ebeveynler için ne ifade ettiğine yönelik sorulan soruya verdikleri cevaplar üç kategori altında toplanarak belirtilmiştir. Ebeveynlerin verdiği cevaplar etkinlik ve oyuna yönelik, çocuk ve kazanıma yönelik, mekân ve ortama yönelik olarak üçe ayrılmıştır. Öğretmenlerin cevapları dış mekân etkinlikleri temasında yoğunlaşmıştır(n=5). Bu cevabı ise temiz hava(n=4) ve park/oyun alanları(n=4) cevapları takip etmiştir. Dış mekân kullanımının ebeveynler için birçok farklı anlam ifade ettiği görülmektedir. Dikkat çeken bazı cevaplar da verilmiştir. Bir ebeveyn evden dışarıda olan her yerin dış mekân olduğundan bahsetmiştir. Bir ebeveyn ise cevabında okul öncesi dönemde yapılan gösterilerin dış mekân kullanımı deyince aklına geldiğini belirtmiştir. Ebeveynler birden fazla temayla ilgili cevaplar da vermiştir.

E5 kodlu ebeveyn çocuğun sosyalleşmesinden bahsederek “Çocuğun sosyalleşmesi, dışarda temiz hava alması ne biliyim sosyalleşme arkadaş ortam. Hep kapalı alandan sıkılır onun için sosyalleşme en iyisi bence.” demiştir. E14 kodlu ebeveyn ise ifadeleri şu şekildedir:

Yani dış mekân kullanımı derken hani park, bahçe gibi şeyler düşünüyorum. Aslında öğrenciler için bu daha iyi. İç mekânda zaten evde çok fazla sürekli duruyorlar. Dış mekânda olmaları daha hoşuma gidiyor benim. Olmaları da lazım zaten. Evin içinde mesela internet olsun televizyon olsun bu tarz şeylerle çok haşır neşirler ne kadar engellesen de bu olmuyor ama dış mekânda oldukları zaman daha çok böyle doğayla birlikteler. Çamur olsun toprak olsun enerjilerini atıyorlar o yüzden bence çok önemli.

Araştırmanın ikinci alt problemi “Ebeveynler ve öğretmenlere göre okul öncesi eğitimde dış mekân kullanımının çocuğa sağladığı yararlar nelerdir?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu alt problem doğrultusunda araştırmaya katılan öğretmenlere “Eğitim süreçlerinde dış mekân kullanımının çocuğa sağladığı yararlar konusunda ne düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin verdiği cevaplar alınarak kategoriler oluşturulmuştur. Tablo 4.3.3’de dış mekânın çocuğa sağladığı yararlar ile ilgili öğretmenlerin görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.3.3. Dış Mekânın Çocuğa Sağladığı Yararlar İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Sosyal Duygusal Gelişime Katkı	Bilişsel Gelişime Katkı	Fiziksel ve Motor Gelişime Katkı	Öğrenme Süreçlerine Katkı	Bütün Gelişim Alanlarına Katkı
Güven(Ö2,Ö3)	Açılan Algılar/ Dikkat Çekme (Ö1,Ö5)	Küçük/ büyük kas ve motor gelişimini destekleme(Ö2,Ö3,Ö9)	Aktif ve verimli öğrenme süreçlerini harekete geçirme (Ö4,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10)	(Ö3,Ö4,Ö5)
Karar Verme Becerisi(Ö3)	Zihinsel Gelişim(Ö8)		Destekle öğrenme (Ö2)	
Merak(Ö4)			Doğayla iç içe öğretim(Ö6)	
İlgi ve İstek(Ö1,Ö4,Ö7)				
Mutlu etme(Ö10)				
Etkileşim imkânı(Ö3)				
Enerji verme(Ö7)				

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin “Eğitim süreçlerinde dış mekân kullanımının çocuğa sağladığı yararlar konusunda ne düşünüyorsunuz?” sorusuna yönelik olarak verdikleri cevaplar Tablo 4.3.3.’de kategori ve temalarla belirtilmiştir. Öğretmenlerin cevapları bilişsel gelişim açısından, fiziksel/motor gelişim açısından, sosyal/duygusal gelişim açısından, öğrenme süreçleri açısından, bütün gelişim alanlarına katkı şeklinde kategoriler altında toplanmıştır. Cevapların gelişim alanlarından sadece üçüne yönelik verildiği programda yer alan dil gelişimi ve özbakım becerilerine değinilmediği dikkat çekmektedir. Fakat bazı öğretmenler özellikle gelişim alanı belirtmemiştir, bütün gelişim alanlarına yarar sağladığından söz etmiştir (n=3). Bir diğer dikkat çeken nokta sınırlı sayıda öğretmenin (n=3) dış mekân kullanımının motor becerilere sağladığı yarardan söz etmesidir. Çünkü çocukların dış mekân kullanım durumlarında küçük ve büyük motor becerilerinin iç mekâna oranla çok daha fazla desteklendiği bilinmektedir. Öğretmenler en çok aktif ve verimli öğrenme süreçlerini harekete geçirme yararlarından daha çok bahsetmişlerdir (n=6). Öğrenme süreçleri açısından kısmında yer alan diğer temalar ise destekle öğrenme ve doğayla iç içe öğretim

şeklindedir. Sosyal ve duygusal gelişim açısından güven, karar verme becerisi, merak, ilgi ve istek, mutlu etme, etkileşim imkânı, enerji verme temaları üzerinde durmuşlardır (n=10). Öğretmenler bilişsel gelişim ile ilgili de sınırlı sayıda yarardan söz etmişlerdir. Ele alınan temalar açılan algılar/dikkat çekme ve zihinsel gelişim şeklindedir (n=3).

Ö6 kodlu öğretmen eğitim süreçlerinde dış mekân kullanımının yararlarını “Bence çocuklar için bir farklılık oluyor her zaman sınıf ortamı bazen sıkabiliyor. Hem sınıf içerisinde sağlayabileceğimiz imkânlar dış mekânda çocuklarla bütünleştirilmiş oluyor, doğayla da iç içe bir eğitim olduğu için onların daha böyle aktif ve verimli bir eğitim almalarını sağlıyor.” şeklinde ifade etmiştir. Ö3 kodlu öğretmen ise bütün gelişim alanlarına hitap ettiğinden bahsederek düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

Aslında birçok yararı var. Fiziksel sosyal duygusal bilişsel yani bütün alanlara hitap ediyor dışarda yapılan etkinlikler. Çocuklar dışarı çıktıklarında kendilerine arkadaşlarına güven duygusu geliyor karar verme becerileri geliyor. Aynı zamanda çocuklar dışarda birbirleriyle etkileşim halinde oldukları için sosyal becerilerini de destekliyor. Tırmanma salıncakta sallanma vb. etkinlikler de çocukları motor gelişim alanında desteklediğini düşünüyorum.

Araştırmanın ikinci alt problemi “Ebeveynler ve öğretmenlere göre okul öncesi eğitimde dış mekân kullanımının çocuğa sağladığı yararlar nelerdir?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu alt problem doğrultusunda araştırmaya katılan ebeveynlere “Okul öncesi dönemde dış mekân kullanımının çocuğa sağladığı yararlar konusunda ne düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin verdiği cevaplar alınarak kategoriler oluşturulmuştur. Aşağıda Tablo 4.3.4’de dış mekân kullanımının çocuğa sağladığı yararlar konusunda ebeveyn görüşleri yer almaktadır.

Tablo 4.3.4. *Dış Mekân Kullanımının Çocuğa Sağladığı Yararlar Hakkında Ebeveyn Görüşleri*

Sosyal ve Duygusal Gelişim Açısından	Doğayla İlgili	Bilişsel Gelişim Açısından	Fiziksel Gelişim Açısından	Özbakım Becerileri Açısından
Mutluluk (E1,E15)	Temiz hava/Doğa (E4,E10 E11,E14,E17,E19)	Zihinsel Gelişim (E1,E4,E9)	Fiziksel/Bedensel Gelişim (E9,E14)	Dış Etkenlerden Korunma (E18)
Sosyalleşme (E2,E3,E5, E9,E20)	Teknolojiden Uzaklaşma (E4,E11, E14)			
Etkileşim/İletişim (E4,E7,E14,E19,E20)	Enerji (E15,E16)			
Toplumsal Uyum (E4,E5,E6,E7)				
Özgüven (E4,E5,E8, E10,E13)				
Özgürlük (E6,E15,E20)				
Kişisel Gelişim (E13)				

Araştırmaya katılan ebeveynlere okul öncesinde dış mekân kullanımının çocuğa sağladığı yararlar sorulmuştur ve alınan cevaplar yukarıda yer alan Tablo 4.3.4’ de kategoriler ve temalarla görünmektedir. Ebeveynler birçok yararından söz ettikleri dış mekân kullanımının en çok sosyal ve duygusal gelişim açısından farklı yararlarını dile getirmişlerdir (n=25). Ebeveynlerden okul öncesi eğitimi program kitabında özbakım becerileri kapsamında yer alan bir kendini dış etkenlerden korumayı öğrenme cevabı tek olsa da farklıdır (n=1). Ebeveynler farklı gelişim alanlarına odaklanan cevap verirken dil gelişimi alanından bahsetmedikleri dikkat çekmektedir. Fakat sosyal ve duygusal gelişim alanında ele aldıkları özellikle etkileşim/iletişim teması dolaylı olarak dil gelişim alanına katkı sağlayacağı söylenebilir.

E12 kodlu ebeveyn “Açık havada çocukların hani daha mutlu daha enerjik olacağını düşünüyorum. Hareketlerinin daha kısıtlı bir alanda değil de daha geniş alanlarda sağlanabileceğini düşünüyorum.” cevabını vererek çocukların mutluluğundan bahsetmiştir.E3 kodlu ebeveyn birçok farklı yararından bahsederek şu şekilde görüş bildirmiştir:

Çocukların aslında sosyalleşmesini sağlayan en önemli faktörün ben dış mekânda geçirilen vakit olduğunu düşünüyorum. Çünkü çocuklar birbirleriyle etkileşimi öğrenir, birbirine bekleme sırasında saygı duymayı öğrenir aynı zamanda daha çok iletişim kurmayı öğrenir kendisini ifade etmeyi öğrenir neyi nasıl söylemesi gerektiğini öğrenir ve oyun faktörünün aslında çocuğun gelişimi açısından önemli olduğunu düşünüyorum. Oyunlarla birlikte düşünme becerisi artar, daha çok analitik düşünebilir çocuk dış mekânda düşünmeyle bir de almış olduğu temiz havanın oksijenin etkisiyle daha sağlıklı bir oyun ortamının kurulacağını düşünüyorum.

Devamında önemli bir konu olan teknolojiye değinerek “İletişim, şu an için bir de çocukların daha çok kapalı ortamlarda bulunarak pandemi döneminde biz televizyon tablet gibi işte şeylerden elektronik hem oyun ortamından hem de izleme yönüyle çocukları bağladığımız işte televizyon programlarından uzak tutmak aslında dış ortamlarda vakit geçirmesiyle daha kolaylaşıyor.” cevabını vermiştir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Ebeveynler ve öğretmenlere göre okul öncesinde dış mekân nasıl kullanılmalıdır? şeklinde ifade edilmiştir. Bu alt probleme yönelik olarak öğretmenlere farklı sorular yöneltilmiştir ve soruların cevapları ayrı ayrı kategorilere ayrılarak incelenmiştir.

Öğretmenlere “Dış mekânda ne tür etkinlikler uyguluyorsunuz?” sorusu yöneltilerek cevapları alınmıştır. Verilen cevaplar kategorilere ayrılarak belirtilmiştir. Tablo 4.3.5’de öğretmenlerin dış mekânda uyguladıkları etkinliklere yönelik görüşlerinin bulunduğu bulgular yer almaktadır.

Tablo 4.3.5. Dış Mekânda Uygulanan Etkinlikler İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Oyun Etkinliği	Hareket Etkinliği	Fen Etkinliği	Sanat Etkinliği	Drama Etkinliği	Türkçe Etkinliği	Alan Gezi	Matematik Etkinliği	Bütün etkinlik türleri
Ö1,Ö4,Ö6,Ö7, Ö8, Ö9	Ö1,Ö4,Ö6, Ö8,Ö9	Ö1,Ö2,Ö4, Ö6, Ö7, Ö9	Ö1,Ö2, Ö6, Ö10	Ö9	Ö4,Ö6	Ö10	Ö9	Ö3,Ö5

Öğretmenlerin soruya verdiği cevaplar dokuz farklı kategoride toplanmıştır. Öğretmenler en çok oyun ve hareket etkinlikleri uyguladıklarını belirtmişlerdir (n=11). Sonra sırasıyla en çok fen etkinliklerini uygulamakta oldukları görülmüştür (n=6). Okul öncesi eğitim programında yer alan müzik etkinlikleri, okuma yazmaya hazırlık

etkinliklerinden bahsedilmediği; drama, alan gezisi ve matematik etkinliğinin de yalnızca birer öğretmen tarafından ele alındığı dikkat çekmektedir. Öğretmenlerin cevapları etkinliklerin içeriklerinden çok ismine yönelik olarak kalmıştır, yalnızca birkaç öğretmen etkinlik türünün ismi yerine içeriğinden bahsetmiştir.

Ö2 kodlu öğretmenin dış mekânda ne tür etkinlikler uyguluyorsunuz sorusuna verdiği yanıt “Taş boyama olabiliyor, sınıfımızdaki masayı ters çevirip streçleyip strece boya yaptırabiliyorum, ya da parmak boyası yapabiliyoruz. İşte çiçeklerin filizlenmiş hali, daha yeni toprağa ekilmiş hali çocuklarda merak duygusunu öne sürüyor, yani merak ederek izliyoruz. Hayvanların isimlerini, çiçeklerin renklerini türlerini öğrenmiş oluyorlar.” şeklindedir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Ebeveynler ve öğretmenlere göre okul öncesinde dış mekân nasıl kullanılmalıdır?(ne kadar süreyle/hangi zaman dilimlerinde/ne sıklıkla kullanılmalıdır)” şeklinde ifade edilmiştir. Bu alt probleme yönelik olarak ebeveynlere farklı sorular yöneltilmiştir ve soruların cevapları ayrı ayrı kategorilere ayrılarak incelenmiştir. Tablo 4.3.6’da dış mekânda yapılabilecek etkinliklere yönelik ailelerin görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.3.6. Dış Mekânda Yapılabilecek Etkinliklere Yönelik Ebeveyn Görüşleri

Etkinlik	Oyun	Park	Doğayla İlgili
Piknik/Gezi/Yürüyüş (E1,E2,E5,E7,E10, E15,E17,E18,E20)	E1,E2,E3,E4,E5,E8,E11, E13,E14,E15,E16,E18,E19	E3,E4,E5,E6,E10,E16	E6,E9,E11,E12,E14 E16,E17,E19
Sporsal Aktivite (E4)			
Kitap (E8,E18)			
Sanatsal Aktivite (E9,E17,E20)			
Deney (E2)			
<u>Doğum Günü (E7)</u>			

Ebeveynlere dış mekânda ne tür etkinlikler yapılabileceği sorulduğunda etkinlik, oyun, park ve doğayla ilgili kategorileri altında toplanan cevaplar verilmiştir, cevaplar Tablo 4.4.3’te belirtilmiştir. Ebeveynlerin en çok verdikleri cevabın oyun (n=13) olduğu görülmektedir. Bazı ebeveynler sadece oyun diye cevap verirken bazıları farklı oyun türlerinden bahsetmiştir. Oyun cevabını sırasıyla piknik/gezi/yürüyüş (n=9), doğayla

ilgili (n=8) ve park (n=6) cevapları takip etmiştir. Ebeveynler genel olarak tek bir temaya yönelik cevap vermekle kalmamış, farklı temalara dâhil edilebilecek cevaplarda bulunmuşlardır.

E6 kodlu ebeveyn “Orman ve yeşillik alanlarını park alanlarını tercih ederim. Buralarda aktivite yapmasını tercih ederim. Çünkü öncelikle doğaya saygıyı öğrenmesini isterim.” şeklinde cevap vermiştir.

E8 kodlu ebeveyn “...dış mekânda oyun da oynarlar mesela biz gidip ağaçların diplerinde kitaplar okuyorduk onlar da okuyabilirler, arkadaşlarıyla güzel vakit geçirebilirler, hep içerde sıkıcı olur.” cevabını vermiştir.

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Ebeveynler ve öğretmenlere göre okul öncesi dış mekân nasıl düzenlenmelidir? şeklinde ifade edilmiştir. Bu alt probleme yönelik olarak öğretmenlere “Okul öncesi eğitim kurumlarında dış mekân nasıl olmalıdır, siz nasıl düzenlerdiniz?” sorusu yöneltilmiştir ve görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin cevaplarına yönelik olarak kategoriler oluşturulmuştur. Tablo 4.3.7’ de okul öncesinde dış mekânın nasıl olması gerektiğine yönelik öğretmenlerin ifadelerinden elde edilen bulgular tablo haline getirilerek sunulmuştur.

Tablo 4.3.7. Dış Mekânın Nasıl Olması Gerektiği İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Yeni Alanlar Oluşturma/Materyal Ekleme Yönelik	Çevrenin Sahip Olması Gereken Unsurlara Yönelik
Oyun Parkı(Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö7,Ö9)	Ağaçlandırma(Ö4)
Kum/Su/Çamur Alanları(Ö1,Ö2,Ö3,Ö7)	Görsellik(Ö3)
Tırmanma ve Sporsal Aktivite Alanları(Ö3,Ö8,Ö9)	Doğallık(Ö6,Ö10)
Ekolojik Alanlar(Ö5,Ö6,Ö7,Ö9)	Çocuğa Uygunluk(Ö1,Ö3,Ö6)
Öğrenme Merkezleri(Ö1,Ö3,Ö5,Ö7,Ö8)	Büyüklik(Ö3)
Zengin Materyal(Ö4)	Güvenlik(Ö1,Ö3,Ö10)
Çeşitli Zeminler/Farklı duyuşsal özellikteki alanlar (Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö6,Ö9)	Uyumlu olma(Ö3)
Deneyim İmkânı Sunan Alanlar(Ö5,Ö7)	Ekonomiklik(Ö1)

Öğretmenlerin “Okul öncesi eğitim kurumlarında dış mekân nasıl olmalıdır, siz nasıl düzenlerdiniz?” sorusuna verdikleri cevaplar tabloda görüldüğü gibi iki farklı

kategori altında toplanmaktadır. Dış mekân düzenleme konusunda yeni alanlar oluşturma/materyal eklemeye yönelik ve çevrenin sahip olması gereken unsurlara yönelik düzenlemelerden bahsedilmiştir. Tablo 4.3.7’ de görüldüğü üzere öğretmenler dış mekân düzenleme konusunda en çok oyun parkından ve çeşitli özellikteki zeminlerden bahsetmişlerdir(n=6). Öğretmenlerin cevaplarında Bu temaları ise öğrenme merkezleri teması takip etmektedir(n=5). Öğrenme merkezleri hakkında verilen cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin bütün merkezlerin kurulabilmesinden daha çok belirli merkezlerin kurulabileceğinden ve ya sınıf ortamının bahçeye taşınabileceğinden bahsettiği söylenebilir. Öğretmenlerin dış mekânın farklı özelliklerine değindikleri görülmüştür.

Ö1 kodlu öğretmen öğrenme merkezleri ile ilgili şu şekilde bir cevap vermiştir: “Öğrenme merkezleri kurulabilir. Yani bahçe eğer uygunsa müsaitse çocuklara böyle özel sınıf ortamı gibi bir ortam oluşturulup masalar kurulabilir, dolaplar yine kurulup oyuncaklar öğrenme merkezlerindeki hani işte kullandığımız materyaller konulup bence kurulabilir.”Ö3 kodlu öğretmen ise şu şekilde cevap vermiştir:

Bence iç ve dış mekân bir biri ile uyumlu ve bir bütün olmalıdır. Bir de dış mekân çocukların ihtiyaçlarına uygun olmalı. İşte dış mekândaki zeminler güvenli olmalı ve çeşitli olmalı. Toprak zemin, çim zemin vb. gibi. Bir de dış mekânda çocukların dikkatini çekebilecek görsellere yer verilmeli. En önemlisi de dış mekânın metrekaresinin büyük olması, çocuk sayısına uygun olması gerektiğini düşünüyorum.

Ö4 kodlu öğretmen ağaçlandırmaya da değinerek “Öncelikle bahçenin ağaçlandırılmış olması önemli, onun dışında farklı zeminler çok önemli çocukların kullanılabileceği. Etkinliklerde kullanılabilecek materyaller zengin park alanının olması çok önemli benim için.” şeklinde cevaplamıştır.

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Ebeveynler ve öğretmenlere göre okul öncesi dış mekân nasıl düzenlenmelidir? şeklinde ifade edilmiştir. Bu alt probleme yönelik olarak öğretmenlere “Okul öncesi eğitim kurumlarında dış mekân nasıl olmalıdır, siz nasıl düzenlerdiniz?” sorusu yöneltilmiştir ve görüşleri alınmıştır. Ebeveynlerin cevaplarına yönelik olarak kategoriler oluşturulmuştur. Tablo 4.3.8’ de ebeveynlerin dış mekânın okul öncesinde nasıl olması gerektiğine yönelik verdikleri cevaplar gösterilmiştir.

Tablo 4.3.8. Okul Öncesinde Dış Mekân Düzenlemeye İlişkin Ebeveyn Görüşleri

Yeni Alanlar Oluşturma/Materyal Ekleme Yönelik	Çevrenin Sahip Olması Gereken Unsurlara Yönelik
Farklı Özellikte Zeminler (E1,E11,E13)	Güvenlik (E1,E2,E3,E4,E5,E7,E10,E12,E14,E16,E18 E19,E20)
Park/Oyun Alanları (E2,E6,E10,E11,E13,E14,E15, E16,E17,E18,E19,E20)	Çocuğa Görelik (E1,E2,E5,E20)
Tırmanma/Spor Alanları (E6,E7,E8,E9,E15,E16)	Büyüklik (E2)
Ekolojik Alanlar (E6,E9)	Ağaçlandırma/Çiçeklendirme (E1,E3,E7,E8,E11,E16,E17 E18,E19)
Farklı Özellikte Alanlar/Atölyeler (E6,E9,E12,E16)	Hijyenik olma (E3,E5,E7)
Kapalı Alan/Dinlenme Alanları (E13,E19)	Görsellik (E3,E4,E5,E7,E8,E10,E13,E16,E18,E20)
Kum/Su/Çamur Alanı (E4,E9,E15,E16,E18)	Doğallık (E4)
Akıllı Tahta/Sınıf Ortamı (E11)	
<u>Çeşitli Materyaller (E7)</u>	

Ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumlarında dış mekân düzenlemesine ilişkin cevapları yukarıda yer alan Tablo 4.3.8’de belirtilmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynler okul öncesi eğitim kurumlarında bulunan materyalleri ve olanakları genel olarak yeterli bulmayarak eklenebilecek şeylerden bahsetmiştir. Verilen cevaplar yeni alan oluşturma/materyal ekleme yönelik ve çevrenin sahip olması gereken unsurlara yöneliktir. Ebeveynlerin bu kategoriler altında verdikleri cevaplar incelendiğinde en çok güvenlik konusuna değindikleri açıktır (n=13).Güvenlik kadar önem verdikleri konuların ise park/oyun alanları (n=12), görsellik (n=10) ve ağaçlandırma/çiçeklendirme (n=9) olduğu söylenebilir.

E5 kodlu ebeveyn “Öncelikle çocuğa uyumlu olmasını isterdim. Yani çocuğa hitap etmesi gerekiyor. Temiz olması lazım, hijyen olması lazım, güvenli olması lazım.” “...Zeminler taş değil de hani düştüklerinde böyle parklarda genelde döşedikleri süngersi tarzı bir şey var onun olmasını isterim. Çocukların mutlu olabileceği şeyler olsun. Salıncak, tahterevallı, dönemeçler, hayvan figürleri gibi şeyler. Çocukların düştüklerinde hiçbir şey olmaması.” cevabını vermiştir.

E10 kodlu ebeveyn “Ben çocukların bir kere görsel algısına göre düzenlerdim ki rengârenk cıvıl cıvıl olmasını isterim. Bir araba şeklinde veya bir dondurma şeklinde onların ilgisini çekebilecek şekilde yapmak isterdim. Hatta o tür merkezleri bile dış mimarilerini bir araba şeklinde bir dondurma şeklinde yapabilirler.” demiştir. E13 kodlu ebeveyn düşüncelerini şu şekilde belirtmiştir:

Bir kere güvenli bir çevre olması gerekiyor çocuk öğretmenin bir anki boşluğuna denk gelebilir bir an göz teması kurmadığını da kaybolabilecek yani güzel korunaklı bir çevre olmalı toprak olmalı. Ayrıca oynayabileceği çizgi atlamaları İp atlamaları olur ağaç olabilir. Biz çok oynardık okulda Köşe Kapmaca bu tarz olabilir ama en önemli güvenli olması.

Araştırmanın beşinci alt problemi “Ebeveynler ve öğretmenlerin okul öncesinde dış mekân kullanıma yönelik birbirinden ve okul idaresinden beklentileri nelerdir?” şeklinde belirtilmiştir. Bu alt probleme yönelik olarak öğretmenlere üç farklı soru yöneltilmiştir ve her soruya verdikleri cevaplar ayrı ayrı kategoriler altında toplanarak ortaya konulmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlere öncelikle “Dış mekânda gerçekleştirdiğiniz eğitim süreçlerinde ebeveyn katılım çalışmalarına yer veriyor musunuz? Veriyorsanız hangi ebeveyn katılım çalışmalarına yer veriyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Tablo 4.3.9’da dış mekânda yapılan ebeveyn katılım çalışmalarına ilişkin öğretmenlerin görüşleri sunulmuştur.

Tablo 4.3.9. Dış Mekânda Ebeveyn Katılım Çalışmaları İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Oyun ve Hareket Etkinliklerinde	Alan Gezilerinde	Yer vermiyorum	Sadece “Okul Dışarıda” Gününde
Ö1,Ö4	Ö5,Ö9,Ö10	Ö2,Ö3,Ö7,Ö8	Ö6

Öğretmenlerin soruya verdikleri cevaplar tabloda görüldüğü gibi dört kategori altında toplanarak incelenmiştir. Öğretmenlerin ebeveyn katılım çalışmalarına yer vermedim şeklindeki cevapları önem taşımaktadır (n=4). Bunun yanında öğretmenler ebeveyn katılım çalışmalarına oyun ve hareket etkinliklerinde, gezilerde ve yalnızca okul dışarıda gününde yer verdiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin ebeveyn katılım çalışmalarına farklı etkinlik türlerinde yer vermedikleri, ebeveyn katılım çalışmalarına yer verdiklerini belirtenlerin ise çok fazla ebeveyn katılım çalışması yapmadığı açıktır.

Ö5 kodlu öğretmen “Ya genelde ebeveyn katılımı denildiğinde ebeveynlerin aklına ilk gelen hocam pasta yapalım mı çörek yapalım mı bu etkinlikler oluyor hani kendi ebeveynlerimi yöneltiyorum hani oyun oynatabilirsiniz bahçemizi kullanabiliriz ama şu ana kadar hiçbir ebeveyn bahçeyi kullanmadı bende hani gezilere gideli pikniklere gidelim o tarz şeylerde ebeveynlerimi kullanıyorum.” şeklinde cevap vermiştir. Ö7 kodlu öğretmenin son yıllarda gündemimizde olan pandemi koşullarını da dile getirerek verdiği cevap şu şekildedir:

Genelde mayıs ayında ebeveyn geliyor dışarıda etkinlik yapıyoruz “okul dışarıda” gününde onun dışında ebeveynlerle okulda çocuklarla birlikte bir şey yapamıyoruz hani virüsten dolayı, çok fazla deneyimim olmadı ama normal bir zamanda yapabilirim tabiki de ebeveynlerimle de ebeveyn katılım etkinliklerini genelde ev temelli yapabiliyoruz bu süreçte virüsten dolayı ama ebeveynlerin eğitime katılmasının önemli olduğunu düşünüyorum ben yine dışarda da ebeveynlerin katılımı çocuklar açısından önemli.

Öğretmenlere “Okul öncesi eğitim sürecinde dış mekân kullanımına yönelik ebeveynlerden beklentileriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Tablo 4.3.10’da dış mekân kullanımında araştırmaya katılan öğretmenlerin ebeveynlerden beklentilerine ilişkin görüşleri ile ilgili bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.3.10. *Dış Mekân Kullanımına Yönelik Ebeveynlerden Beklentileri İle İlgili Öğretmen Görüşleri*

Destek	Çocukla İlgili Beklentiler	Öğretmenle ilgili Beklentiler	Etkinliğe Katılım Sağlama
Materyal Desteği (Ö3,Ö8,Ö9)	Çocuğa fırsat sağlama(Ö1,Ö5,Ö3)	Öğretmeni destekleme (Ö6,Ö8)	Ö2,Ö4,Ö5,Ö7
Maddi Destek (Ö8)	Çocuğa sorumluluk verme/kuralları öğretme(Ö4,Ö10)		

Öğretmenlere okul öncesinde dış mekân kullanımına yönelik ebeveynlerden beklentileri sorulmuş ve verdikleri destek, çocukla ilgili beklentiler, öğretmenle ilgili beklentiler ve etkinliğe katılım sağlama kategorilerinde yoğunlaşmıştır. Destek konusunda öğretmenler maddi destek ve materyal desteğinden söz ederken çocukla ilgili beklentiler konusunda ise çocuğa fırsat sağlama ve çocuğa sorumluluk verme/kuralları öğretme ile ilgili beklentilerden bahsetmişlerdir. Öğretmenlerin en çok etkinliğe katılım sağlama yönünde bir beklentisinin olduğu görülmektedir (n=4).Ö1 kodlu öğretmen verdiği cevapta çocuklara dış mekân kullanımı esnasında fırsat sağlamadan bahsetmiştir:

Ebeveynlerden...Yani bazı ebeveynlerimiz bu konuda biraz hassas oluyorlar. İşte çocuğum bahçede üşür mü ya da terler mi ya da düşer mi? Bence çocuklarına bu konuda biraz daha rahat yaklaşımları lazım biraz daha özgür bırakmaları lazım. Yani çocuğun üzerine çok fazla düşüldüğünü görüyorum bazen bu tarz etkinlik yaptığımızda. Bence çocukları açık havada daha özgür yani illa ki öğretmenin gözetimi olacak ama biraz daha hareketlerini özgür yapabilmeleri için onlar da bence fırsat sağlamalı diye düşünüyorum.

Ö2 kodlu öğretmen cevabı şu şekildedir: “Hocam ebeveynlerden beklentim etkinlik yaparsam sadece gelmeleri onun dışında bir beklentim olmazdı.”

Ö4 kodlu öğretmen “Belirlediğimiz ebeveyn katılım çalışmalarına mutlaka katılmaları gerektiğini ve bu konuda hassa olmaları gerektiğini düşünüyorum. Çocuklarını yalnız bırakmamaları önemli. Çocuklarına dış mekânın kullanımı konusunda kurallarını sık sık hatırlatmaları benim için önemli.” şeklinde cevap vermiştir.

Son olarak beşinci alt problem doğrultusunda öğretmenlere “Okul öncesi eğitim sürecinde dış mekân kullanımıyla ilgili okul idaresinden beklentileriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiş ve cevapları alınmıştır. Tablo 4.3.11’de öğretmenlerin dış mekân kullanımına yönelik okul idaresinden beklentileri ile ilgili görüşlerinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.3.11. *Dış Mekân Kullanımına Yönelik Okul İdaresinden Beklentileri İle İlgili Öğretmen Görüşleri*

Ortamin Özellikleri	Yeni Ortam Oluşturma ve Düzenleme	İletişim/İşbirliği
Güvenlik(Ö1,Ö4,Ö7,Ö10)	Yeni Oyun Alanları/Park Oluşturma(Ö1,Ö2,Ö3,Ö7)	Öğretmenle İletişim(Ö4,Ö8)
Büyüklik(Ö3)	Zeminler(Ö1)	Millî Eğitim Müdürlüğü İle İletişim(Ö5,Ö9)
Çocuğa Uygunluk(Ö6)	Ağaçlandırma(Ö1,Ö3)	Çalışanlarla İletişim(Ö8)
	Var Olanı Düzenleme/Zenginleştirme (Ö5,Ö6,Ö9)	

Öğretmenin dış mekân kullanımı hakkında okul idaresinden beklentilerinin neler olduğuna yönelik cevapları ortamın özellikleri, yeni ortam oluşturma ve düzenleme ve iletişim/işbirliği kategorilerine ayrıldığı görülmüştür. En çok öğretmen cevabının ise ortamın özellikleri kategorisi altında güvenlik ve yeni ortam oluşturma/düzenleme kategorisi altında yeni oyun alanları/park oluşturma temalarında yoğunlaştığı (n=4) Tablo

4.3.11’de görülmektedir.Ö1 kodlu öğretmen tabloda farklı kategorilerde yer alan cevaplara değinen bir cevap vermiştir:

Okul idaresi hani okul bahçesinde oyun alanı yoksa oyun alanı oyun parkları kurulmasını sağlayabilir. Kum havuzları yaptırabilir. Bahçenin güvenliğini iyi değilse eğer güvenliğini sağlayabilir. Zeminini yine aynı şekilde çok taşlıysa betonsa bunları yumuşakzeminine ya da böyle çim alana çevirebilir. Ağaçlandırma yapabilir okulun bahçesinde bu şekilde.

Ö6 kodlu öğretmen ise dış mekânın zenginleştirilmesine yönelik beklentisinden şu şekilde bahsetmiştir: “Tabiki de dış mekânın bir kere zenginleştirilmesi lazım zeminin okul öncesi çocuklarına uygun olması lazım bu konularda daha çok böyle fiziksel olarak idare idarenin yapabileceği şeyler bekliyorum ben.”

Araştırmanın beşinci alt problemi “Ebeveynler ve öğretmenlerin okul öncesinde dış mekân kullanıma yönelik birbirinden ve okul idaresinden beklentileri nelerdir?” şeklinde belirtilmiştir. Bu alt probleme yönelik olarak öğretmenlere üç farklı soru yöneltilmiştir ve her soruya verdikleri cevaplar ayrı ayrı kategoriler altında toplanmıştır.

Ebeveynlere “Okul öncesi eğitim sürecinde dış mekân kullanımına yönelik öğretmenlerden beklentileriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Tablo 4.3.12’de dış mekân kullanımına yönelik ebeveynlerin öğretmenlerden beklentilerinin neler olduğuna ilişkin görüşlerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.3.12. *Dış Mekân Kullanımına Yönelik Öğretmenlerden Beklentileri İle İlgili Ebeveyn Görüşleri*

Eğitim Odaklı	Koruyucu Yaklaşım	Ebeveyn İle İletişim	Öğretmenle İlgili
Etkinlik ve Oyunlar (E1,E2,E3,E5,E7,E8, E11,E12,E13,E14,E15,E17,E19)	Çocuğun güvenliğine dikkat (E1,E2,E8,E11,E20)	Ebeveyni bilgilendirme (E2)	Düzenli olma (E3)
Dış Mekânı Daha Çok Kullanma (E7,E9,E14,E16)	Hava koşullarına dikkat(E2,E15,E17)	Ebeveyni dahil etme (E7)	Çocukla Birlikte Sürece Dahil Olma (E18)
Çocuğa kuralları/kendini korumayı/saygıyı öğretme (E6,E10)			Yetkililerle Görüşme (E10)

Ebeveynlere okul öncesi eğitim sürecinde öğretmenlerden beklentileri sorulduğunda alınan cevaplar Tablo 4.3.12’ de görüldüğü biçimde kategoriler altında toplanmıştır. Tabloda ebeveynlerin öğretmenlerden en çok beklenti içerisinde olduğu

konunun etkinlik ve oyunlara yönelik olduğu görülmektedir(n=13).Ebeveynler cevaplarında öğretmenlerin daha çok dış mekânı kullanmasını istediklerini belirtmişlerdir hatta dış mekân kullanımında kendilerine de yer verilmesinin güzel olacağından söz ederek ebeveyn ile işbirliğine dikkat çekmişlerdir. Bazı ebeveynler hava şartlarına özellikle dikkat edilmesi gerektiğine değinerek özellikle Bayburt soğuk bir il olduğu için yaz aylarını sıcak havaları tercih edeceklerini dile getirmişlerdir. Fakat bir ebeveynin özellikle kış aylarına da dikkat çekmesi önemlidir. Bunların yanında ebeveynler öğretmenin çocuğun güvenliğine dikkat etmesine yönelik verdikleri cevaplarla öğretmenin koruyucu/gözetici rolüne dikkat çektikleri söylenebilir.E9 kodlu ebeveyn bu konudaki düşüncelerini şu şekilde aktarmıştır:

Öğretmenden beklentim kışları mesela günlük en az 15 dk'sı dışarıda vakit geçirsin. Bu tabi sıcak havalarda biraz daha fazla. Yani en küçük bir etkinliği bile dışarıda yapabilecek buna da imkân dâhilinde. İsterim yani dışarda çocuğum dışarıda vakit geçirsin isterim. Hatta okuldan o kapalı ortamdan daha çok vakit geçirsin isterim.

E7 kodlu ebeveyn ise dış mekânın daha fazla kullanılmasından ve kendilerinin de sürece dâhil edilmesinden bahsetmiştir:

Valla öğretmenlerden çocukları dışarı sık çıkartmalarını isteriz hava şartları el verdikçe. Çocukların ilgisini çekecek bazı etkinlikler yapmalılar. Biz yani ebeveynler ile ortak da bir şeyler yapabilirler. Çay partisi olabilir, doğum günleri yani yöresel bir şeyler olabilir çünkü biz yapmıştık öyle önceki senelerde güzel olmuştu. Kermes falan çok güzel olur.

E17 kodlu ebeveyn öğretmenlerin aktif katılım içinde olmasını beklediği şu şekilde ifade etmiştir: "...öğretmen çocuklarla birlikte oynamalı yani o oyuna katılmalı çekilip kenarda kendi halinde durmamalı."

Beşinci alt problem doğrultusunda son olarak ebeveynlere "Okul öncesi eğitim sürecinde dış mekân kullanımıyla ilgili okul idaresinden beklentileriniz nelerdir?" sorusu yöneltilmiş ve cevapları alınmıştır. Tablo 4.3.13'de dış mekân kullanımına yönelik ebeveynlerin okul idaresinden beklentilerini gösteren bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.3.13. *Dış Mekân Kullanımına Yönelik Okul İdaresinden Beklentileri İle İlgili Ebeveyn Görüşleri*

Dış Mekân Düzenleme	İletişim/İşbirliği/Destek	Çocuklara Yönelik
Oyun Alanı/Park Yaptırma/Var Olanı Düzenleme (E1,E3,E10,E11 E17,E18,E19)	Öğretmenle İletişim (E6,E16)	Çocuğa İlgi (E3,E8)
Materyalleri Sağlamlaştırma (E20)	Ebeveyn İle İletişim (E7,E9,E12,E16)	Dış mekânda vakit geçirme (E14)
Dinlenme Alanı/Serin Ortam Oluşturma (E13)	Yetkili Kişi ve Kurumlarla İletişim (E10,E15)	
Güvenlik (E4)		
Planlama Çalışmaları (E2,E5,E6,E9)		

Ebeveynlere okul öncesi eğitim sürecinde dış mekân kullanımına yönelik olarak okul idaresinden beklentilerinin ne olduğu sorularak Tablo 4.3.13’de görüldüğü şekilde kategoriler altında toplanarak belirtilmiştir. Kategori ve alt temaları incelendiğinde en çok dış mekân düzenleme altında oyun alanı/park yaptırma ve var olanı düzenlemeye yönelik beklentilerinin olduğu görülmektedir(n=7).Ebeveynler iletişim ve işbirliğinin farklı yönlerine dikkat çekmiş, öğretmenle idarecilerin, ebeveynle idarecilerin ve yetkili kişilerle idarecilerin iletişim kurması yönündeki beklentilerini açıklamışlardır

Araştırmanın altıncı alt problemi “Ebeveynler ve öğretmenler okul öncesinde dış mekân kullanım durumlarında ne gibi sorunlarla karşılaşmaktadır?” şeklinde ifade edilmiştir. Alt problem kapsamında araştırmaya katılan öğretmenlere “Okul öncesi eğitim sürecinde dış mekân kullanım durumlarında karşılaştığınız ve ya karşılaşılabileceğinizi düşündüğünüz sorunlar nelerdir?” sorusu yöneltilerek cevapları kaydedilmiştir, cevaplar doğrultusunda kategoriler oluşturulmuştur. Tablo 4.3.14’de okul öncesinde dış mekân kullanıldığı durumlarda öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlere yer verilmiştir.

Tablo 4.3.14. *Dış Mekân Kullanıldığı Durumlarda Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Öğretmen Görüşleri*

Ortamla İlgili Durumlar	Çocukla İlgili Durumlar	Dış Çevre İle İlgili Durumlar	İdare İle İlgili Durumlar
Güvenlik(Ö2,Ö5,Ö7,Ö10)	Hastalanma(Ö4)	Dış Sesler(Ö3)	İdareci Uyarısı(Ö5)
Sert Zemin(Ö1,Ö3,Ö5)	Kaza Olayları(Ö5,Ö6,Ö10)	Dış Çevrenin Okul Bahçesini Kullanması(Ö3,Ö5,Ö9)	
Oyun oynama alanları ve materyal eksikliği(Ö1,Ö4)			
Büyüklik(Ö3)			
Fizyolojik İhtiyaçlar(Ö3,Ö9)			
<u>Dinlenme Alanları(Ö9)</u>			

Öğretmenlere dış mekân kullanım durumlarında karşılaşılabilecekleri sorunları sorulduğunda ise verdikleri cevaplar Tablo 4.3.14’de görüldüğü gibi ortamla ilgili durumlar, çocukla ilgili durumlar, dış çevre ile ilgili durumlar ve idareci ile ilgili durumlar kategorilerine ayrılmaktadır. Öğretmenler birçok farklı sorundan bahsetmişler fakat en yoğun olarak “ortamla ilgili durumlar” kategorisinde yer alan güvenlik temasına dikkat çekmişlerdir (n=4).Dikkat çeken sorunlardan biri idareci uyarısı şeklinde verilen cevaptır. Ö5 kodlu öğretmenin bu konuya değindiği cevabı şu şekildedir:

Sorunlar zaten şimdi söylediğimiz gibi hani okulların bellidir bir duvarla kaplıdır ya da hafif bir çit vardır hani o çiti aşan o sokak çocukları işte öbür evlerde yaşayan o çocuklar geliyor onlar kırıyor ya da müdürümüzün bile hocam çok bahçeye çıkmayın çok kullanmayın dediği hani bu idareciler de olabilir ama genellikle dış mekânda yaşadığımız sorunlar onlar olabilir özellikle hani bu çocukların bu güvenlik önlemleri alabiliriz kendi sınıfım için konuşuyorum.

Araştırmanın altıncı alt problemi “Ebeveynler ve öğretmenler okul öncesinde dış mekân kullanım durumlarında ne gibi sorunlarla karşılaşmaktadır?” şeklinde ifade edilmiştir. Alt problem kapsamında araştırmaya katılan ebeveynlere “Okul öncesi eğitim sürecinde dış mekân kullanım durumlarında karşılaştığınız ve ya karşılaşılabileceğinizi düşündüğünüz sorunlar nelerdir?” sorusu yöneltilerek cevapları kaydedilmiştir, cevaplar doğrultusunda kategoriler oluşturulmuştur. Tablo 4.3.15’de dış mekân kullanımında karşılaşılabilecek sorunlara ilişkin ebeveynlerin görüşleri yer almaktadır.

Tablo 4.3.15. *Dış Mekân Kullanımında Karşılaşılabilecek Sorunlara İlişkin Ebeveyn Görüşleri*

Kaza Durumları (E1,E2,E3, E4,E6,E8,E9,E11 ,E12,E17,E18,E20)	Hastalık (E2,E9, E20)	Güvenlik (E4,E13,E15 E18,E19)	Temizlik (E18)	Sorun Yok (E5,E7 E10,E14, E16)

Ebeveynlere okul öncesi eğitim sürecinde dış mekân kullanıldığı durumlarda karşılaştığınız veya karşılaşılabileceğinizi düşündüğünüz sorunlar nelerdir sorusu yöneltilerek cevapları alınmıştır, alınan cevaplar Tablo 4.3.15’ de kategoriler altında toplanılarak belirtilmiştir. Ebeveynlerden en çok alınan cevabın kaza durumları cevabı olduğu görülmüştür(n=12).Güvenlikle ilgili sorunlara değinen ebeveynler de vardır(n=5).Ebeveynlerden sorunla karşılaşmayan ve karşılaşmayacağını düşünenler de çoğunluktadır (n=5).A4 kodlu ebeveyn güvenlik ve kaza durumlarına değinmiştir:

Kullanılan dış mekânın dış ortamdan dâhil edilmediğine dikkat edilmesi gerekir. Çocukların muhatap olacağını yani sonuçta ebeveynler kimlerle muhatap oluyor bilmiyor mesela burası yönünden bu biraz riskli kapıyı açıp herkes girebiliyor.” “...Aynı zamanda işte çocukların düşmesine yararlanmasına karşı öğretmenin biraz tedbir alması gerekiyor dikkatli olması lazım uyarılarda bulunması lazım bir de karşılaşılan kazalar ufak tefek olabilir, çocuk düşer kalkar çarpar bunlar olabilir.

Araştırmanın yedinci alt problemi “Ebeveynler ve öğretmenler okul öncesi eğitimde dış mekânla ilgili karşılaştıkları sorunlara nasıl çözüm getirmektedir?” şeklinde belirtilmiştir. Alt probleme yönelik olarak öğretmenlere “Karşılaştığınız veya karşılaşılabileceğinizi düşündüğünüz sorunları çözmek için neler yapılmalıdır?” sorusu sorulmuştur ve cevapları alınmıştır. Tablo 4.3.16’da dış mekânda karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik öğretmenlerin görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.3.16. *Dış Mekân Kullanıldığı Durumlarda Karşılaşılan Sorunların Çözümüne Yönelik Öğretmen Görüşleri*

Ortama Yönelik Çözümler	İletişim/İşbirliği	Bilinçlendirme
Kullanma Sırası(Ö3)	Kurumlarla İletişim(Ö1)	Çocukları Bilinçlendirme(Ö6)
Sınıfa Özel Alanlar(Ö3)	Ebeveyn İle İletişim(Ö1,Ö7)	Dış Çevreyi Bilinçlendirme(Ö9)
Tuvalet Yapılması(Ö9)	Okul İdaresi İle İletişim(Ö4,Ö5,Ö10)	
Öğretmene Özel Gözlem Alanı(Ö8)	Öğretmenler Arası İş birliği(Ö5)	
Fiziksel Şartları İyileştirme(Ö10)		

Araştırmaya katılan öğretmenler karşılaştığınız veya karşılaşılabileceğinizi düşündüğünüz sorunları çözmek için neler yapılmalıdır sorusuna verdiği cevaplar Tablo 4.3.16’da belirtildiği üzere ortama yönelik çözümler, iletişim/iş birliği ve bilinçlendirme kategorilerine ayrılmıştır. Öğretmenler en çok iletişim/iş birliği kategorisi altında yer alan okul idaresi ile iletişim cevabını vermiştir (n=3). Diğer cevaplarda bir yoğunlaşma olmadığı birçok farklı çözüm önerisi geldiği görülmektedir.

Ö4 kodlu öğretmen “Okul idaresi ile iş birliğine gidilip dış mekânın tasarımlarına yönelik çalışmalar yapılabilir.” şeklinde cevaplamıştır.

Ö8 kodlu öğretmenin öğretmenlerin duracağı bir alan oluşturulması cevabı da ilgi çekici bir cevaptır: “Dışarda özellikle hiç. Bir de okul ortamı dış mekân kurulurken öğretmenin bir noktası olmalı öğretmenin durabileceği ve o noktadan bütün öğrencileri görebileceği bir yer olmalı o kurulurken bence ona göre kurulmalı. Öğretmen de o noktada durduğu zaman bütün öğrencileri göz temasından hiç kaçırmamalı.”

Araştırmanın yedinci alt problemi “Ebeveynler ve öğretmenler okul öncesi eğitimde dış mekânla ilgili karşılaştıkları sorunlara nasıl çözüm getirmektedir?” şeklinde belirtilmiştir. Alt probleme yönelik olarak ebeveynlere “Karşılaştığınız ve ya karşılaşılabileceğinizi düşündüğünüz sorunları çözmek için neler yapılmalıdır?” sorusu sorulmuştur ve cevapları alınmıştır. Tablo 4.3.17’de dış mekânda karşılaşılabilecek sorunların çözümüne ilişkin ebeveynlerin görüşleri yer almıştır.

Tablo 4.3.17. *Dış Mekân Kullanımında Karşılaşılabilecek Sorunların Çözümüne İlişkin Ebeveyn Görüşleri*

Okul İdaresi	Öğretmen	Çocuk	Diğer Kişiler	Güvenlik	Sorun Yok
Yetkililerle İletişim Kurma (E1,E11,E17)	İklim Şartlarına Dikkat (E2,E3,E20)	Deneyim Kazanma (E6)	Ebeveynin Diğer Ebeveynlerle İletişim Kurması (E7)	Okullar Açılmadan Tedbir Alınması (E18)	E5,E7,E10, E14
Planlama (E15)	İlk Yardım Bilgisi (E16)		Yeterli Temizlik Görevlisi (E18)	Zarar Veren Materyali Kaldırma (E3)	
Bilinçlendirme (E19)	Ebeveyni Bilgilendirme (E4)		Bahçe Görevlisi (E9) Öğretmene Yardımcı Kişiler (E2,E12)	Güvenlik koşullarını iyileştirme(E4,E6, E13)	

Ebeveynlere karşılaşılan veya karşılaşılabilecek sorunların çözümü için neler yapılabilir sorusu sorulmuş ve verdikleri cevaplar Tablo 4.3.17’ de kategoriler altında toplanarak belirtilmiştir. Ebeveynler özellikle bir kategoriye yoğunlaşmamıştır fakat en çok verilen cevap yetkili ile iletişim, iklim şartlarına dikkat ve güvenlik koşullarını iyileştirmeye yöneliktir(n=3).

E14 kodlu ebeveyn idarecilerin sorunların çözümünde büyük rol oynayacağından bahsederek “işte bu konuda okul idarecilerine bence çok fazla iş düşüyor yani okul güvenliğini sağlamak bu bahçe alanında kullanılacak materyallerin sağlanması işte dışarı çıkıldığında çocukların bir gözetimde tutabilecek hani personelin sağlanması bunlar bu konularda bence idareciye biraz iş düşüyor.” şeklinde cevap vermiştir.

E15 kodlu öğretmen farklı bir konuya değinerek “Yani önlem olabilmesi için yine öğretmenlerimiz bu konuda bir şeyler yapabilir ya da ilk yardım setleri olabilir dışarda hemen müdahale olabilmesi için. Öğrencilere ilk yardım ile ilgili bilgiler verilebilir. Böyle şeyler yapılabilir.” cevabını vermiştir.

Son olarak araştırmanın sekizinci alt problemi “Ebeveynler ve öğretmenlerin okul öncesinde dış mekân kullanımına yönelik önerileri nelerdir?” şeklinde belirtilmiştir. Bu kapsamda öğretmenlere “Okul öncesi eğitimde dış mekân kullanımına yönelik

önerileriniz nelerdir?” sorusu yöneltmiştir. Tablo 4.3.18’de dış mekân kullanımına yönelik öğretmenlerin verdiği öneriler yer almaktadır.

Tablo 4.3.18. *Dış Mekân Kullanımına Yönelik Öğretmen Önerileri*

Ortama Yönelik	Öğretmenle İlgili	Okul İdaresi İle İlgili	Millî Eğitim Müdürlüğü İle İlgili	Diğer
Yeni Oyun Alanları Oluşturma/Düzenleme(Ö1,Ö2,Ö3,Ö5)	Dış mekânda daha çok eğitim (Ö1,Ö6)	Farkındalık(Ö9)	Farkındalık(Ö9)	Çocukları Bilinçlendirmeye (Ö10)
Materyal Ekleme(Ö3)	Planlama(Ö9)	Destek(Ö6,Ö9)	Destek(Ö6,Ö9)	Okul Öncesine Yönelik Kitap (Ö8)
Güvenlik(Ö7)	İdare İle İşbirliği(Ö2,Ö9)	Ulaşım İmkânı(Ö10)		
Farklı Zeminler(Ö4)	Ebeveynleri Yönlendirme(Ö9)			
Üstü Kapalı Alan(Ö4)				
Rahat Hareket İmkânı (Ö4)				

Öğretmenler verdikleri cevaplarda Tablo 4.3.18’ de ortama yönelik, öğretmenle ilgili, okul idaresi ile ilgili, Millî Eğitim Müdürlüğü ile ilgili ve diğer kategorileri altında toplanmıştır. En çok verilen cevaplar yeni oyun alanları oluşturma/düzenlemeye yöneliktir (n=4).Bunun yanında öğretmenlerin birçok farklı öneri verdikleri ama en çok önerinin ortama yönelik verildiği söylenebilir (n=9).

Ö7 kodlu öğretmen “Daha fazla dış mekânı kullanabileceğimiz çocuklara daha fazla imkân sağlayan materyaller tabi sağlanabilir okullarda.” diyerek materyal teminine dikkat çekmiştir.Ö2 kodlu öğretmen ise dış mekânı düzenlemeye yönelik şu şekilde cevap vermiştir:

Yani şöyle öğretmen ebeveyn okul idaresiyle birlikte bir plan yaparak küçük bir dışarda bahçemizde parkur hazırlanabilirdi, lastik konulabilirdi ebeveynlerden yardım istenilerek, onun dışında atlayıp zıplayabildikleri bir tahta olabilirdi, yani küçük bir parkur kurmalarını isterdim. Yarışmalarını hırslanmalarını yenilgiyi öğrenmelerini, yenmeyi öğrenmelerini grup çalışmalarını yapmalarını isterdim.

Son olarak araştırmanın sekizinci alt problemi “Ebeveynler ve öğretmenlerin okul öncesinde dış mekân kullanımına yönelik önerileri nelerdir?” şeklinde belirtilmiştir. Bu

kapsamda ebeveynlere “Okul öncesi eğitimde dış mekân kullanımına yönelik önerileriniz nelerdir?” sorusu yöneltmiştir. Tablo 4.3.19’da dış mekân kullanımına yönelik ebeveyn önerilerine yer verilmiştir.

Tablo 4.3.19. *Dış Mekân Kullanımıyla İlgili Ebeveyn Önerileri*

Dış Mekân Koşulları İyileştirme	Eğitim Sürecine Yönelik	Çocukla İlgili
Güvenlik (E1,E3,E11)	Farklı Etkinlikler (E2,E6,E9)	Çocuğa Görelik (E5, E20)
Yeni Alanlar /Farklı Materyaller (E2,E3,E12, E14,E16,E18)	Dış Mekânı Daha Çok Kullanma (E7,E9,E15,E16, E19)	Çocuğun Aktif Olması (E4)
Parklar (E13)	Gezi (E12)	Çocuğun Ötekileştirilmemesi (E4)
Yeşil Alanlar (E13,E17)	Ebeveyn Katılımı Çalışmaları (E7,E8,E10)	
Sağlık (E3)	Öğretmenin Çocuğa Örnek Olması Öğretmene Yardımcı Kişi (E9)	

Ebeveynlere okul öncesi eğitimde dış mekân kullanımına yönelik önerileri sorulmuştur ve cevapları Tablo 4.3.19’ da kategoriler altında toplanarak belirtilmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynler birbirleriyle ilişki içinde olan cevaplar vermiştir. Verilen cevaplar dış mekân koşullarını iyileştirme, eğitim sürecine yönelik ve çocukla ilgili olarak üç kategori altında toplanmıştır. Ebeveynlerin verdikleri cevaplar incelendiğinde önerilerinin en çok yeni alanlar/farklı materyallere yönelik olduğu görülmektedir (n=6).Sonrasında ebeveynlerin eğitim sürecinde dış mekânı daha çok kullanmaya yönelik önerileri vardır (n=5).E2 kodlu ebeveynin önerileri şu şekildedir:

Sera olabilir, okul bahçelerinde sera,çiçek yetiştirme olabilir. İşte çocuklara o bilinci yerleştirme olabilir, hani kış mevsimi olan şehirler için diyorum. Hani diğer illerde belki daha farklı şeyler olabilir de yani çocuğun gerçekten toprakla kumla, çocuğu yorabilecek aktiviteler olması lazım. Çocuğun böyle psikomotor gelişimini sağlayacak aktiviteler yapılabilir diye düşünüyorum.

E9 kodlu ebeveyn ise çocukların her fırsatta dışarıda vakit geçirmesi gerektiğine değinmiştir:

Öğretmenlerin her ne olursa olsun öncelikle dış mekâna daha çok çıkmalarını orada bir şeyler yapmalarını istiyorum açıkçası. Dediğim gibi bu illa böyle bir toprak etkinliği

olmayabilir, toprakla yapılabilecek bir şey ya da suyla değil. Bir kâğıt etkinliğini bile dışarda yapabilir çocuk için çok farklı anlamlar taşır çünkü dışarı çıkmak. A dan Z ye bir etkinlik sayabilirim yani. Kille ilgili bir sürü şey yapılabilir, yine toprağı kazar eğer diker ebru sanatı yapabilir dışarda...

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen bulgular doğrultusunda ortaya konulan sonuçlara, sonuçların alan yazında okul öncesinde dış mekân kullanımıyla ilgili yer alan araştırmalardan elde edilen bulgularıyla tartışılmasına ve gerçekleştirilen araştırma ile ileride bu araştırmaya benzer nitelikte gerçekleştirilecek araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

Öğretmenlerin ve ebeveynlerin okul öncesi eğitim sürecinde dış mekân kullanım durumlarına yönelik görüşlerinden elde edilen bulgular ve bulgular doğrultusunda ortaya çıkan sonuçlar şöyle özetlenebilir.

- Öğretmenler, dış mekânın onlar için ne ifade ettiğine yönelik görüşlerinde en çok “mekânın özelliğine yönelik” ifadelerde bulunmuşlardır. Dış mekânın öğretmenler için çoğunlukla “açık hava ve açık alanları” ifade ettiği sonuçlar arasındadır. Öğretmenler için dış mekân birbirleriyle ilişki içinde olan birçok anlamı içermektedir. Bunlar içerisinde etkinlik ve oyuna ilişkin ve çocuğa kazandırdıklarına ilişkin ifadeler mevcuttur. Ebeveynler ise dış mekânın ne anlam ifade ettiğine yönelik en çok “çocuk ve kazanıma yönelik” ifadelerde bulunurken; çoğunluk olarak “dış mekân etkinliklerinden” bahsetmişlerdir. “Temiz hava ve park/oyun alanları” ise ebeveynler için dış mekânın en çok ifade ettikleri özellikleri arasındadır.
- Öğretmenler, dış mekân kullanımının çocuğa sağladığı yararlar konusunda en çok aktif ve verimli öğrenme süreçlerini harekete geçirdiğini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin en çok değindiği gelişim alanı ise dış mekân kullanımının sosyal gelişim alanına sağladığı yararlarıdır. Öğretmenler dış mekân kullanımının dil gelişimine ve özbakım becerileri alanına sağladığı yararlardan söz etmemişlerdir. Ebeveynler ise; dış mekân kullanımının çocuğa sağladığı yararlar konusunda en çok doğayla ilgili cevaplar vererek çocuğun temiz hava aldığından bahsetmişlerdir. Çocuğun temiz hava almasının dışında etkileşim/iletişim ve toplumsal uyum konusundaki yararlarına da sıklıkla değinmişlerdir. Ayrıca ebeveynler dış mekân kullanımının çocuğu teknolojiden uzaklaştırmasının önemini de ortaya koymuşlardır. Ebeveynlerden biri öğretmenlerden farklı olarak özbakım becerileri alanına sağladığı yararlardan da söz etmiştir.

- Öğretmenlerin hepsi eğitim süreçlerinde dış mekânda etkinlik uyguladığını belirtmiştir. Uyguladıkları etkinliklerin ise en çok oyun ve fen etkinliği olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık etkinliklerini dış mekânda hiç uygulamadığı, Türkçe, drama ve matematik etkinliklerinin ise çok az uygulanan etkinlikler olduğu sonuçlar arasındadır. Aslında dış mekân öğrenme süreçlerini harekete geçirecek en önemli etkinlik türlerinden biri olan alan gezisinin de çok az uygulandığı söylenebilir. Okul öncesi eğitim süreci içerisinde dış mekânda uygulanabilecek etkinlikler ebeveynlere sorulduğunda ise; ebeveynlerin en çok oyun oynatılabileceği görüşünde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Piknik/gezi/yürüyüş yapma, doğayla ilgili etkinlikler ve parkta oyun oynama ebeveynlerin etkinlik hakkında en çok belirttiği görüşlerdir.
- Öğretmenlerin okul öncesinde dış mekânın nasıl düzenlenmesi gerektiği ile ilgili görüşlerine bakıldığında ise dış mekânda en çok çocukların vakit geçirebileceği farklı alanlar oluşturulmasına dikkat ettikleri sonuçlar arasındadır. Ayrıca öğretmenler farklı özellikteki zeminlerin olmasının da önemine değinmişlerdir. Ebeveynlerin ise dış mekânda en çok önem verdikleri unsurun güvenlik olduğu ortaya çıkan sonuçlar arasındadır. Ayrıca ebeveynler öğretmenlerden farklı olarak ağaçlandırma, görsellik, çocuğa görelilik konularına daha çok önem vermektedirler. Ebeveynlerin öğretmenlerle ortak görüşleri ise ebeveynler de öğretmenler gibi çocuklar için dış mekânda farklı alanlar oluşturulmasına yöneliktir. Öğretmenlerin dış mekânda ebeveyn katılım çalışmalarına yönelik görüşlerinde çoğunluğunun dış mekân eğitim süreçlerinde ebeveyn katılımına yer vermediği görülmüştür. Ebeveyn katılıma yer verenlerin ise çok sınırlı sayıda ve yalnızca ebeveynlerin öğretmene yardım etmesi şeklinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynler dış mekânda gerçekleşen eğitim süreçlerine doğrudan dahil olmamaktadır, bunun planlaması öğretmenler tarafından yapılmamaktadır.
- Öğretmen ve ebeveynlerin karşılıklı beklentileriyle ilgi bulgulara bakıldığında ise öğretmenlerin ebeveynlerden en çok etkinlik uyguladıklarında ebeveynlerin bu etkinliğe katılım göstermeleri olduğu görülmektedir. Bunun yanında ebeveynlerden farklı yönlerde destekler bekledikleri açıktır (maddi, materyal, öğretmene destek, çocuğa destek vb.). Buna karşılık olarak ebeveynlerin öğretmenlerden en çok beklentilerinin çocuklarıyla daha çok dış mekânı kullanarak, farklı etkinlik ve oyunlar uygulamaları şeklinde olduğu görülmüştür.

Ebeveynlerin öğretmenleri dış mekân kullanımı konusunda desteklediği hatta bir beklenti içinde olduğu sonuçlar arasındadır. Bunun yanında ebeveynlerin farklı bir beklentisi de öğretmenin koruyucu roller takınması üzerinedir. Ebeveynler çocuklarına dış mekân kullanılırken daha çok dikkat etmeleri konusunda öğretmenlerden beklenti içerisinde. Dış mekân kullanılırken hava koşullarına dikkat edilmesi gerektiğini düşünen ebeveynler de bulunmaktadır.

- Hem öğretmenlerin hem ebeveynlerin okul idaresinden beklentileri ile ilgili bulgulara bakıldığında ise; öğretmenlerin daha çok yeni oyun alanları yapma/var olan dış mekân koşullarını iyileştirme ve güvenliğe yönelik beklentileri çoğunlukta iken ebeveynlerin okul idaresinden beklentileri aynı öğretmenler gibi okul bahçesinin koşullarını iyileştirme, yeni materyal ve alanlar eklemeye yöneliktir. Ebeveynler ayrıca okul idarelerinin iletişim ve işbirliği konusuna dikkat etmeleri gerektiğini belirtmiştir. İki tarafın da dış mekân koşullarını yeterli bulmadıkları ve iyileştirme çalışmalarında okul idaresinin sorumluluğunun olduğunu düşündükleri açıktır. Öğretmenler dış mekân kullanıldığı durumlarda karşılaşılabilecek sorunların en çok güvenlikle ilgili sorunlar, kaza olayları, sert zeminden kaynaklanan sorunlar olduğunu düşünmektedir. Ayrıca okul öncesi kurumlarının dış mekânının topluma açık olması ve dış çevre tarafından kullanılmasının bir sorun olduğu belirtilmiştir. Ebeveynlere göre de en çok karşılaşılabilecek sorun kaza olaylarıdır. Öğretmenler özellikle kendi belirttikleri sorunlara özel çözümler getirmişlerdir. Sorunların çözümüne yönelik bulgular ortamın fiziksel şartlarıyla ilgili düzenlemeler yapılması ve tüm paydaşların iletişim ve işbirliği içinde olmasına yönelik sonuçlar ortaya koymuştur. Ebeveynler ise sorunların çözümüne yönelik spesifik cevaplardan çok genel çözüm önerileri sunmuşlardır. Ebeveynlerin çözüm önerileri incelendiğinde sorunların çözümünü okul idaresi, öğretmen ve öğretmene yardımcı diğer kişilerin çözebileceğini düşündükleri sonuçlar arasındadır.
- Öğretmenlerin okul öncesinde dış mekân kullanımı ile ilgili verdikleri önerilere bakıldığında en çok ortamın düzenlenmesine yönelik öneriler verildiği görülmüştür. Öğretmenlerin okul öncesinde dış mekânların düzenlenmesi, yenilenmesi ve farklılaştırılmasını beklediği açıktır. Bunun yanında öğretmenler kendileriyle, idareyle ve Millî eğitim müdürlükleriyle ilgili önerilerde bulunurken dış mekânla ilgili önerilerinde ebeveynlere yer vermemişlerdir. Öğretmenlerin

eğitim sürecinde dış mekân kullanımlarında ebeveyn kısmını geri plana attığı söylenebilir. Ebeveynlerin verdikleri öneriler incelendiğinde önerilerinde onların da öğretmenler gibi dış mekânın koşullarının iyileştirilmesi, düzenlenmesi ve yenilenmesine yönelik önerileri bulunmaktadır. Ebeveynlerin bunun haricindeki önerileri ise yapılacak etkinliklere ve çocuğa yöneliktir. Ebeveynlerin etkinliklerle ilgili verdikleri öneriler incelendiğinde eğitim süreçlerine katılım konusunda geri durmak istemedikleri ve öğretmenlerden dış mekânda eğitimi artırmalarını ve etkinliklerini çeşitlendirmelerini istedikleri açıktır.

Tartışma

Bu araştırma sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin eğitim süreçlerinde dış mekân kullandıkları ve dış mekân kullanımının çocuğa sağladığı yararların bilincinde oldukları fakat dış mekân kullandıklarını belirtmelerine rağmen uyguladıkları etkinliklerin sınırlı ve benzer etkinlikler olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında öğretmenlerin dış mekân koşullarını yeterli bulmadığı ve düzenlenmesi gerektiğini düşündükleri, bu konuda da en büyük beklentilerinin okul idarecilerinin iletişim ve işbirliği çalışmalarını doğru yönetmeleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bu bulgusu Özgür, Atmaca ve Kuru' nun öğretmen ve yöneticilerle dış mekân oyun alanları hakkında yaptığı çalışmada öğretmenlerin dış mekân koşullarını yetersiz olarak bulması sonucuyla örtüşmektedir. Ayrıca öğretmenlerin dış mekânda ebeveyn katılım çalışmalarına neredeyse hiç yer vermediği, buna rağmen ebeveynlerden çok fazla beklenti içerisinde oldukları durumun etkinliğe katılım sağlamaları olduğu belirlenmiştir.

Çalışmada ebeveynlerin dış mekân kullanımının çocuğa sağladığı yararların farkında oldukları, dış mekânda yapılabilecek birçok etkinliğin olduğunu bildikleri ve okul öncesi eğitim süreci içerisinde çocuklarının dış mekânda vakit geçirmelerini istedikleri belirlenmiştir. Araştırmanın bulgusuna göre ebeveynler çocuklarının dış mekânda daha çok vakit geçirmelerini ve oyun oynamalarını isterken Tuğrul, Boz ve diğerlerinin yaptığı çalışmanın bulgularında ebeveynlerin öğretmenlerden dışarıda oynanan oyun süresini kısaltmalarını istedikleri bunun yerine çocuklara okuma yazma öğretilmesini istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. İki araştırmanın sonuçları bu noktada birbirinden ayrılmaktadır. Çocuklarının dış mekânda vakit geçirdikleri süre içerisinde en çok endişe duydukları durumun yaşayabilecekleri kaza durumları olduğu bu kaza durumlarını önleyebilmek için öğretmenlerden ve idarecilerden beklentilerinin olduğu ortaya konulmuştur. Ayrıca

ebeveynlerin de okul öncesi dış mekân koşullarının iyileştirilmesi gerektiğini düşündüğü açıktır ve yine bu konuda okul idarecilerinden beklentileri büyüktür. Tüm bunların yanında ebeveynlerin eğitim süreçlerine katılmak istedikleri fakat bu konuda büyük eksikliklerin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmanın ebeveynlerle ilgili elde edilen bulguları İnce ve Akcanca (2021)' nın ebeveynlerle okul dışı öğrenme ortamlarının kullanılmasına yönelik yaptığı araştırmadan elde edilen sonuçların tamamıyla örtüşmektedir. İki çalışmada da ebeveynlerin okul dışı öğrenme süreçlerinin kullanımının bir çok yararı olduğunu söyledikleri, aynı dezavantajlardan bahsettikleri ve sürece ebeveynlerin de dâhil edilmesine yönelik önerilerinin olduğu belirlenmiştir. Çalışmada ortaya konulan bir başka bulgu ise ebeveynlerin çoğunun Bayburt'un soğuk bir şehir olduğundan bahsetmesi ve bazı ebeveynlerin ve öğretmenlerin dış mekânın hava koşullarına dikkat edilerek kullanılması gerektiği ve ya dış mekân koşullarında iklime göre düzenlemeler yapılması gerektiğini düşünmesidir. Burçak(2018)' ın dış mekân kalitesi ile öğretmenlerin dış mekân algılarına odaklanarak yaptığı çalışmanın bulgularında dış mekân kalitesinin yüksek olduğu okullarda olumsuz hava şartlarında da dış mekân kullanımın yüksek olduğu belirlenmiştir, çalışmada dış mekân şartlarının yetersiz olduğu görülen okullarda hava şartlarının kullanım durumunu etkilediği de ortaya konularak Burçak (2018)' ın çalışmasındaki bulguyla örtüşmektedir.

Çalışmanın bulgularıyla Alat, Akgümüş ve Cavali (2012)' nın öğretmenlerin açık hava etkinlikleri ile ilgili tutum, düşünce ve uygulamalarını ortaya koydukları çalışmadaki bazı bulgular örtüşse de bazılarında farklılıklar oluşmuştur. İki çalışmada da öğretmenlerin açık hava etkinliklerine yeteri kadar yer vermedikleri ve dış mekân koşullarını yetersiz buldukları ile ilgili bulgular örtüşse de Alat, Akgümüş ve Cavali' nın çalışmasında öğretmenler açık hava etkinlikleri ile ilgili ebeveynlerin tutumunun çok büyük bir engel oluşturduğunu, sadece onların tutumları nedeniyle dış mekânı kullanamadıklarını belirtirken, bu çalışmanın bulgularında ebeveynlerin her ne kadar kaza durumları ve hava koşulları ile ilgili endişeleri olsa da dış mekân kullanımını ve açık hava etkinliklerini tamamen destekledikleri belirlenmiştir. Yani aslında ebeveynler, öğretmenlerin düşündüğünün aksine dış mekânın eğitim süreçlerinde kullanımını desteklemektedir, sadece var olan endişelerinin en aza indirilmesi ile ilgili çalışmalara ve hatta kendilerinin de sürece dâhil olarak dış mekân kullanımın çocuğa yararlarını direkt olarak gözlemlemeye ihtiyaçları vardır. Aynı zamanda, ebeveyn görüşlerindeki bu farklılığın son birkaç yıldır devam eden pandemiyle ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Alanyazında okul öncesinde dış mekânların fiziksel koşullarının incelendiği birçok araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmaların sonuçlarında okul bahçelerinin ve okul öncesi kurumlarının dış mekânlarının yeterli fiziksel koşullara sahip olmadığı belirlenmiştir. Yapılan araştırmada fiziksel koşullarla ilgili doğrudan gözlem yapılamasa da öğretmen ve ebeveynlerin görüşlerinden ortaya çıkan sonuçlar alanyazındaki fiziksel koşulların yetersiz olduğu ile ilgili sonuçlarla örtüşmektedir. Araştırmada bu noktada elde edilen bulgulara baktığımızda öğretmenlerin dış mekânın nasıl olması gerektiği ilgili görüşleri yeni alanlar oluşturma ve materyal eklemeye yönelik bir çok görüş olduğunu öğretmenlerin daha çok buna odaklandığını fakat çevrenin sahip olması gereken unsurlara yönelik ağaçlandırma, görsellik, büyüklük, uyumlu olma, ekonomiklik temalarında birer öğretmenin; doğallık, çocuğa uygunluk, güvenlik temalarında ise yalnızca 2-3 öğretmenin görüş bildirmesi bu temalarda dış mekân düzenlemesine yönelik farkındalıklarının daha düşük olduğunu göstermektedir.

Cevher ve Kalburan' ın 2014 yılında gerçekleştirdiği çalışmada ebeveynlerin çocuklarının dış mekânda daha çok vakit geçirmelerine fırsat tanımak istedikleri fakat güvenlik, kaza olayları vb. endişeler taşıdıkları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada ebeveynlerin dış mekân kullanım durumları konusunda hâlâ aynı endişeleri yaşadıkları belirlenmiştir. Fakat Cevher ve Kalburan' ın yaptığı araştırmada ebeveynlerin eğitim süreci içerisindeki tutumlarından ziyade ev ortamı dışındaki çevreden bahsedilmiştir. Bunun yanında aynı araştırmanın sonuçlarında çocukların çoğunlukla günde bir defa dış mekânda oyun oynadıkları; oyun alanı olarak çocuk parkı ve evin/apartmanın bahçesinin tercih edildiği; dış mekânda oyun sırasında çocukların yetişkin veya büyük kardeş tarafından gözlendiği belirlenmiştir. Bu bulgular da araştırmanın kişisel bilgiler formunda ailelerin verdikleri yanıtlar ile benzerlik göstermektedir. Araştırmanın kişisel bilgiler formundan elde edilen bulgularında Cevher ve Kalburan' ın araştırmasında elde edilen sonuçlarla ortak noktalar bulunsa da bu araştırmanın yapıldığı bölgeden kaynaklı olduğu düşünülen farklı bulgular da ortaya konulmuştur. Bayburt bulunduğu bölge itibarıyla fazla gelişim göstermemiş, sosyal aktivite alanlarının kısıtlı olduğu, hava şartlarının yılın büyük çoğunluğunda soğuk olduğu bunun yanında çevresinde yeşillik alanlar ve su alanları bulunan bir il olarak betimlenebilir. Araştırmanın ebeveynlerden alınan kişisel bilgi formundan elde edilen bilgilerinde en çok vakit geçirilen alanlarda park kadar çok işaretlenen alanın orman/piknik alanı/yeşillik alan olduğu görülmektedir. Bunun yanında AVM/mağaza ve market gibi alanlarda çok daha az vakit geçirildiği görülmektedir. Bu

durumun şehrin koşullarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca araştırmada çocuklara en çok anne ve babanın eşlik ettiği görülürken Cevher ve Kalburan' ın çalışmasında büyük kardeşin eşlik ettiği belirtilmiştir. Bu bulguda da Bayburt ilinde asker, polis, sağlık çalışanı ve öğretmenler gibi meslek gruplarının doğu görevi olarak ilkertercih ettikleri ve ilk atamalarının yapıldığı yerler olmasından ötürü yeni evlenmiş ve tekçocuklu kesimin daha yaygın olarak bulunmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Sizhan(2022)' ın dış mekânda oyun fırsatları ile ilgili ebeveynlerin görüşlerini aldığı çalışmada ebeveynlerin çocukların dış mekânda oyun oynamalarıyla ilgili en fazla kaygı yaşamalarına neden olan konunun “düşme, kaza, yaralanma ve başına kötü bir şey gelme durumu” olduğu daha sonrasında ise “güvenlik sorunları”, “trafik tehlikesi”, “yabancılar güvensizlik”, “virüs tehlikesi ve hijyen eksikliği” ile “olumsuz tutum ve davranışlar edinme” izlediği tespit edilmiştir. Çalışmanın bu bulgusu araştırmada dış mekân kullanım durumlarında karşılaşılabileceğinizi düşündükleri sorunlara verdikleri cevaplarla örtüşmektedir. Yine aynı çalışmada ebeveynlerden alınan önerilerde ebeveynlerin “çocukların gelişimlerini destekleyecek etkinlikler yapılması” ve “güvenli ve sağlıklı ortamlar oluşturulmalı” ve “rahat oynayabilecekleri oyun alanları arttırılmalı” şeklinde öneriler verdiği görülmektedir. Araştırmaya katılan ebeveynler de benzer öneriler vererek öğretmenlerden dış mekânda yaptıkları etkinlikleri çeşitlendirmelerini, okul idarelerinin de bu konuda üstlerine düşeni yapmalarını beklediklerini ve dış mekânların düzenlenmesi ile ilgili düşüncelerini belirtmişlerdir. Araştırmada ebeveynlerin verdiği önerilere bakılarak sonrasında demografik bilgi formu ve görüşme sorularından elde edilen bulgular incelendiğinde, ebeveynlerin kendilerinin çocuklarına dış mekân kullanımı konusunda fırsat tanıdıkları fakat bunu mevsimsel olarak ele aldığımızda araştırmanın gerçekleştiği şehir olan Bayburt'un hava koşullarına odaklanarak daha çok yaz ve ilkbahar aylarında kullanılmasına yönelik cevapları olduğu ve bu düşüncelerini öğretmenlerin dış mekân etkinlikleri uygulama konusunda da dile getirdikleri görülmüştür. Fakat ebeveynlerin yarısı(n=10) ise her mevsim dış mekânın kullanılabilirliğini belirterek öğretmenlerin dış mekânı kullanım durumlarına da bu noktadan bir bakış açısıyla yaklaşmışlardır. Aslında aileler yaşadıkları şehrin özelliklerinin bilincinde olan, özellikle hava koşulları hakkında bazı endişeleri olsa da gerek önerilerinde gerekse öğretmenlerden beklentileri kısmında verdikleri cevaplarda bu endişelerine rağmen dış mekân kullanımına olumsuz bakmayan, hatta kendilerinin de

sürece dâhil olmalarını isteyen bir ebeveyn görüntüsüne sahiptir diyebiliriz. Ebeveynlerin görüşme sorularının genelinde değindikleri noktanın çocuklarının olabildiğince dış mekânda vakit geçirmesini istemeleri olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin bakış açısının bize onların süreç içine dâhil olmak için öğretmen ve idareci yönlendirmesine ihtiyaç duyduklarını, gerekli yönlendirme ve destek çalışmalarıyla etken paydaşlar olarak çocuğa ve kuruma katkı sağlayabileceklerini düşündürmektedir.

Yalçın'ın 2015 yılında yaptığı çalışmasında Türk ve Fin öğretmenlerinin ve ebeveynlerinin çocuğun dış mekânda oynadığı oyunun gelişimi için önemini farkında olduklarını, bunun yanında Türk öğretmenlerin dış mekânda uygulama yapamamalarına neden olarak ebeveynlerin dış mekân kullanımı ile ilgili endişelerini, soğuk hava koşullarını, yetersiz ve uygun olmayan dış mekân materyalleri ve koşulları olduğunu belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada da benzer sonuçlara ulaşılarak, öğretmenlerin hava koşulları ve yetersiz dış mekân materyalleri ve donanımını sorun olarak gördükleri belirlenmiştir.

Ay(2018) yaptığı araştırmanın sonuçlarında öğretmenlerin açık hava eğitimlerinin en çok bilişsel becerilere katkısının olduğu yönünde görüşleri olurken yapılan bu araştırmaya katılan öğretmenler dış mekân kullanımının daha çok sosyal gelişim alanındaki yararlarından söz etmişlerdir. Ayrıca çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin dış mekânın çocuğa sağladığı yararlar konusunda verdikleri cevaplar incelendiğinde öğrenme süreçlerine katkıları konusunda aktif ve verimli öğrenme süreçlerine katkısı olduğu konusunda farkındalıklarının yüksek oldukları görülürken sosyal duygusal gelişim alanında bir çok farklı cevap verilmesine rağmen çocuğun karar verme becerisini desteklediği, merakını tetiklediği, çocuğu duygusal açıdan mutlu ettiği, etkileşim imkânı sağladığı ve enerji verdiği gibi temalarda yalnızca birer öğretmenin görüş bildirmesi çalışmaya katılan öğretmenlerin aslında dış mekân kullanımının çocuğa sağladığı yararlar konusunda çeşitlilik açısından farkındalıklarının düşük olduğunu da göstermektedir. Bunun yanında sonuçlarda da bahsedildiği gibi dil gelişim alanına ve özbakım becerileri alanına ise hiç değinilmemesi dış mekânın yararlı olduklarını bilseler de farklı alanlara katkılarının neler olduğuyla ilgili çeşitlendirme yapamadıklarını ve ilişkilendiremediklerini göstermektedir.

Alanyazında yapılan bu araştırma ile benzer sonuçlara ulaşan araştırmalardan biri Küçük Kurt'un(2021) ebeveynler ve okul öncesi öğretmenlerinin okul bahçesini kullanımı ile ilgili görüşler aldığı araştırmadır. Her iki araştırmanın sonuçlarında okul öncesi

öğretmenlerinin okul bahçesiyle ilgili olumlu dönütlerine olmasına karşın ebeveyn ve okul idarelerinin kısıtlamaları, hava koşulları ve okul bahçelerinin fiziksel yetersizliklerinden dolayı okul bahçelerinde gerçekleşen uygulamalara az yer verdikleri belirlenmiştir. Araştırmanın bu sonuçları ortak olsa da yapılan bu araştırma Küçük Kurt'un araştırmasına göre farklı sonuçlar da ortaya koyarak derinlikli bir bakış açısı kazandırmış olduğu düşünülmektedir. Küçük Kurt'un araştırmasında nicel veriler anket yoluyla toplanmışken yapılan bu çalışmada veriler niteldir ve derinlemesine çözümlemeler ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmanın Bayburt ilinde yapılmış olması çalışma sonuçlarının tartışılmasında farklı bir bakış açısı kazandıracaktır. Bayburt ilinin coğrafi koşullarından, hava şartlarından, Doğu Anadolu ve Karadeniz bölgeleri arasında kalan küçük bir il olmasından dolayı iki kültürü de içinde barındıran bir bölgede yer almasından kaynaklanan öğretmen ve ebeveynlerin görüşlerine yansıyan bulgular olması araştırmanın alanyazına farklı bakış açısı kazandıran bulgular sunmasını sağlamıştır.

Küçük Kurt'un araştırmasında elde edilen benzer sonuçların yanı sıra araştırmada dış mekân kullanım durumlarından bahsedilirken ebeveyn ve ailelere yalnızca okul bahçesini ele alarak yaklaşılmamıştır. Ebeveynler e demografik bilgi formunda sorulan sorularda kendi dış mekân kullanım durumlarıyla ilgili bulgular elde edilirken görüşme formundaki sorularda ise okul öncesi eğitim içerisindeki dış mekân kullanım durumları ile ilgili bulgular elde edilmiştir. Aynı şekilde okul öncesi öğretmenlerine dış mekân kullanımları ile ilgili sorular yöneltilirken özellikle okul bahçesi kullanımına odaklanarak cevap vermeleri istenmemiş ve beklenmemiştir. Aksine okul bahçesi kullanımının yanında alan gezileri ve diğer çevre koşullarından yararlanacakları dış mekân kullanımlarına da odaklanmaları beklenmiştir. Fakat öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu dış mekân kullanımı denildiğinde okul bahçesi akıllarına gelerek cevap vermiştir. Bu, öğretmenlerin dış mekân kullanımının yalnızca okul bahçelerinden ibaret olduğunu düşündüklerini ve farklı dış mekân kullanım durumlarıyla ilgili bilgi eksiklerinin olabileceğini düşündürmektedir.

Yapılan bu çalışmada elde edilen benzer çalışmaların sonuçlarından farklı olarak elde edilen önemli bir sonuç ise okul öncesi eğitim sürecindeki aile katılım çalışmalarına yöneliktir. Araştırmada öğretmenlere yöneltilen sorulardan biri de dış mekânda gerçekleştirilen aile katılım çalışmalarına yönelik olup, bu sorudan elde edilen sonuçlara bakıldığında öğretmenlerin dış mekânda aile katılım çalışmalarına yer vermedikleri belirlenmiştir. Bu durum ailelere demografik bilgi formunda sorulan “Daha önce okulda dış mekânda yapılan bir etkinliğe katıldınız mı?” sorusuna verdikleri cevaplardan elde edilen bulgularla da desteklenmiştir.(14 kişi hayır katılmadım cevabını vermiştir.) Çalışmanın bu bulgusu öğretmenlerin ailelerin öğrenme sürecine sağlayabilecekleri faydalar ve dış mekânda uygulanabilecek aile katılım çalışmalarına yönelik bilgi eksikliklerinin olabileceği ve ya bu konuda desteğe ihtiyaç duyabileceği ile ilgili soru işaretleri oluşturmaktadır.

Öneriler

Araştırma bulguları doğrultusunda uygulamaya ve ileri araştırmalara yönelik önerilerde bulunulabilir.

Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Okul öncesi eğitimde dış mekânın etkin kullanımına gereken önem verilmelidir.
- Okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekân koşullarına en az iç mekân koşulları kadar dikkat edilebilir ve gerekli düzenleme/yenileme çalışmaları yapılabilir. Tüm bu düzenlemeler çocuğa görelilik ilkesi doğrultusunda planlanmalıdır.
- Öğretmenler günlük eğitim akışları içerisinde ele aldıkları planlarda dış mekâna özel etkinlik planları hazırlanabilir ve okul öncesi eğitim programı içerisinde yer alan tüm etkinlik türlerine dış mekânda da yer verilebilir.
- Günlük eğitim akışı içerisinde yer alan serbest oyun zamanlarının zaman zaman dış mekânda da gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır. Bunun için dış mekân düzenlemelerinde programda belirtilen öğrenme merkezlerinin dış mekânda da oluşturulması sağlanabilir.
- Öğretmenlere, ebeveynlere ve idarecilere okul dışı öğrenme ortamları ve dış mekânda eğitim hakkında eğitimler verilebilir.

- Öğretmenler ve ebeveynlerin iş birliği içerisinde planlamalar yapmaları sağlanmalı bunun için ebeveyn katılım çalışmalarına gereken önem verilmelidir.
- Ebeveyn katılım çalışmalarının yalnızca iç mekânda değil dış mekân eğitim süreçlerinde de yapılması sağlanabilir.

İlerideki Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Okul öncesinde eğitimde dış mekânda ebeveyn katılımının gerçekleştirildiği deneysel çalışmalar gerçekleştirilebilir.
- Okul öncesi eğitimde dış mekâna yönelik görüşme yanında gözlemlerin yapıldığı derinlemesine çalışmalar gerçekleştirilebilir.
- Okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekânı öğretmen, ebeveyn ve çocukların beklentileri doğrultusunda düzenlenerek, düzenlenmeden önceki durumlarıyla düzenlendikten sonraki durumlarının çocukların üzerindeki etkisi araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Aktaş Arnas, Y. (2019).Üç-altı yaş grubu çocuklar için sınıf tasarımı ve düzenlenmesi. Aktaş Arnas,Y.(Ed.).*Çocuk merkezli öğrenme ortamları* içinde(304-318). Ankara: Pegem Akademi.
- Aktaş Arnas,Y. ve Ördek İnceoğlu, S.(2019).Okul öncesi çocuklarda gelişim, öğrenme ve okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenme ortamları. Aktaş Arnas,Y.(Ed.).*Çocuk merkezli öğrenme ortamları* içinde(25-33). Ankara: Pegem Akademi.
- Alat,Z., Akgümüş,Ö. ve Cevalı,D.(2012). Okul öncesi eğitimde açık hava etkinliklerine yönelik öğretmen tutum ve uygulamaları.*Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 47-62.
- Arabacı, N. ve Çıtak, Ş.(2017). Okul öncesi dönemdeki çocukların “oyun” ve “açık alan (bahçe)” etkinlikleri ile ilgili görüşlerinin incelenmesi ve örnek bir bahçe düzenleme çalışması. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Sayı 21, 28-43.
- Arıtürk, S.(2022).*3-6 yaş çocuklarının sosyal-duygusal gelişiminde dış mekânda oyun fırsatlarının önemine ilişkin ebeveyn görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Denizli: Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Arslan Karaküçük, S.(2008).Okul öncesi eğitim kurumlarında fiziksel/mekânsal koşulların incelenmesi: sivas ili örneği. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*,32(2), 307-320.
- Aslan, F.(2010).*Okul öncesi eğitim kurumlarında dış mekân tasarımında çocukların beklentilerinin belirlenmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Ata Doğan, S. ve Boz, M. (2019) Okul öncesi öğretmenlerinin dış mekân oyunları hakkındaki görüşleri ve uygulamalarının incelenmesi. *İlköğretim Online*, 18(2), s. 681-697.

Ata,S.(2016).Okul öncesi öğretmenlerinin dış mekânda oyun uygulamaları ve çocukların dış mekânda oyun oynamalarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi.

Ay, M.(2018).Okul öncesi öğretmenlerinin açık alan fen ve matematik etkinliklerine yönelik görüş ve uygulamalarının incelenmesi. İzmir:Dokuz Eylül Üniversitesi,Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Bahçıvan,E., Kalay,B. ve Bay,D.N.(2018). Okul öncesinde okul aile işbirliğine yönelik ailelerin ve öğretmenlerin beklentileri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*.4(3).58-82.

Barber, S.E., Jackson, C., Akhtar, S, Bingham, D. D., Ainsworth, H., & et al. (2013). “Pre-schoolers in the playground” an outdoor physical activity intervention for children aged 18 months to 4 years old: Study protocol for a pilot cluster randomised controlled trial. *Trials*, 14(326).

Benliay, A., Cüce, B. ve Soydan, O.(2014). Okul öncesi eğitim kurumlarında dış mekân peyzaj tasarımının 5-6 yaş çocuk grubu üzerindeki etkisi. *Niğde Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*.3(1).37-47.

Berberoğlu, A. (2018). Eğitim ortamları açısından okul öncesi eğitim kurumları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*.18(3).1313-1330.

Burçak, F.(2018). *Okul öncesi çocuk eğitim ortamlarındaki dış mekân kalitesi ile dış mekân ortamlarına ilişkin öğretmen algıları ve kullanımlarının belirlenmesi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Büyüköztürk, Ş. , Kılıç Çakmak, E. , Akgün, Ö. E. , Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). Örneklem yöntemleri. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (15. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Cevher Kalburan, N. (2014).Okul öncesi dönem çocuklarının dış mekânda oyun fırsatları ve ebeveyn görüşleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*,3(2) ,113-135.

Civelek, P. (2016). *Açık alan etkinlikleriyle desteklenmiş okul öncesi eğitimin öğrencilerin bilimsel süreç becerilerine etkisi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Civelek, P. Ve Özyılmaz Akamca, G.(2018). Açık alan etkinliklerinin okul öncesi dönemdeki çocukların bilimsel süreç becerilerine etkisi. *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*.26(6).

Çamlıbel Çakmak, Ö.(2010). Okul öncesi çocuk eğitim kurumlarında aile katılımı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.1(20).

Çetken, H. ve Sevimli Çelik, S.(2018). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Dış Mekân Oyunlarına Karşı Bakış Açılarının İncelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 11(2), 318-341.

Çevik, M.S.(2007). *Okul öncesi eğitim kurumları dış mekânlarının kaza unsurları açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çıkma, M. (2019). *Okul öncesi eğitim kurumları açık alan düzenlemelerinin incelenmesi(Zonguldak ili örneği)*. Bolu: İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çivril Yılmaz, D.(2022).*Okul öncesi 5-6 yaş çocuklarının oyun tercihlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Denizli: Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çukur ,D.(2011). Okul öncesi çocukluk döneminde sağlıklı gelişimi destekleyici dış mekân tasarımı. *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi*.12,70-76.

- Demir Öztürk, E., Atmaca, F. ve Kuru, G. (2020). Öğretmen ve okul yöneticisi perspektifinden dış mekân oyun alanları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 9(3), 1273-1287.
- Düzce, M.(2019).*İlkokul bünyesinde bulunan anasınıflarının iç ve dış mekânlarının fiziksel açıdan incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Denizli: Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erdem, Ö.(2003).*Okul öncesi eğitim birimlerinde dış mekân tasarım İlkeleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- F.Martensson, C., Boldemann, H, Aoderstrom, M. Blennow, J.-E. Englund, P. Grahn(2009). Outdoor environmental assessment of attention promoting settings for preschool children.*Healt Place*. 15(4):1149-57.
- Geney, F., Özsoy, Z. ve Bay, D.N.(2019). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Dış Mekân Özellikleri: Eskişehir İli Örneği. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20 (Özel Sayı).
- Güçhan Özgül, S.(2011). *Okul öncesi çocuk eğitim ortamlarının kalite değişkenleri açısından değerlendirilmesi*. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güleş, F. ve Erişen, Y.(2013).Okul öncesi eğitimde fiziksel çevre standartlarını belirleme: paydaş görüşlerine dayalı bir analiz. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.30.129-138.
- İnce, S. ve Akcanca, N.(2021).Okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik ebeveyn görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.58.172-197.

- Karabiber,D.(2016). *Okul öncesi dönem çocuklarının okul dışı etkinliklerinin incelenmesi*. Adana Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi.
- Katz, L. (1995). *Talks with teachers' of young children*. Norwood: Ablex.
- Kaya, S. ve Ulusoy, M.(2018). Okul öncesi eğitim yapılarında dış mekâna ait tasarım kriterlerinin değerlendirilmesi-Konya örneği. *Artium*.2018(2).33-39.
- Kılıç, Z (2013). *Anasınıfına devam eden çocukların okul bahçesinde görmek istedikleri ortam özelliklerinin belirlenmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kızıldaş, E. (2016).*Okul öncesi eğitim programında yer alan etkinliklerle bütünleştirilmiş alan gezisi etkinliklerinin 48-66 aylık çocukların sosyal-duygusal beceri gelişimine etkisi*.Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Küçükkurt, G.(2021). *Okul öncesi öğretmenlerinin ve ebeveynlerin okul bahçesi kullanımı ve bahçede oyun oynamaya ilişkin görüşlerinin incelenmesi*. İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Korkmaz, H.İ. (2017). *Doğal açık alanlarda uygulanan sorgulama temelli etkinliklerin çocukların geometrik ve uzamsal düşünme becerilerine etkisi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Koyuncu, M. (2019).*Okul öncesi eğitimde alternatif yaklaşım :orman okullarında Öğretmen, veli, yönetici görüşlerinin incelenmesi*. Ankara: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- McClintic, S. ve Küçük, K.(2015). Exploring Early Childhood Teachers' Beliefs and Practices About Preschool Outdoor Play: A Qualitative Study. *Journal of Early Childhood Teacher Education*,36(1),24-43.

Millî Eğitim Bakanlığı, Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü (2006). Okul Öncesi Eğitim Programı(36-72 ay çocukları için),Ankara.

Millî Eğitim Bakanlığı, Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü (2013). Okul Öncesi Eğitim Programı İle Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi,Ankara.

Muela,A., Larrea,I. Miranda,N. ve Barandiaran,A.(2019). Children’s social play and affordance availability in preschool outdoor environments.European Early Childhood Education Research Journal.185-194.

Nur, I (2019). Açık Hava Oyun/Öğrenme Alanlarının Tasarımı ve Düzenlenmesi. Y, Arnas. *Çocuk Merkezli Öğrenme Ortamları: Okul Öncesi Çocuklar İçin Bir Okul Tasarla* içinde 93-104.Ankara: Pegem Akademi.

Ontario Ministry of Education (20101). *The full-day early learning—Kindergarten program*. Retrieved from:<http://www.edu.gov.on.ca/eng/curriculum/elementary/kindergarten.html>.

Orçan Kaçan,M., Halmatov, M. Ve Kartaltepe,O.(2017).Okul öncesi eğitim kurumlarının bahçelerinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*.1(1).60-70.

Özkubat, S.(2013).Okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim ortamlarının düzenlenmesi ve donanım. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*.4(2).58-66.

Öztürk, A. ve Bayrak, D. (2017). Anaokullarındaki doğal mekân ve materyallerin çocuk gelişimindeki yeri. *Social Sciences (NWSASOS)*, 12(1): 25-36.

Öztürk Demir, E., Atmaca, F. Ve Kuru, G.(2020).Öğretmen ve okul yöneticisi perspektifinden dış mekân oyun alanları. *Uluslararası Türkçe Edebiyatı Kültür Eğitim Dergisi*.9(3).1273-1287.

- Patton, M. Q. (2004). Qualitative research and evaluation methods. (3. Baskı). Sage Publications.
- Rivkin, M. (1997). The schoolyard habitat movement: what it is and why children need it. *Early Childhood Education Journal*, 25(1), 61-67.
- Selimbocaoğlu, A. (2017). Okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel koşullarının incelenmesi: Kırşehir ili örneği. International Social Sciences and Humanities Berlin Conference.
- Sizhan, A.(2022).3-6 yaş çocuklarının dış mekânda oyun fırsatlarının ebeveyn görüşlerine göre incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Denizli: Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tandon ve Zhou (2012). *Frequency of Parent-Supervised Outdoor Play of US Preschool-Aged Children*. Arch Pediatr Adolesc Med.,166(8):707-712.
- Talay, I. , Aslan F. , Belkayalı , N. (2010). Okul öncesi çocuk eğitim kurumlarında doğa dostu ve çocuk katılımı temelli dış mekan tasarım yaklaşımları: bir proje önerisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*.18(1).317-322.
- Tepedağ,D.(2017). *Okul öncesi öğretmenlerinin okul bahçesini eğitsel amaçlı kullanımı ve yönelik görüşlerin incelenmesi*, Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tuğrul, B., Boz, M., Uludağ, G., Metin Aslan Ö., Sevimli Çelik, S. ve Sözer Çapan, A.(2019).Okul öncesi dönemdeki çocukların okuldaki oyun olanaklarının incelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*.9(2).185-198.
- Tovey, H. (2007). Playing outdoors: spaces and places, risk and challenge. The McGraw-Hill Companies.

- Tösten, R. (2020).Okul dışı eğitim ve öğrenme. Küçüköğlu, A. ve Kaya, H.İ.(Ed.).*Kuramdan uygulamaya okul dışı öğrenme ortamları içinde*(5-15).Ankara: Pegem Akademi.
- Uyanık Aktulun, Ö. ve Kasapoğlu, K. (2018). Okul öncesi çocuklarının okul bahçesine ilişkin algıları: fenomolojik bir çalışma. 27. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi, Antalya.
- Uysal, F. (2006).*Okul öncesi çocuk eğitim merkezlerinde iç ve dış mekân organizasyonlarının eğitim yaklaşımları çerçevesinde incelenmesi*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Yalçın, F. ve Tantekin Erden, F.(2022).Erken çocukluk eğitimi kurumlarının dış mekânları üzerine bir derleme: tasarım ve değerlendirme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*.55(1).263-312.
- Yalçın, F.(2015). *A crosscultural study on outdoor play: parent and teacher perspectives*. Middle East Technical University, The Department Of Early Childhood Education.
- Yazar, A. , Çelik, M. Ve Kök, M.(2018). Aile katılımının okul öncesi eğitimde ve 2006 Okul öncesi eğitim programındaki yeri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.12(2).233-243.
- Yıldırım, M.(2017). *Bağımsız anaokul öğretmenlerinin dış mekân oyun algılarına ve uygulamalarına ilişkin görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yılmaz, S.(2016). Okul Öncesi Eğitimde Dış Mekânlar ve Dış Mekân Aktiviteleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,12(1),423-437.
- White, J. (2014). Playing and learning outdoors. Second Edition by Routledge. London: Routledge.

Millî Eğitim Şuraları <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmisten-gunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328>

EKLER

EK-1. Etik Kurul Onay Bildirimi

Evrak Kayıt Tarihi: 14.01.2022	Protokol No: 249863

Tarih:
27.01.2022

**ANADOLU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN
ETİĞİ KURULU
KARAR BELGESİ**

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	Yüksek Lisans Tez Çalışması
KONU:	Eğitim Bilimleri
BAŞLIK:	Okul Öncesi Eğitimde Dış Mekan Kullanımına Yönelik Aile ve Öğretmen Görüşleri
PROJE/TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ:	Dr. öğr. Üyesi Aslı YILDIRIM
TEZ YAZARI:	Şeyma Betül AYDIN
ALT KOMİSYON GÖRÜŞÜ:	
KARAR:	Olumlu

EK-2. Millî Eğitim Bakanlığı Uygulama İzni

T.C.
[Redacted] VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-13616634-605.01-43882960
Konu : Uygulama İzin Talebi
(Şeyma Betül AYDIN)

18.02.2022

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Genel Sekreterlik/Yazı İşleri Müdürlüğü)

İlgi : 07.02.2022 tarihli ve E-63784619-605.01-263741 sayılı yazınız

İlgi yazınız ve ekleri müdürlüğümüz tarafından incelenmiş ve gerekli izin verilmiştir.
Müdürlüğümüz tarafından verilen makam oluru yazımız ekinde gönderilmiştir.
İlgiliye tebliğini arz ederim.

[Redacted]
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:Makam Oluru (1 sayfa)

EK-3. Ebeveyn Görüşme Formu

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE DIŞ MEKÂN EBEVEYN GÖRÜŞME FORMU

Ortam:

Tarih:

Başlama ve bitiş zamanı:

Görüşmeci:

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Cinsiyet: K( ) E( )

Yaş: 25 yaş altı( ) 25-45 yaş( ) 45 yaş üstü( )

Çocuğunuz dış mekânda vakit geçirmeyi sever mi? Evet( ) Hayır( )

Çocuğunuzun öğretmeni dış mekânda etkinlik yaptırıyor mu? Evet ( ) Hayır( ) Bir fikrim yok( )

Daha önce okulda dış mekânda yapılan bir etkinliğe katıldınız mı? Evet( ) Hayır( )

Okul öncesi eğitim kurumlarında bir gün içinde dış mekân kullanımına ayrılan süre sizce ne kadar olmalıdır? 0-30 dk( ) 30dk-1 saat ( ) 1-2 saat( ) 2 saat üstü( )

Okul öncesi eğitim kurumlarında dış mekân hangi mevsim/mevsimlerde kullanılmalıdır?(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

İlkbahar( ) Yaz( ) Sonbahar( ) Kış( ) Her mevsimde kullanılabilir( )

Çocuğunuzun dış mekânda vakit geçirmesine fırsat sağlar mısınız? Evet( ) Hayır( )

Cevabınız evet ise;

- Haftada kaç gün çocuğunuzun dış mekânda vakit geçirmesine fırsat sağlarsınız?

1( ) 2( ) 3( ) 4( ) 5( ) 6( ) Haftanın her günü( )

- Çocuğunuz dış mekânda en çok kiminle vakit geçirir?

Anne( ) Baba( ) Abla/Abi( ) Kardeş( ) Akraba( ) Arkadaş( )

- Çocuğunuz ile dış mekânda nerelerde vakit geçirirsiniz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

Park( )

Market( )

Bahçe( )

Avm( )

Mağaza( )

Orman/Piknik Alanı/Yeşillik Alan( )

Sokak/Mahalle( )

Diğer( )

- Çocuğunuz ile dış mekânda en çok nerede vakit geçirirsiniz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

Park( )

Market( )

Bahçe( )

Avm( )

Mağaza( )

Orman/Piknik Alanı/Yeşillik Alan( )

Sokak/Mahalle( )

Diğer( )

- Çocuğunuz ile dış mekânda en az nerede vakit geçirirsiniz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

Park( )

Market( )

Bahçe( )

Avm( )

Mağaza( )

Orman/Piknik Alanı/Yeşillik Alan( )

Sokak/Mahalle( )

Diğer( )

- Dış mekânda vakit geçirdiğiniz süre bir gün içinde çoğunlukla ne kadardır? 0-30 dk( ) 30dk-1 saat ( ) 1-2 saat( ) 2 saat üstü( )

GÖRÜŞME SORULARI

1. Okul öncesinde dönemde dış mekân kullanımı sizin için ne ifade etmektedir?
2. Okul öncesi eğitimde dış mekân kullanımının çocuğa sağladığı yararlar hakkında ne düşünüyorsunuz?
3. Okul öncesinde dış mekânda ne tür etkinlikler yapılabileceğini düşünüyorsunuz?
4. Okul öncesi kurumlarında dış mekân nasıl olmalıdır,siz nasıl düzenlenlerdiniz?

SONDA:

Farklı materyallerden oluşan parklar(klasik parkların dışında büyük-küçük kas becerilerini destekleyecek farklı özellikte parklar)

Öğrenme merkezleri

Farklı özelliklerde zeminler(toprak zemin,beton zemin,taş zemin vb.)

Yeşillendirilmiş/ağaçlık alanlar/Su bulunan alanlar

Canlı renk kullanımı

Sınıftan kolay geçiş imkânı

5. Okul öncesi eğitim sürecinde dış mekân kullanımıyla ilgili öğretmenlerden beklentileriniz nelerdir?
6. Okul öncesi eğitim sürecinde dış mekân kullanımıyla ilgili okul idaresinden beklentileriniz nelerdir?
7. Okul öncesi eğitim sürecinde dış mekân kullanıldığı durumlarda karşılaştığınız ve ya karşılaşılabileceğinizi düşündüğünüz sorunlar nelerdir?
8. Karşılaştığınız/karşılaşılabileceğinizi düşündüğünüz bu sorunları çözmek için neler yapılmalıdır?
9. Okul öncesi eğitimde dış mekân kullanımına yönelik önerileriniz nelerdir?

EK-4. Öğretmen Görüşme Formu

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE DIŞ MEKÂN ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

Ortam:

Tarih:

Başlama ve bitiş zamanı:

Görüşmeci:

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Cinsiyet: K( ) E( )

Yaş: 25 yaş altı( ) 25-45 yaş( ) 45 yaş üstü( )

Öğrenim Durumu: Önlisans( ) Lisans( ) Lisansüstü( )

Meslekte kaçınıcı yılınız: 1-3 yıl( ) 3-6 yıl( ) 6-10 yıl( ) 10 yıl üstü( )

Dış mekânda etkinlik planlıyor musunuz? Evet ( ) Hayır( )

Cevabınız evet ise;

- Haftada kaç gün dış mekânda etkinlik planlıyorsunuz?
1 gün( ) 2 gün( ) 3 gün( ) 4 gün( ) Haftanın her günü( )
- Ne kadar süreyle dış mekânda etkinlik planlıyorsunuz?
0-30 dk( ) 30 dk-1 saat( ) 1 saat-2 saat 2 saat ve üzeri( )
- Hangi mevsimde dış mekânı kullanıyorsunuz?(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)
İlkbahar( ) Yaz( ) Sonbahar( ) Kış( ) Her mevsimde kullanırım( )
- Hangi etkinlik türlerine yer veriyorsunuz?
Fen Etkinliği( )
Matematik Etkinliği( )
Oyun Etkinliği( )
Hareket Etkinliği( )
Türkçe Etkinliği( )
Okuma Yazmaya Hazırlık Etkinliği( )
Sanat Etkinliği( )
Drama Etkinliği( )
Alan Gezisi( )
- Dış mekânda en çok hangi etkinlik türünü kullanıyorsunuz?
Fen Etkinliği( )
Matematik Etkinliği( )

Oyun Etkinliği( )
Hareket Etkinliği( )
Türkçe Etkinliği( )
Okuma Yazmaya Hazırlık Etkinliği( )
Sanat Etkinliği( )
Drama Etkinliği( )
Alan Gezisi( )

- Dış mekânda en az hangi etkinlik türünü kullanıyorsunuz?

Fen Etkinliği( )
Matematik Etkinliği( )
Oyun Etkinliği( )
Hareket Etkinliği( )
Türkçe Etkinliği( )
Okuma Yazmaya Hazırlık Etkinliği( )
Sanat Etkinliği( )
Drama Etkinliği( )
Alan Gezisi( )

GÖRÜŞME SORULARI

10. Okul öncesinde dış mekân kullanımı sizin için ne ifade etmektedir?
11. Eğitim süreçlerinde dış mekân kullanımının çocuğa sağladığı yararlar konusunda ne düşünüyorsunuz?
12. Dış mekânda ne tür etkinlikler uyguluyorsunuz?
13. Okulöncesi eğitim kurumlarında dış mekân nasıl olmalıdır,siz nasıl düzenlerdiniz?
SONDA:
Farklı materyallerden oluşan parklar(klasik parkların dışında büyük-küçük kas becerilerini destekleyecek farklı özellikte parklar)
Öğrenme merkezleri
Farklı özelliklerde zeminler(toprak zemin,beton zemin,taş zemin vb.)
Yeşillendirilmiş/ağaçlık alanlar/Su bulunan alanlar
Canlı renk kullanımı
Sınıftan kolay geçiş imkânı
14. Dış mekânda gerçekleştirdiğiniz eğitim süreçlerinde ebeveyn katılım çalışmalarına yer veriyor musunuz? Veriyorsunuz hangi ebeveyn katılım çalışmalarına yer veriyorsunuz?
15. Okul öncesi eğitim sürecinde dış mekân kullanımıyla ilgili ebeveynlerden beklentileriniz nelerdir?
16. Okul öncesi eğitim sürecinde dış mekân kullanımıyla ilgili okul idaresinden beklentileriniz nelerdir?

17. Okul öncesi eğitim sürecinde dış mekân kullanım durumlarında karşılaştığınız ve ya karşılaşılabileceğinizi düşündüğünüz sorunlar nelerdir?
18. Karşılaştığınız/karşılaşılabileceğinizi düşündüğünüz bu sorunları çözmek için neler yapılmalıdır?
19. Okul öncesi eğitimde dış mekân kullanımına yönelik önerileriniz nelerdir?

EK-5. Ebeveyn Gönüllü Katılım Formu

ARAŞTIRMA AİLE GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu çalışma, **Okul Öncesi Eğitimde Dış Mekân Kullanımına Yönelik Ebeveyn ve Öğretmen Görüşleri** başlıklı bir araştırma çalışması olup öğretmenlerin ve okul öncesi kurumuna devam eden çocuğu olan ebeveynlerin okul öncesi eğitimde dış mekân kullanımına yönelik görüşlerinin ve karşılıklı beklentilerinin incelenmesi amacını taşımaktadır. Çalışma, Şeyma Betül AYDIN tarafından yürütülmektedir ve sonuçları ile okul öncesi eğitime devam eden çocuklar için son derece önemli olan okul öncesi eğitim süreçlerinde dış mekân kullanımı ile ilgili öğretmen ve ebeveynlerin görüşleri alınarak bu süreci nasıl etkiledikleri birbirinden ve çevre koşullardan nasıl etkilendikleri ve bunları çocuklara nasıl yansıttıkları ortaya konulmuş olacaktır.

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, görüşme yapılarak sizden veriler toplanacaktır.
- İsminizi yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim.

Araştırmacı Adı :

Adres :

Cep Tel :

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabileceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.

(Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Katılımcı Ad ve Soyadı:

İmza:

Tarih:

EK-6. Öğretmen Gönüllü Katılım Formu

ARAŞTIRMA ÖĞRETMEN GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu çalışma, **Okul Öncesi Eğitimde Dış Mekân Kullanımına Yönelik Ebeveyn ve Öğretmen Görüşleri** başlıklı bir araştırma çalışması olup öğretmenlerin ve okul öncesi kurumuna devam eden çocuğu olan ebeveynlerin okul öncesi eğitimde dış mekân kullanımına yönelik görüşlerinin ve karşılıklı beklentilerinin incelenmesi amacını taşımaktadır. Çalışma, Şeyma Betül AYDIN tarafından yürütülmektedir ve sonuçları ile okul öncesi eğitime devam eden çocuklar için son derece önemli olan okul öncesi eğitim süreçlerinde dış mekân kullanımı ile ilgili öğretmen ve ebeveynlerin görüşleri alınarak bu süreci nasıl etkiledikleri birbirinden ve çevre koşullardan nasıl etkilendikleri ve bunları çocuklara nasıl yansıttıkları ortaya konulmuş olacaktır.

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, görüşme yapılarak sizden veriler toplanacaktır.
- İsminizi yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabileceksiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim.

Araştırmacı Adı :

Adres :

Cep Tel :

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabileceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.

(Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Katılımcı Ad ve Soyadı:

İmza:

Tarih:

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Şeyma Betül AYDIN

Yabancı Dil : İngilizce

